

گزارش اقتصادی شاپرک

فروردین ۱۴۰۰. شماره ۷۰

اللهم صل على محمد
وآله الطيبين

شماره
شرکت مجله الکترونیکی پرداخت کارت اعتباری

فهرست مطالب

۶.....	فهرست شکل‌ها
۸.....	فهرست جداول
۱۱.....	پیشگفتار
۱۲.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۶.....	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
۱۷.....	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۱۸.....	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۱۹.....	۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۱.....	۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان
۲۲.....	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی
۲۳.....	۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۶.....	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۰
۲۶.....	۱-۲- آمار عملکردی شاپرک
۲۷.....	۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک
۲۸.....	۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۲۹.....	۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۳۱.....	۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۳۵.....	۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۳۹.....	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای
۳۹.....	۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی
۴۰.....	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور
۴۱.....	۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهای فروشنده فعال سیستمی در هر استان
۴۶.....	۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی
۴۷.....	۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشنده در استان‌های کشور
۴۹.....	۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۴۹.....	۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۵۳.....	۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۵۴.....	۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش
۶۰.....	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۸
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه ۸۸
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه در استان‌های کشور ۸۹
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۲
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۵
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۹۹
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۲
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۶**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۶
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۸
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۱
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۴
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۷
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۷
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۸
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۱

- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۳
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۶
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید ۱۳۳
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۹
- ۶- جمع‌بندی ۱۴۲
- ۷- واژه‌نامه ۱۵۳

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ۱۳۹۹..... ۱۸
- شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی..... ۲۰
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۳۹۹..... ۲۲
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۲۴
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۱
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش..... ۳۳
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹..... ۳۴
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۵
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۶
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۳۷
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۳۸
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - فروردین نسبت به اسفند ۱۳۹۹..... ۴۲
- شکل ۹-۲ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۳
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۵
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۷
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۸
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰..... ۵۰
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰..... ۵۱
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰..... ۵۲
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی..... ۵۴
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - فروردین ۱۴۰۰..... ۵۶
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - فروردین ۱۴۰۰..... ۵۸
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - فروردین ۱۴۰۰..... ۶۲
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۶۳
- شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۶۹
- شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۷۰

- شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰..... ۷۲
- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰..... ۷۴
- شکل ۵-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنشها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۰..... ۷۶
- شکل ۶-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنشها به ازای هر سرویس- فروردین ۱۴۰۰..... ۷۸
- شکل ۷-۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنشها - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰.. ۸۰
- شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استانها- فروردین ۱۴۰۰.. ۹۱
- شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استانها- فروردین ۹۴۱۴۰۰
- شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۰۱
- شکل ۱۱-۴ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون..... ۱۰۳
- شکل ۱-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۰۷
- شکل ۲-۵ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۰۸
- شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۱۹
- شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۲۸
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۲۹
- شکل ۶-۵ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۳۰
- شکل ۷-۵ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۳۲

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۹..... ۱۷
- جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۹..... ۱۹
- جدول ۳-۱ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت‌ی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۳۹۹..... ۲۳
- جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک..... ۲۷
- جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹..... ۲۷
- جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۸
- جدول ۴-۲ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک..... ۲۹
- جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته..... ۳۰
- جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار فروردین ۱۴۰۰..... ۳۰
- جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۲
- جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۲
- جدول ۹-۲ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰..... ۳۳
- جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۰
- جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - فروردین ۱۴۰۰..... ۴۰
- جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌ی فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۴۱
- جدول ۱۳-۲ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۴۴
- جدول ۱۴-۲ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی..... ۵۳
- جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۵
- جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش..... ۵۶
- جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰..... ۶۱
- جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته..... ۶۲
- جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ی - فروردین ۱۴۰۰..... ۶۳
- جدول ۴-۳ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - فروردین ۱۳۹۹ و ماه گذشته..... ۶۴
- جدول ۵-۳ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ی..... ۶۵

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اسفند و فروردین ماه ۱۴۰۰..... ۶۶

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۷۱

جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۷۳

جدول ۴-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۷۵

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۷۷

جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۷۹

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال - هیرشمن..... ۸۱

جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰..... ۸۲

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۸۳

جدول ۴-۹ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - فروردین ۱۴۰۰..... ۸۴

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۸۴

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۸۶

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۸۷

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۸۹

جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۹۲

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۹۶

جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۹۸

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - فروردین ۱۴۰۰..... ۹۹

جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۰۴

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۰۹

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۱۲

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۱۴

جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰..... ۱۱۶

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۱۸

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۲۰

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - فروردین ۱۴۰۰..... ۱۲۱

- جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - فروردین ۱۴۰۰..۱۲۴
- جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰.....۱۲۵
- جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - فروردین ۱۴۰۰.....۱۲۶
- جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - فروردین ۱۴۰۰.....۱۳۴
- جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های با احتساب هزینه اجاره بها - فروردین ۱۴۰۰.....۱۳۷
- جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - فروردین ۱۴۰۰.....۱۳۹

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۷۰ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

به علت خطای شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعریف پایانه‌های اینترنتی، تا زمان اصلاح اطلاعات مبنای انجام محاسبات تعداد ابزار پذیرش اینترنتی در تمامی بخش‌های این گزارش برای این شرکت اطلاعات مربوط به آبان ماه ۱۳۹۸ می‌باشد.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۰
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارت (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهیم از نقدینگی

▲	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۳/۳۹ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۲/۰۵ درصد
▲	سهیم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۶۰/۹۹ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۰

آمار عملکردی

▼	تعداد تراکنش های شاپرک	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴ عدد
▼	ارزش تراکنش های شاپرک	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▼	رشد اسمی ماهانه فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ۹۹	۲۹/۴۷- درصد
▼	رشد حقیقی ماهانه فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ۹۹	۳۱/۳۲- درصد
▲	رشد اسمی فروردین ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ۱۳۹۹	۱۰۷/۵۳ درصد
▲	رشد حقیقی فروردین ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ۱۳۹۹	۳۸/۸۵ درصد

سهیم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۶/۰۷ درصد
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۳/۷۴ درصد
▲	کارتخوان فروشگاه	۹۰/۱۹ درصد

سهیم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۹۷/۸۸ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۲/۱۲ درصد

سهیم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	خرید کالا و خدمات	۸۷/۲۲ درصد
▲	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۷/۹۹ درصد
▼	مانده گیری	۴/۷۸ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سراهنه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▲	کل ابزارها	۲,۰۹۱/۳۷
▲	کارتخوان فروشگاه	۱,۵۹۰/۴۹
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۲۳۹/۵۱
▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۲۶۱/۳۸

سراهنه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۴۶/۴۰
▼	کارتخوان فروشگاه	۴۱/۸۴
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۷۴
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۲/۸۲

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▲	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه	۱,۹۶۰,۷۱۴ عدد استان تهران
▼	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه	۶,۳۰۹ عدد استان فارس
▼	بیشترین سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه	۰/۱۹۸ عدد استان یزد
▼	بیشترین تعداد سرانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه	۵۹/۳۲ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▼	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۵۴۶/۰۷
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار
بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار
بانک ملت ۱۹/۲۱ درصد	بانک ملت ۱۹/۷۲ درصد
پرداخت الکترونیک سامان ۱۹/۷۷ درصد	پرداخت الکترونیک سامان ۲۰/۲۷ درصد

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
بانک آینده ۴۹/۸۳ درصد	پرداخت الکترونیک سامان ۲۶/۱۴ درصد	پرداخت الکترونیک سامان ۱۹/۵۸ درصد
بانک ملت ۲۵/۷۸ درصد	بانک ملت ۲۶/۵۲ درصد	بانک ملت ۱۹/۷۹ درصد

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
بانک پارسیان ۲۵/۶۱ درصد	پرداخت الکترونیک سامان ۲۰/۹۵ درصد	پرداخت الکترونیک سامان ۲۰/۵۹ درصد
بانک پارسیان ۲۵/۸۰ درصد	بانک ملت ۲۲/۵۵ درصد	بانک ملت ۱۹/۶۲ درصد

شاخص هر فیندال - هیرشمن (HHI)

انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
انبار پذیرش اینترنتی	انبار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی
۲,۳۷۲	۲,۱۴۶	۱,۴۵۹
۱,۲۹۵	۲,۱۵۴	۹۰۳

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	کارت اعتباری	کارت برداشت
کارت هدیه و بن کارت	کارت اعتباری	کارت برداشت
بانک ملی ایران ۱۶/۰۵ درصد	بانک ملی ایران ۴۵/۴۹ درصد	بانک ملی ایران ۲۲/۴۳ درصد

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

۳

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها
درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها
۹۲/۵۰ درصد	۹۹/۹۸ درصد

سهم هر یک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	خطای شاپرکی	خطای صادرکنندگی	خطای کاربری	خطای کسب و کار
خطای پذیرندگی	خطای شاپرکی	خطای صادرکنندگی	خطای کاربری	خطای کسب و کار
۰/۴۷ درصد	۰/۲۰ درصد	۹/۸۰ درصد	۸۹/۱۲ درصد	۰/۴۱ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	دسترس پذیری حس شده شاپرک
دسترس پذیری حس شده شبکه	دسترس پذیری حس شده شاپرک
۹۹/۱۸ درصد	۹۹/۹۸ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	درصد تغییرات تراکنش های ناتمام
درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	درصد تغییرات تراکنش های ناتمام
۰/۰۰۹ درصد	۱/۵۸ درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارت در فروردین ماه ۱۴۰۰

۴

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	کمترین میزان شاخص
بالاترین میزان شاخص	کمترین میزان شاخص
به پرداخت ملت ۱/۷۲۱	سایان کارت ۰/۲۵۰

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	کمترین میزان شاخص
بالاترین میزان شاخص	کمترین میزان شاخص
الکترونیک کارت دماوند ۰/۸۷۵ درصد	تجارت الکترونیک پارسیان ۰/۰۰۵ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	کمترین سهم
بالاترین سهم	کمترین سهم
سایان کارت ۶۲/۸۲ درصد	پرداخت الکترونیک سپهر ۷/۲۶ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا آذر ۱۳۹۹) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۹

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
دی ۹۸	۲۳,۱۲۲,۹۰۰	۲,۸۱۳,۷۲۳	۱۲/۱۷%
بهمن ۹۸	۲۳,۷۹۰,۷۰۰	۳,۲۴۲,۳۰۸	۱۳/۶۳%
اسفند ۹۸	۲۴,۷۲۱,۵۰۰	۳,۲۸۱,۷۰۶	۱۳/۲۷%
فروردین ۹۹	۲۵,۱۴۰,۸۰۰	۱,۹۷۸,۵۸۰	۷/۸۷%
اردیبهشت ۹۹	۲۵,۹۴۸,۳۰۰	۳,۹۷۷,۴۱۵	۱۵/۳۳%
خرداد ۹۹	۲۶,۵۷۱,۷۰۰	۳,۸۸۶,۳۸۰	۱۴/۶۳%
تیر ۹۹	۲۷,۳۹۷,۸۰۰	۵,۱۹۹,۲۸۶	۱۸/۹۸%
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۴,۷۶۹,۰۱۱	۱۶/۹۱%
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۴,۸۷۵,۱۲۲	۱۶/۸۳%
مهر ۹۹	۲۹,۵۹۹,۸۰۰	۴,۸۳۹,۱۹۵	۱۶/۳۵%
آبان ۹۹	۳۰,۳۸۹,۲۰۰	۴,۳۷۹,۵۵۲	۱۴/۴۱%
آذر ۹۹	۳۱,۳۰۰,۲۰۰	۴,۱۹۰,۸۰۸	۱۳/۳۹%

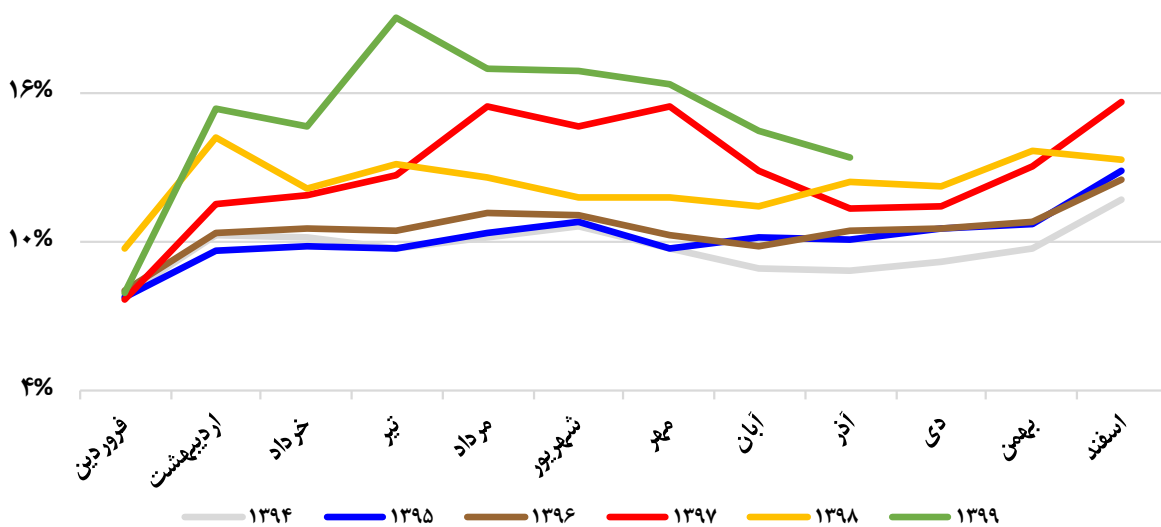
در آذر ۱۳۹۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۳/۳۹ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه آبان ۹۹، کاهش ۱/۰۲ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در آذر ۱۳۹۹، ارزش تراکنش‌های شاپرک کاهش ۴/۳۱ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۳/۰۰ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه آبان ۹۹ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا آذر ۱۳۹۹ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ۱۳۹۹ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت آذر ۱۳۹۹

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به آذر ۱۳۹۹

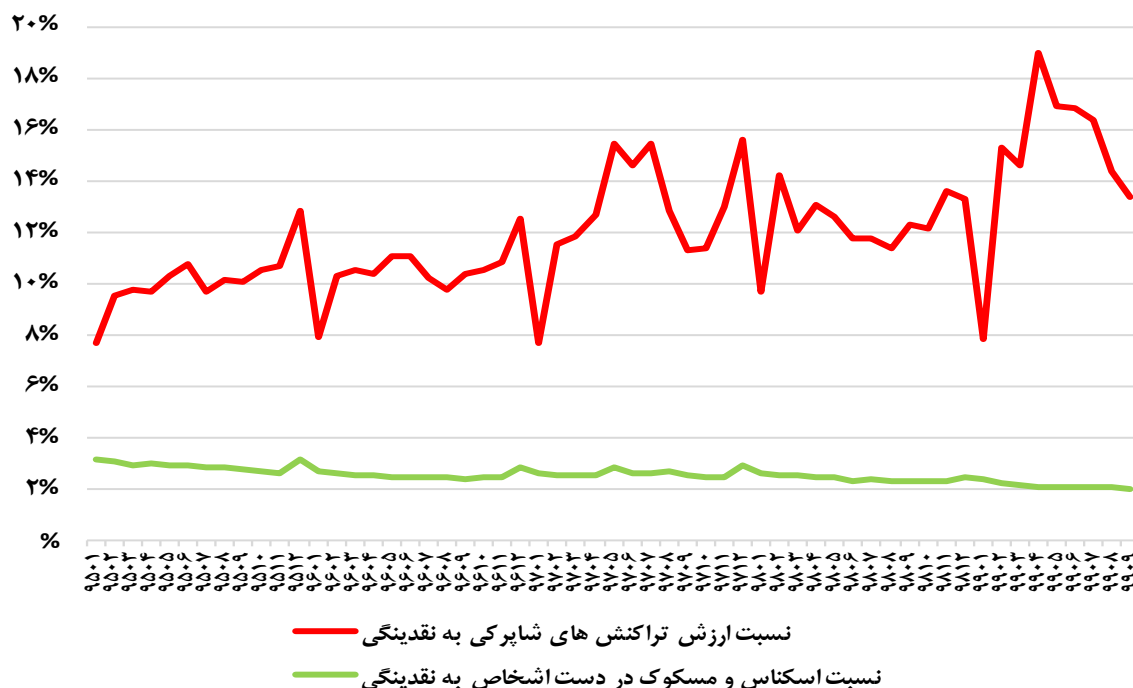
دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
دی ۹۸	۳۳,۱۳۲,۹۰۰	۵۳۵,۱۰۰	۲/۳۱٪
بهمن ۹۸	۳۳,۷۹۰,۷۰۰	۵۵۹,۰۰۰	۲/۳۵٪
اسفند ۹۸	۳۴,۷۲۱,۵۰۰	۶۱۱,۴۰۰	۲/۴۷٪
فروردین ۹۹	۲۵,۱۴۰,۸۰۰	۶۰۶,۶۰۰	۲/۴۱٪
اردیبهشت ۹۹	۲۵,۹۴۸,۳۰۰	۵۸۴,۸۰۰	۲/۲۵٪
خرداد ۹۹	۲۶,۵۷۱,۷۰۰	۵۷۸,۰۰۰	۲/۱۸٪
تیر ۹۹	۲۷,۳۹۷,۸۰۰	۵۸۲,۶۰۰	۲/۱۳٪
مرداد ۹۹	۲۸,۱۹۹,۳۰۰	۵۹۳,۱۰۰	۲/۱۰٪
شهریور ۹۹	۲۸,۹۵۸,۹۰۰	۵۹۹,۶۰۰	۲/۰۷٪
مهر ۹۹	۲۹,۵۹۹,۸۰۰	۶۱۵,۷۰۰	۲/۰۸٪
آبان ۹۹	۳۰,۳۸۹,۲۰۰	۶۳۱,۰۰۰	۲/۰۸٪
آذر ۹۹	۳۱,۳۰۰,۲۰۰	۶۴۲,۲۰۰	۲/۰۵٪

در آذر ۱۳۹۹، ۲/۰۵ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در آبان ۹۹ کاهش ۰/۰۲- درصدی را تجربه نموده است. در آذر ۹۹ میزان نقدینگی با افزایش ۳/۰۰ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۱/۷۷ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و

مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا آذر ۱۳۹۹) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۳/۳۹ درصد در آذر ۱۳۹۹ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۲/۰۵ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۱۲ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در آذر ۱۳۹۹ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری

^۳ منظور کاهش سهم پول پرقدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

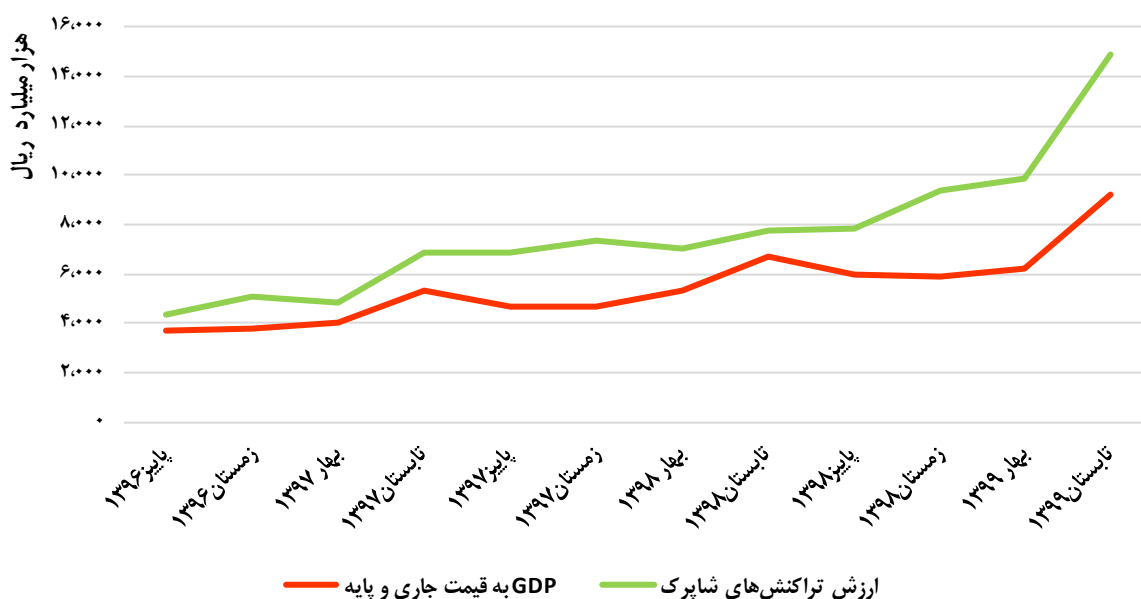
بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارت را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارت را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۳۹۹ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۳۹۹

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به تابستان ۱۳۹۹ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

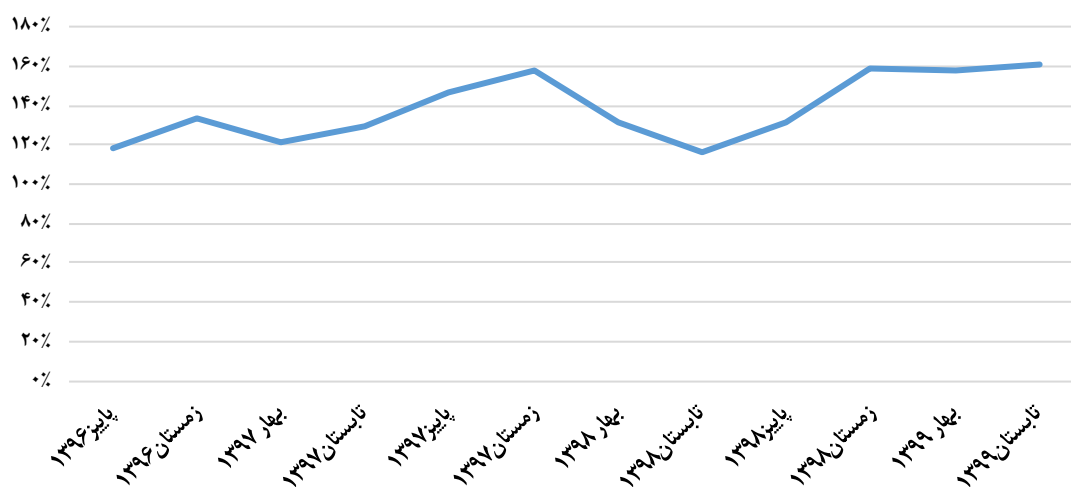
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۳۹۹

نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	GDP (میلیارد ریال)	دوره
۱۱۸/۲۷٪	۴,۳۲۸,۷۱۹	۳,۶۶۰,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۶
۱۳۳/۷۶٪	۵,۰۶۰,۱۱۸	۳,۷۸۳,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۶
۱۲۰/۸۴٪	۴,۸۴۴,۴۰۶	۴,۰۰۹,۰۰۰	بهار ۱۳۹۷
۱۲۹/۶۰٪	۶,۸۴۵,۶۹۹	۵,۲۸۲,۰۰۰	تابستان ۱۳۹۷
۱۴۶/۴۱٪	۶,۸۳۱,۳۴۰	۴,۶۶۶,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۷
۱۵۸/۰۳٪	۷,۳۶۵,۸۲۶	۴,۶۶۱,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۷
۱۳۱/۱۰٪	۶,۹۸۵,۰۴۴	۵,۳۲۸,۰۰۰	بهار ۱۳۹۸
۱۱۶/۵۹٪	۷,۷۶۸,۱۸۶	۶,۶۶۳,۰۰۰	تابستان ۱۳۹۸
۱۳۱/۱۱٪	۷,۸۴۸,۴۳۹	۵,۹۸۶,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۸
۱۵۸/۹۱٪	۹,۳۳۷,۷۳۷	۵,۸۷۶,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۸
۱۵۸/۰۹٪	۹,۸۴۲,۳۷۶	۶,۲۲۶,۰۰۰	بهار ۱۳۹۹
۱۶۰/۹۹٪	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۹,۲۲۰,۱۴۴	تابستان ۱۳۹۹

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به تابستان ۱۳۹۹ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از جوجه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در فروردین ماه ۱۴۰۰

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۰

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در فروردین ماه ۱۴۰۰ بالغ بر ۲,۸۱۸ میلیون تراکنش با ارزش ۴,۱۰۶ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به اسفند ماه رشد ۱۲/۷۶- درصدی در تعداد و ۲۹/۴۷- درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ماه ۱۳۹۹ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	اسفند ۱۳۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۲۳۰,۲۰۲,۸۶۶	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	-۱۲/۷۶٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۸۲۲,۰۶۱,۷۳۹	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰	-۲۹/۴۷٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ۱۴۰۰ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۹

نوع	فروردین ۱۳۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۱,۹۲۱,۵۸۲,۹۷۲	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۴۶/۶۵٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۱,۹۷۸,۵۸۰,۳۰۶	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰	۱۰۷/۵۳٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۰ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۹ از نظر تعدادی ۴۶/۶۵٪ و از نظر ریالی ۱۰۷/۵۳٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اسفند ۱۳۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۵,۸۲۲,۰۶۱,۷۳۸/۸۶	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰/۳۴	-۲۹/۴۷%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۹,۵۳۰,۵۶۶/۰۵	۱۳,۴۱۴,۵۵۲/۵۳	-۳۱/۳۲%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۲۹۸/۱۰	۳۰۶/۱۰	۲/۶۸%

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۲-۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته با رشد ۲۹/۴۷- درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در فروردین ۱۴۰۰ رشد ۳۱/۳۲- درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲-۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)
^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	فروردین ۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۱,۹۷۸,۵۸۰,۳۰۵/۶۸	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰/۳۴	۱۰۷/۵۳%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۹,۶۶۱,۰۳۶/۶۵	۱۳,۴۱۴,۵۵۲/۵۳	۳۸/۸۵%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۲۰۴/۸۰	۳۰۶/۱۰	۴۹/۴۶%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد. (مرجع آمار CPI. سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۱۰۷/۵۳ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۳۸/۸۵ درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌های مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۰ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته

تعداد ابزار فعال سیستمی			ابزار پذیرش
رشد	فروردین ۱۴۰۰	اسفند ۱۳۹۹	
-۰/۹۱٪	۱,۵۸۷,۴۳۴	۱,۵۷۳,۱۱۰	ابزار پذیرش اینترنتی
-۰/۲۷٪	۱,۴۵۴,۶۱۲	۱,۴۵۰,۶۸۴	ابزار پذیرش موبایلی
-۰/۶۲٪	۹,۶۵۹,۵۹۵	۹,۶۰۰,۴۵۱	کارتخوان فروشگاهی
-۰/۶۱٪	۱۲,۷۰۱,۶۴۱	۱۲,۶۲۴,۲۴۵	مجموع ابزارها

بر اساس جدول ۲-۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به اسفند ماه رشد ۰/۶۱ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۰/۶۲ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه رشد ۰/۹۱ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۰/۲۷ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

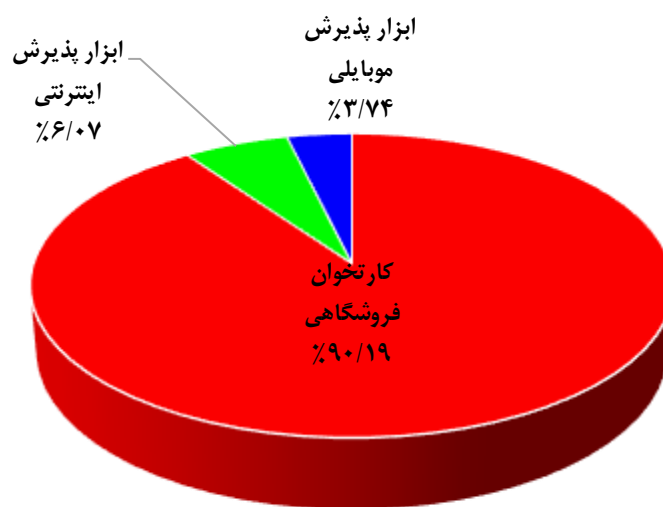
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار فروردین ۱۴۰۰

فروردین ۱۴۰۰		اسفند ۱۳۹۹		ابزار پذیرش
سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	
۱۲/۵۰٪	۱,۵۸۷,۴۳۴	۱۲/۴۶٪	۱,۵۷۳,۱۱۰	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۱/۴۵٪	۱,۴۵۴,۶۱۲	۱۱/۴۹٪	۱,۴۵۰,۶۸۴	ابزار پذیرش موبایلی
۷۶/۰۵٪	۹,۶۵۹,۵۹۵	۷۶/۰۵٪	۹,۶۰۰,۴۵۱	کارتخوان فروشگاهی
۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۷۰۱,۶۴۱	۱۰۰/۰۰٪	۱۲,۶۲۴,۲۴۵	مجموع ابزارها

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۹۰/۱۹ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۸۷,۴۳۴	۱۷۱,۰۷۵,۲۷۵	۱۰۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۵۴,۶۱۲	۱۰۵,۵۰۶,۰۲۲	۷۳
کارتخوان فروشگاه‌های	۹,۶۵۹,۵۹۵	۲,۵۴۱,۳۸۳,۰۷۷	۲۶۳
مجموع ابزارها	۱۲,۷۰۱,۶۴۱	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۲۲۲

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در فروردین ۱۴۰۰، ۲۲۲ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته کاهش ۳۴/۰۱ واحدی (۱۳/۲۹٪- درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. در فروردین ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۱۲/۹۶ درصدی از ۱۲۱ تراکنش در اسفند ۹۹ به ۱۰۸ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۳ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۴/۶۵ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۴۱/۹۳ واحد کاهش نسبت به اسفند ۱۳۹۹ به ۲۶۳ عدد در فروردین ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرنانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۸۷,۴۳۴	۵۸۰,۵۵۱,۸۸۵	۳۶۵/۷۲
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۵۴,۶۱۲	۱۰,۵۳۴,۱۱۸	۷/۲۴
کارتخوان فروشگاه‌های	۹,۶۵۹,۵۹۵	۳,۵۱۵,۱۰۸,۵۲۷	۳۶۳/۹۰
مجموع ابزارها	۱۲,۷۰۱,۶۴۱	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰	۳۲۳/۲۸

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۰ ماه با کاهش ۵۲/۷۸ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۳۶۵/۷۲ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۲۳ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۷/۲۴ میلیون ریال به ازای هر ابزار در فروردین ماه رسیده است. متوسط

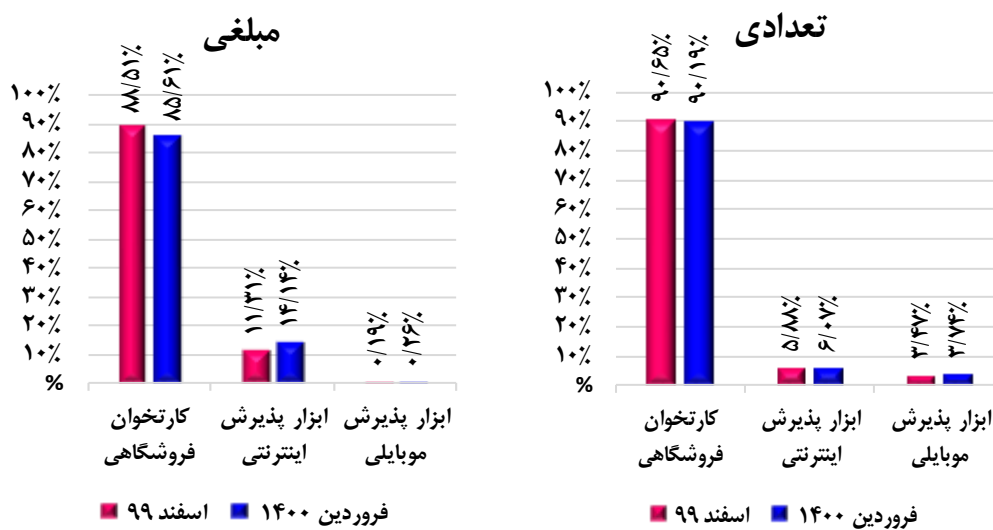
مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۳۶۳/۹۰ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۱۷۲/۸۴ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاه‌های از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۱,۰۷۵,۲۷۵	۵۸۰,۵۵۱,۸۸۵	۳/۳۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۵,۵۰۶,۰۲۲	۱۰,۵۳۴,۱۱۸	۰/۱۰
کارتخوان فروشگاه‌های	۲,۵۴۱,۳۸۳,۰۷۷	۳,۵۱۵,۱۰۸,۵۲۷	۱/۳۸
مجموع ابزارها	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰	۱/۴۶

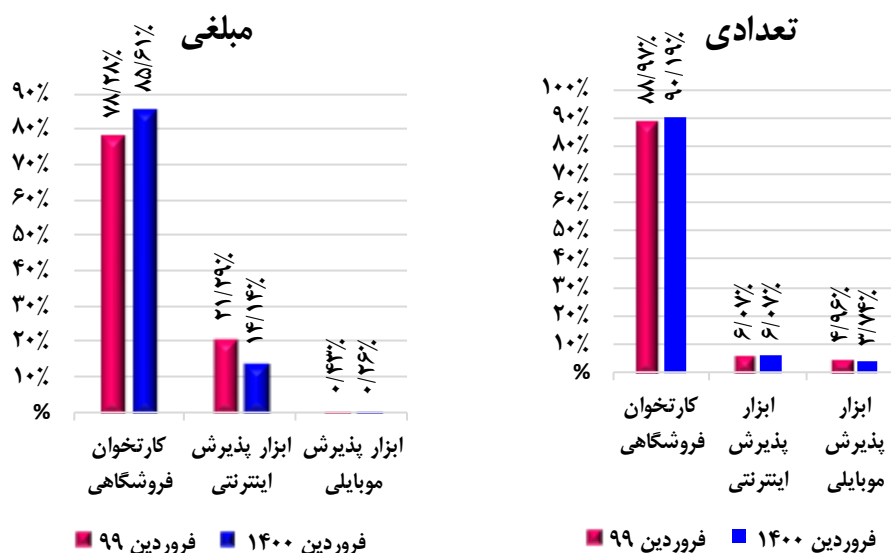
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۴۷ و کاهش ۲/۹۰ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۱۹ و افزایش ۲/۸۳ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز افزایش ۰/۲۸ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و افزایش ۰/۰۷۰ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای فروردین ۱۴۰۰ و مقایسه آن با فروردین ۱۳۹۹ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ماه ۱۴۰۰ و ۱۳۹۹

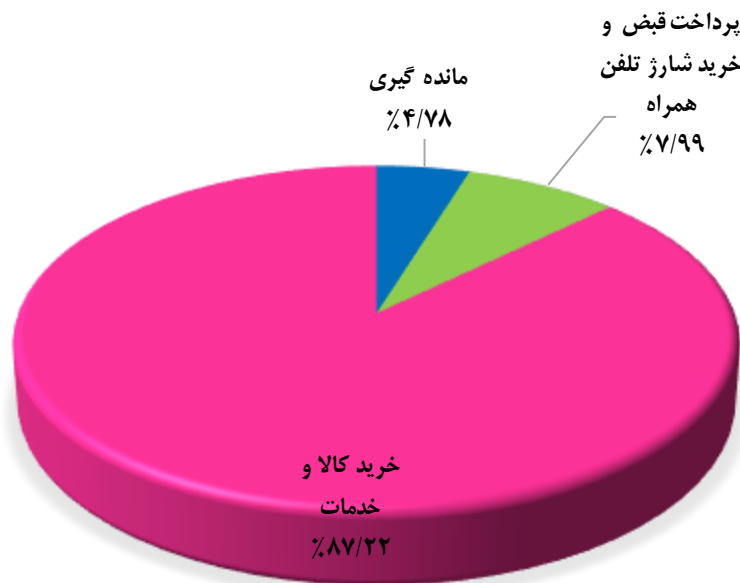
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۱/۲۱ و افزایش ۷/۳۲ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب افزایش ۰/۰۰۲ درصدی و کاهش ۷/۱۵ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۱/۲۱ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۱۷۲ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در فروردین ۱۴۰۰، ۸۷/۲۲ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم کاهش ۰/۰۶- درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۷۸ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

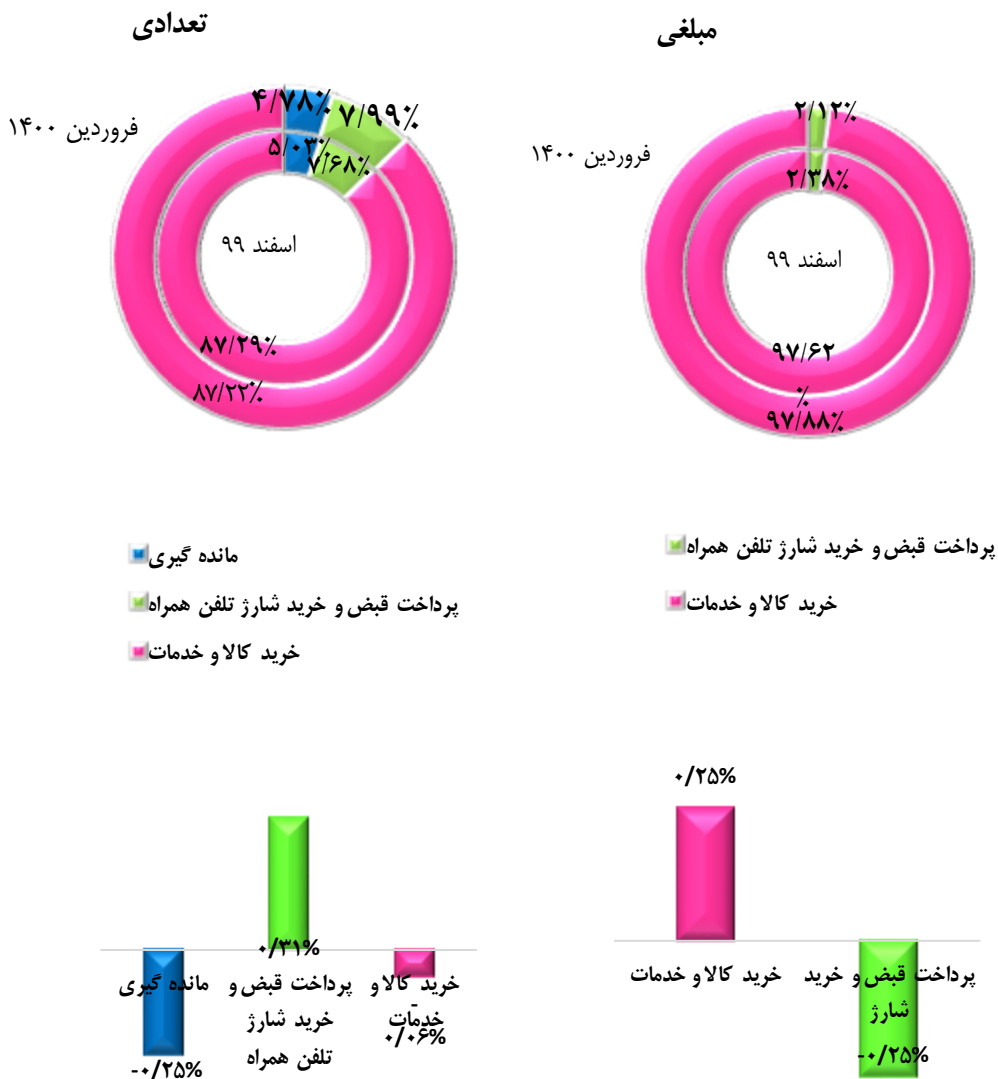
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - فروردین ۱۴۰۰

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۷/۸۸ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه فروردین ۱۴۰۰ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

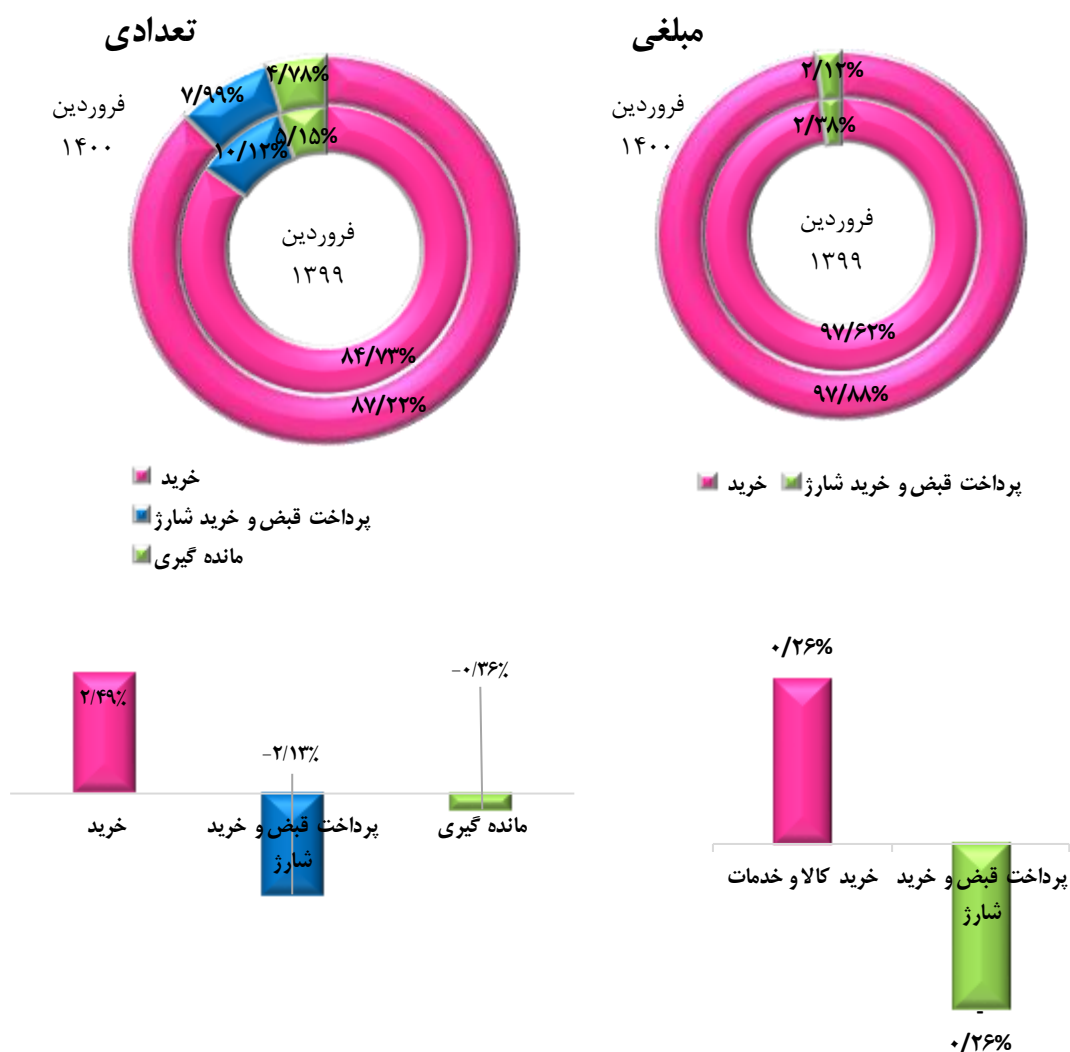

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با کاهش همراه بوده، خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها افزایش داشته و خدمت "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۶- درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" افزایش ۰/۳۱ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری " با کاهش ۰/۲۵- درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در فروردین ماه با افزایش ۰/۲۵ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی فروردین ۱۳۹۹ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۲/۴۹ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ۱۳۹۹، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۲۶ درصد افزایش داشته

است. تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۲/۱۳- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۰/۳۶- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۲,۰۵۴/۵۶ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتهای فروشگاهی با تعداد ۱,۵۶۲/۴۹ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۳۵/۲۹ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۵۶/۷۸ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتهای فروشگاهی، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۱,۵۸۷,۴۳۴	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲۵۶/۷۸
ابزار پذیرش موبایلی	۱,۴۵۴,۶۱۲		۲۳۵/۲۹
کارتخوان فروشگاه‌های	۹,۶۵۹,۵۹۵		۱,۵۶۲/۴۹
کل ابزارها	۱۲,۷۰۱,۶۴۱		۲,۰۵۴/۵۶

در فروردین ۱۴۰۰ بیش از ۲,۰۵۵ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۵۶۲ ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۲۵۷ و ۲۳۵ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲ - سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در فروردین ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - فروردین ۱۴۰۰

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۱,۰۷۵,۲۷۵	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲/۷۷
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۵,۵۰۶,۰۲۲		۱/۷۱
کارتخوان فروشگاه‌های	۲,۵۴۱,۳۸۳,۰۷۷		۴۱/۱۱
کل ابزارها	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴		۴۵/۵۸

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در فروردین ماه سال جاری ۴۵/۵۸ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۴۱/۱۱ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

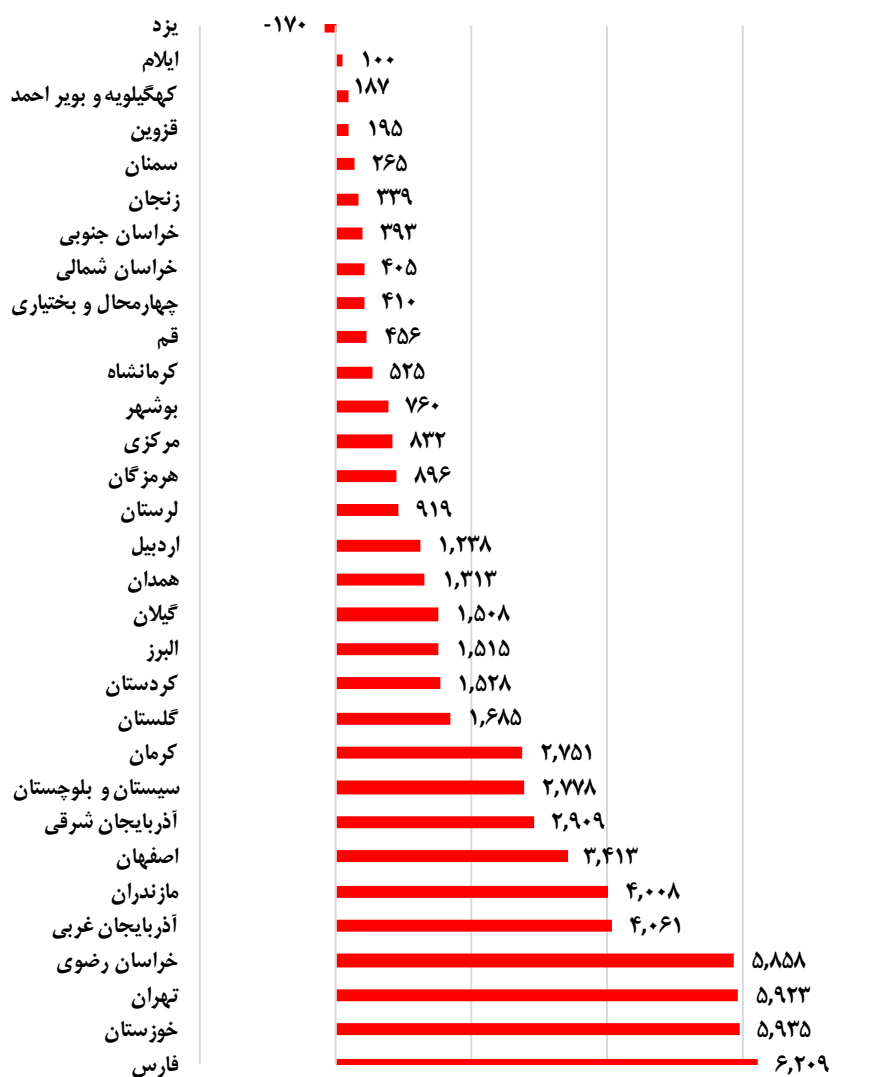
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام استان	اسفند ۱۳۹۹	فروردین ۱۴۰۰	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۹۵۴,۷۹۱	۱,۹۶۰,۷۱۴	۵,۹۲۳	۰/۳۰٪
خراسان رضوی	۷۳۷,۲۵۷	۷۴۳,۱۱۵	۵,۸۵۸	۰/۷۹٪
اصفهان	۶۶۵,۵۰۵	۶۶۸,۹۱۸	۳,۴۱۳	۰/۵۱٪
فارس	۵۹۹,۸۱۸	۶۰۶,۰۲۷	۶,۲۰۹	۱/۰۴٪
خوزستان	۵۰۶,۴۰۵	۵۱۲,۳۴۰	۵,۹۳۵	۱/۱۷٪

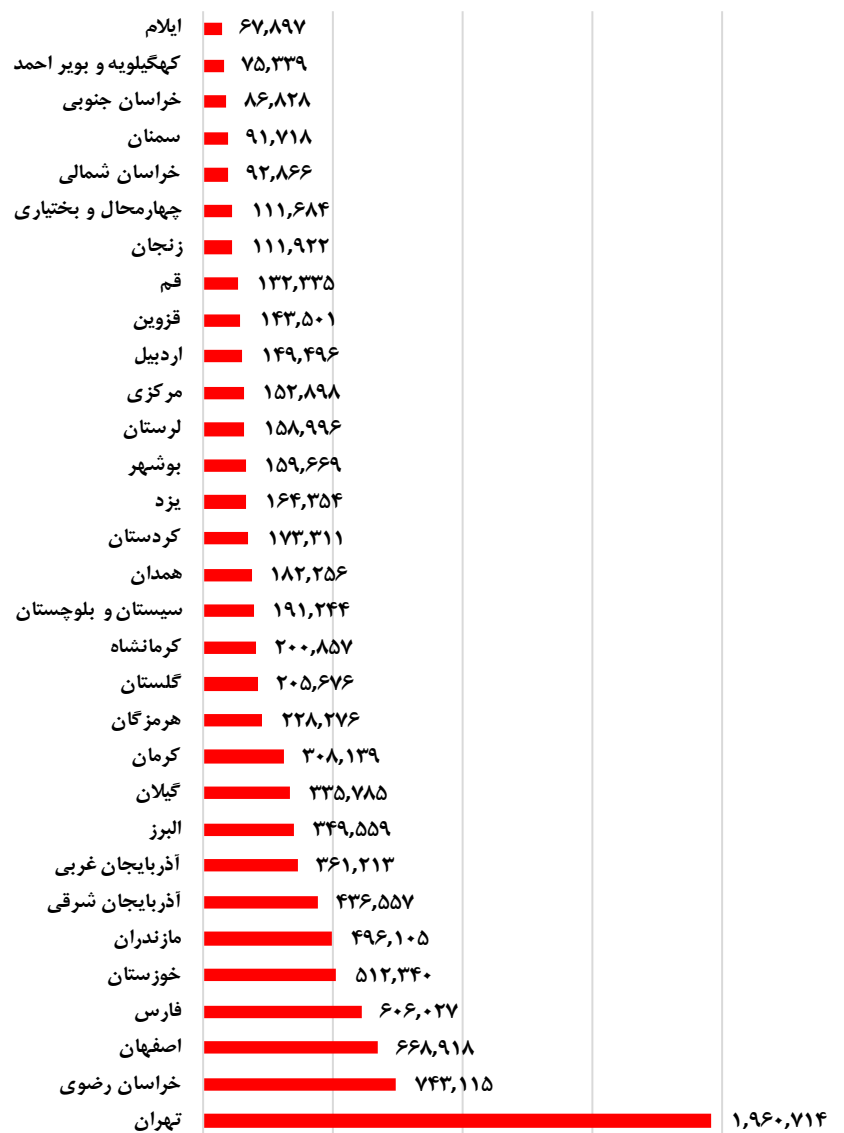
همانگونه که در جدول ۲-۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال در فروردین ۱۴۰۰ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۱۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - فروردین نسبت به اسفند ۱۳۹۹

در فروردین ۱۴۰۰ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۶,۲۰۹ افزایش متعلق به استان فارس می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۰

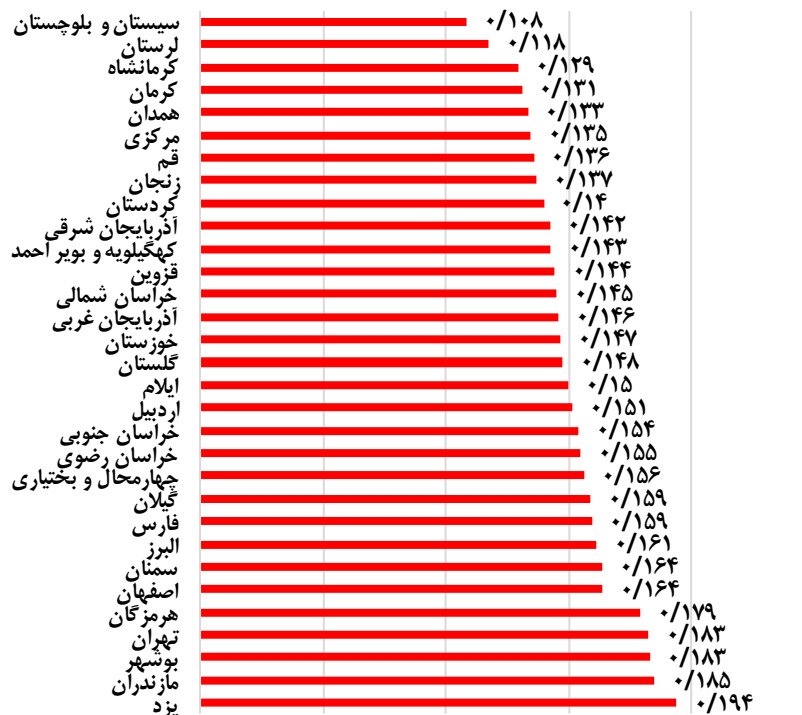
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاه‌ها به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	اسفند ۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۹۴	۰/۱۹۴	-۰/۱۰٪
مازندران	۰/۱۸۳	۰/۱۸۵	۰/۸۱٪
بوشهر	۰/۱۸۲	۰/۱۸۳	۰/۴۸٪
تهران	۰/۱۸۲	۰/۱۸۳	۰/۳۰٪
هرمزگان	۰/۱۷۸	۰/۱۷۹	۰/۳۹٪
اصفهان	۰/۱۶۳	۰/۱۶۴	۰/۵۱٪
سمنان	۰/۱۶۳	۰/۱۶۴	۰/۲۹٪
البرز	۰/۱۶۱	۰/۱۶۱	۰/۴۴٪
فارس	۰/۱۵۸	۰/۱۵۹	۱/۰۴٪
گیلان	۰/۱۵۸	۰/۱۵۹	۰/۴۵٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۵۶	۰/۱۵۶	۰/۳۷٪
خراسان رضوی	۰/۱۵۴	۰/۱۵۵	۰/۷۹٪
خراسان جنوبی	۰/۱۵۳	۰/۱۵۴	۰/۴۵٪
اردبیل	۰/۱۵۰	۰/۱۵۱	۰/۸۴٪
ایلام	۰/۱۵۰	۰/۱۵۰	۰/۱۵٪
گلستان	۰/۱۴۶	۰/۱۴۸	۰/۸۳٪
خوزستان	۰/۱۴۵	۰/۱۴۷	۱/۱۷٪
آذربایجان غربی	۰/۱۴۴	۰/۱۴۶	۱/۱۴٪
خراسان شمالی	۰/۱۴۵	۰/۱۴۵	۰/۴۴٪
قزوین	۰/۱۴۴	۰/۱۴۴	۰/۱۴٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۴۲	۰/۱۴۳	۰/۲۵٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۴۱	۰/۱۴۲	۰/۶۷٪
کردستان	۰/۱۳۸	۰/۱۴۰	۰/۸۹٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	اسفند ۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
زنجان	۰/۱۳۶	۰/۱۳۷	۰/۳۰٪
قم	۰/۱۳۵	۰/۱۳۶	۰/۳۵٪
مرکزی	۰/۱۳۴	۰/۱۳۵	۰/۵۵٪
همدان	۰/۱۳۲	۰/۱۳۳	۰/۷۳٪
کرمان	۰/۱۳۰	۰/۱۳۱	۰/۹۰٪
کرمانشاه	۰/۱۲۹	۰/۱۲۹	۰/۲۶٪
لرستان	۰/۱۱۷	۰/۱۱۸	۰/۵۸٪
سیستان و بلوچستان	۰/۱۰۷	۰/۱۰۸	۱/۴۷٪

در شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۰

همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، مازندران و بوئسهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته

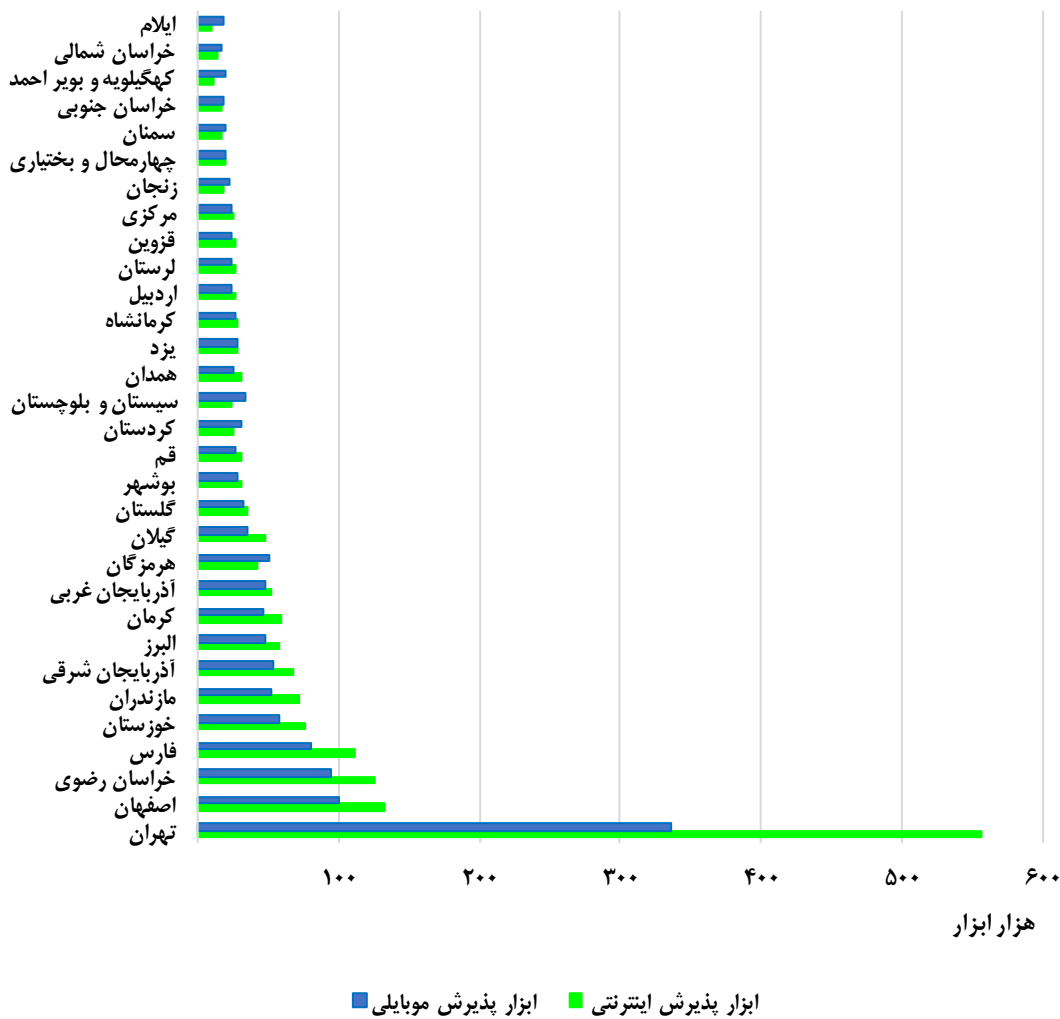
است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در فروردین ۱۴۰۰، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۰/۱۵۶۲ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۵۶۲ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴ - تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

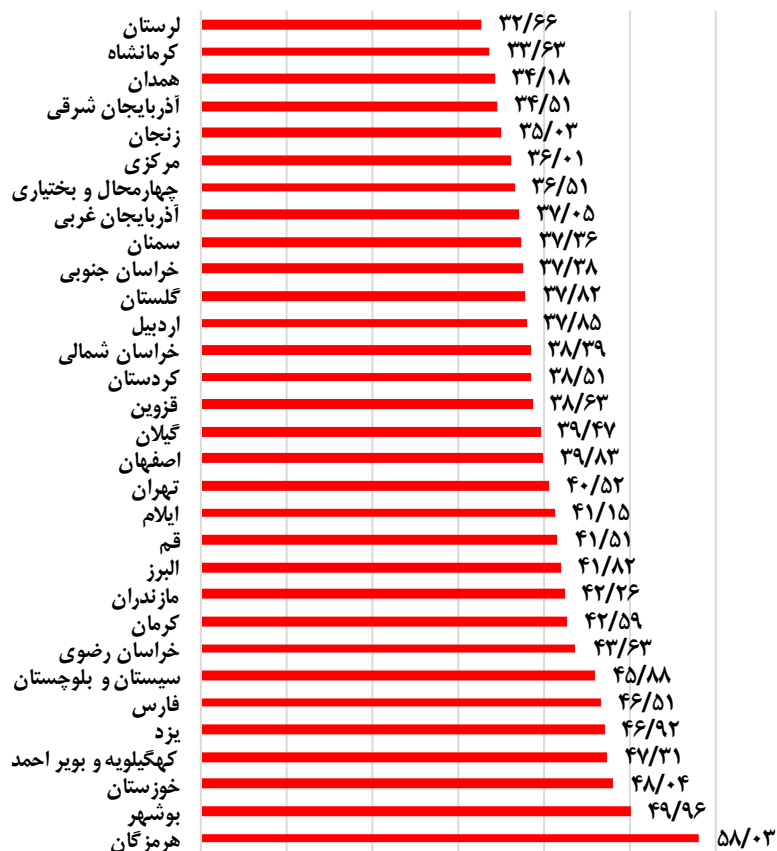
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - فروردین ۱۴۰۰

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌ها لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای فروردین ۱۴۰۰ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - فروردین ۱۴۰۰

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و خوزستان در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و لرستان، کرمانشاه و همدان کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در فروردین ۱۴۰۰ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در فروردین ماه ۱۴۰۰ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

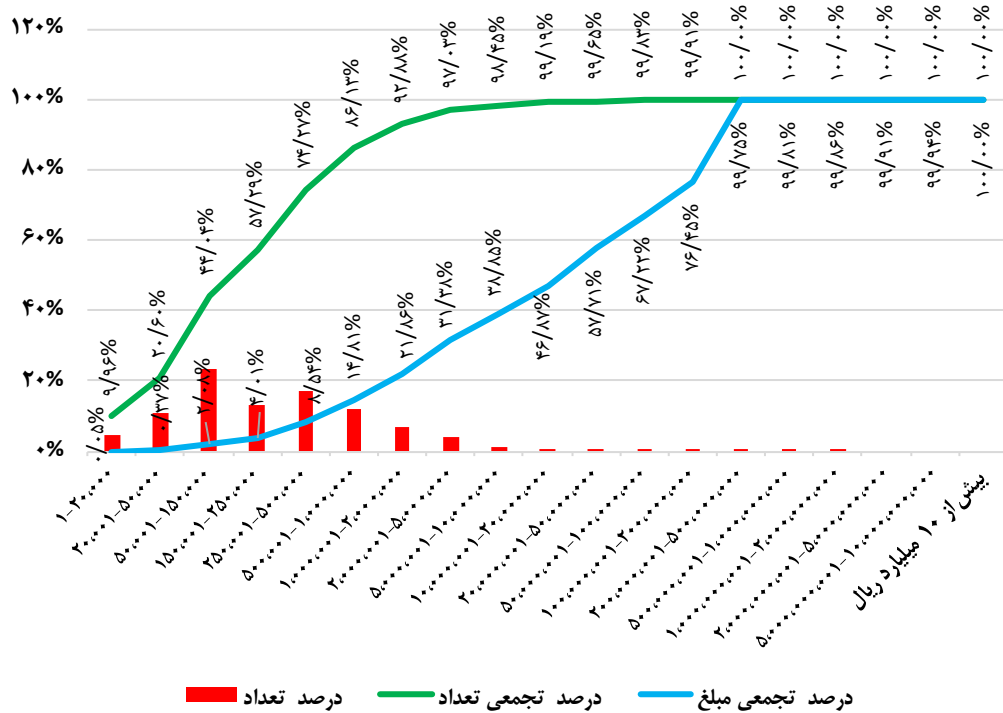
محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۵/۲۰ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در فروردین ماه ۱۴۰۰:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۱۵/۴۱ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

- ۳۶/۶۹ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

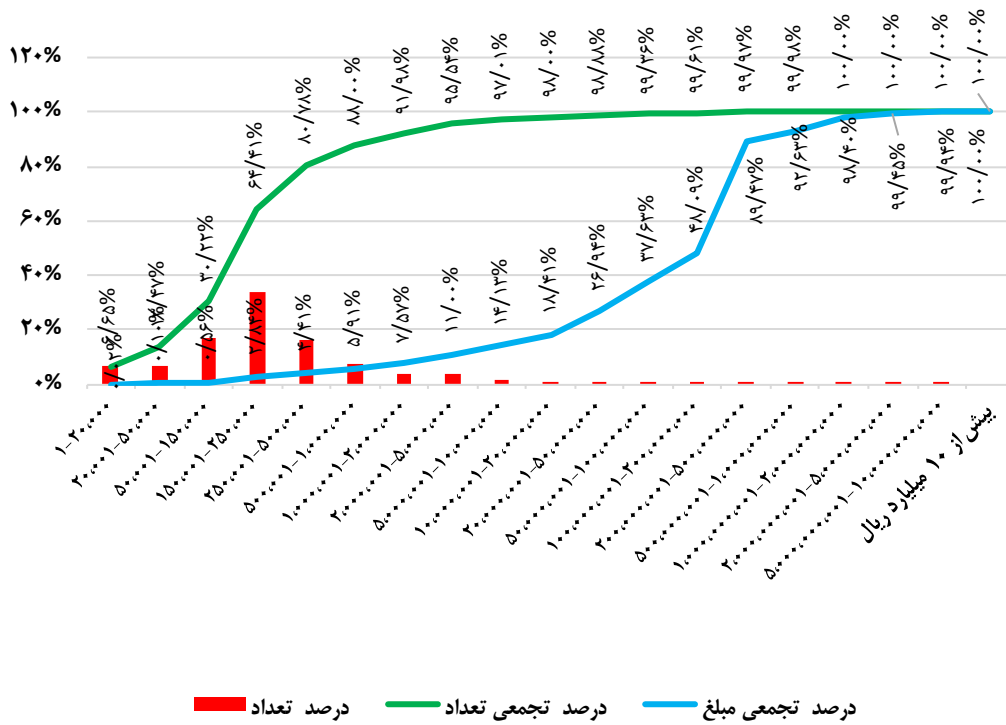
- ۴۲/۷۱ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰

در فروردین ماه ۱۴۰۰، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاهی برابر با ۳۹۱,۵۳۷,۱۷۱ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۹۳۲,۳۹۸,۱۲۸ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۱,۰۸۵,۴۰۴,۰۶۷ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۱/۸۴ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

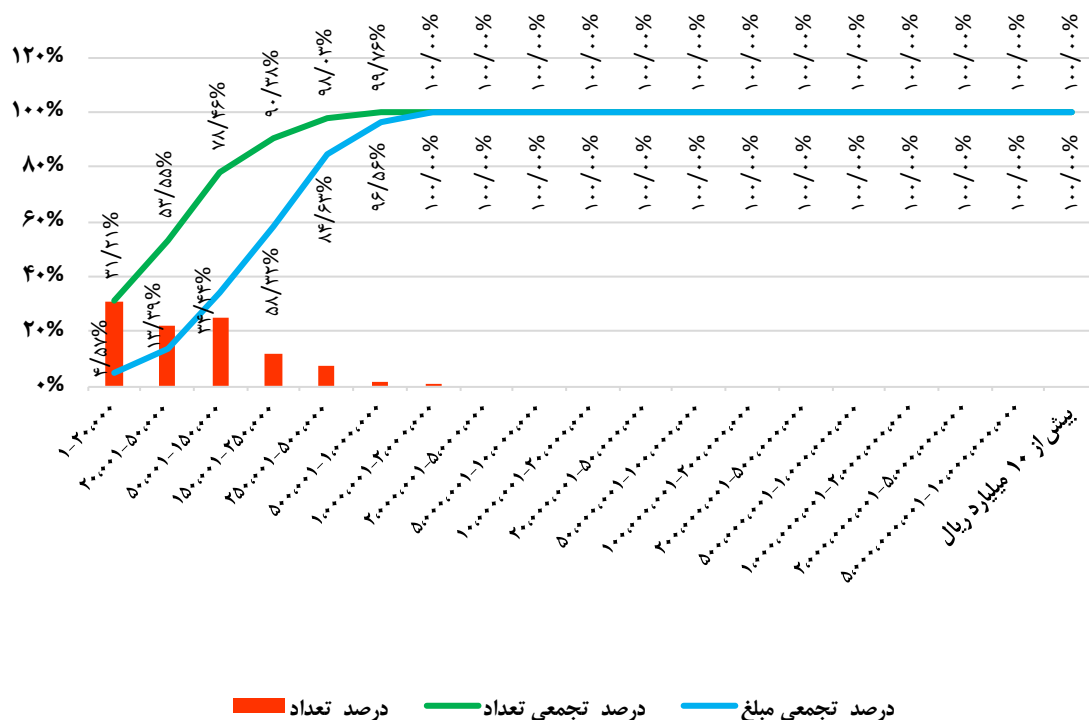
شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۱۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۱۶/۷۵ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۶۴/۴۱ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۰

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۳۱/۲۱ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰,۰۰۰ ریال و ۵۳/۵۵ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰,۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰,۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده از ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار

پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

در این بخش شاخص نسبت دهکی^{۱۲} به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در فروردین ماه ۱۴۰۰ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۹ ارائه نموده است.

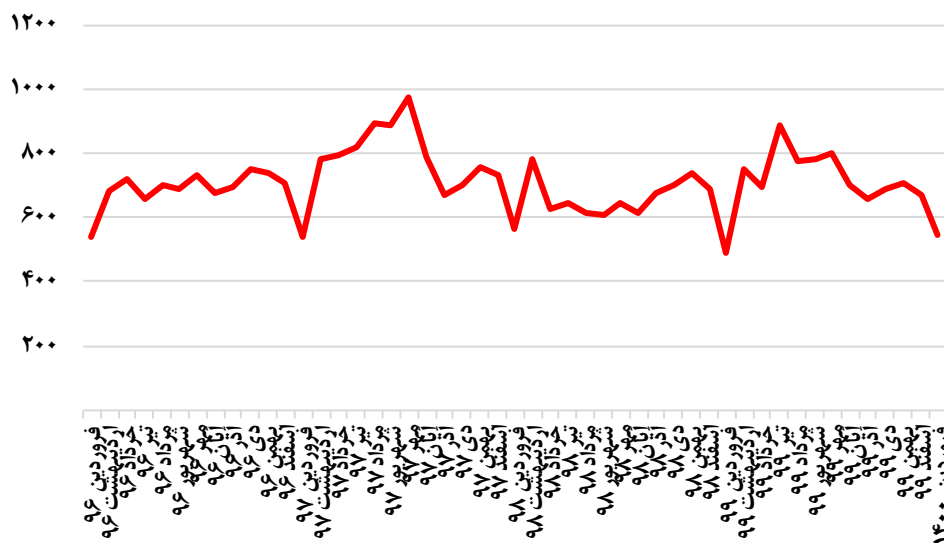
جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه نقطه به نقطه			مقایسه ماهانه			محاسبه نسبت دهکی
درصد تغییرات	فروردین ۱۴۰۰	فروردین ۱۳۹۹	درصد تغییرات	فروردین ۱۴۰۰	اسفند ۱۳۹۹	
۳۹/۲۲٪	۱۲,۶۴۹,۸۲۶/۶۹	۹,۰۸۶,۴۲۹/۹۶	-۱۹/۷۴٪	۱۲,۶۴۹,۸۲۶/۶۹	۱۵,۷۶۲,۰۳۲/۹۱	میانگین مبلغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۲۴/۸۸٪	۲۳,۱۶۵/۲۸	۱۸,۵۵۰/۶۳	-۱/۶۶٪	۲۳,۱۶۵/۲۸	۲۳,۵۵۵/۲۸	میانگین مبلغ تراکنش دهک اول (ریال)
۱۱/۴۸٪	۵۴۶/۰۷	۴۸۹/۸۲	-۱۸/۳۹٪	۵۴۶/۰۷	۶۶۹/۱۵	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱۱/۴۸ درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۱۸/۳۹- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۱۹/۷۴- درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۱/۶۶- درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۱۸/۳۹- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته روند کاهشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند رشد $۱۲۳/۰۸$ - واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳ بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

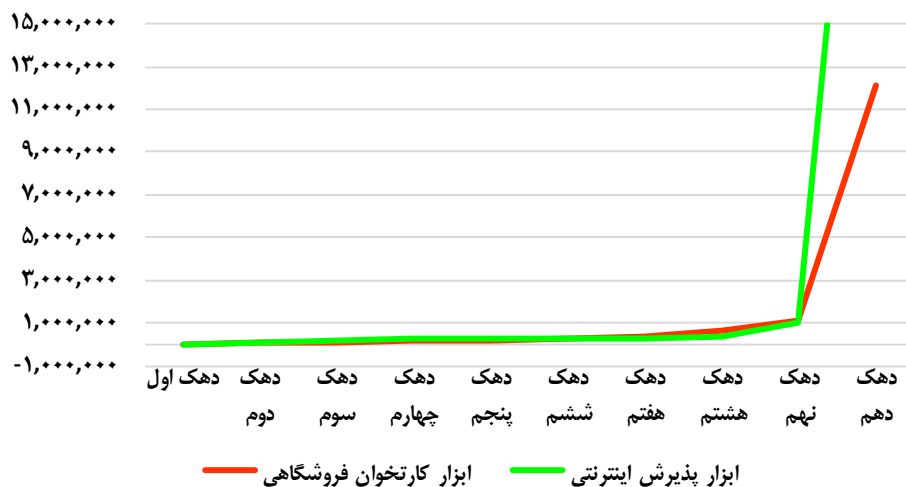
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۲۲,۹۵۱/۷۹	۲۴,۰۷۸/۳۹	دهک اول
۸۴,۸۷۹/۴۹	۵۴,۱۰۹/۱۴	دهک دوم
۱۶۷,۰۰۷/۷۷	۹۰,۰۲۳/۸۳	دهک سوم
۲۲۹,۱۸۸/۱۱	۱۳۰,۴۱۸/۰۱	دهک چهارم
۲۴۸,۲۶۲/۳۴	۱۸۸,۰۳۷/۶۰	دهک پنجم
۲۵۰,۰۰۰/۰۰	۲۶۹,۵۸۳/۴۷	دهک ششم
۲۵۸,۵۲۳/۵۶	۳۹۱,۲۹۶/۷۸	دهک هفتم
۳۸۱,۰۶۲/۲۲	۵۹۷,۶۴۷/۷۴	دهک هشتم
۹۸۹,۸۰۸/۸۶	۱,۰۸۶,۵۱۱/۰۳	دهک نهم
۳۸,۳۸۴,۹۰۴/۴۱	۱۲,۱۳۰,۴۴۰/۶۰	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاه است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاه و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - فروردین ۱۴۰۰

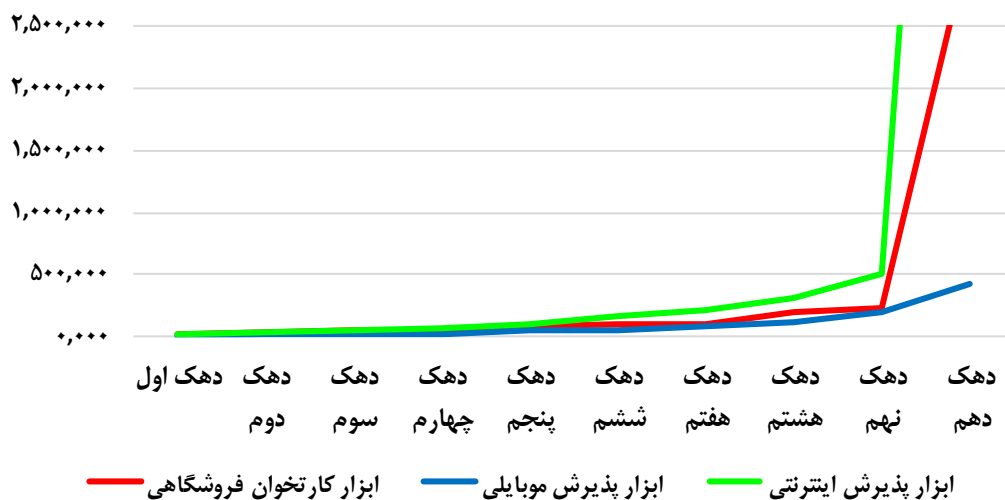
در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۳۸,۳۸۴,۹۰۴/۴۱ ریال بوده است. جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها	
۱۵,۵۰۹/۹۱	۹,۷۲۰/۰۴	۱۸,۳۷۷/۷۴	دهک اول
۳۳,۶۶۱/۴۸	۱۳,۵۱۶/۱۵	۳۱,۲۸۳/۵۰	دهک دوم
۵۲,۰۸۰/۹۹	۲۰,۰۰۰/۰۰	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک سوم
۷۰,۹۶۶/۲۹	۲۲,۹۰۶/۱۲	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک چهارم
۱۰۴,۲۵۲/۵۸	۴۹,۸۲۸/۶۵	۸۴,۲۹۴/۳۴	دهک پنجم
۱۶۱,۷۴۵/۶۴	۵۲,۸۶۷/۵۲	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک ششم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۲۱۸,۳۷۵/۳۵	۸۱,۱۴۵/۸۶	۱۰۴,۵۷۳/۱۴	دهک هفتم
۳۱۴,۷۹۹/۷۶	۱۱۸,۳۴۰/۱۹	۱۹۶,۳۸۵/۶۵	دهک هشتم
۵۰۵,۰۴۲/۳۷	۲۰۴,۹۱۳/۶۱	۲۳۶,۰۱۶/۱۲	دهک نهم
۱۰,۲۶۱,۸۳۲/۴۹	۴۲۵,۱۸۶/۹۰	۳,۱۸۱,۶۳۵/۷۹	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۲۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد. شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - فروردین ۱۴۰۰

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۱۰,۲۶۱,۸۳۲/۴۹ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۳,۱۸۱,۶۳۵/۷۹ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۴۲۵,۱۸۶/۹۰ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

**کیفیت انجام خدمات پرداخت
الکترونیک کارتی**

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۱-۳ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۵۰ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۵۰ درصدی خطاهای رخ داده در فروردین ۱۴۰۰ دارد.

جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۹۲/۵۰٪
تراکنش‌های ناموفق	۲۲۸,۶۳۵,۹۲۰	۷/۵۰٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۰۴۶,۶۰۰,۲۹۴	۱۰۰/۰۰٪

۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در فروردین ۱۴۰۰ و ماه گذشته در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

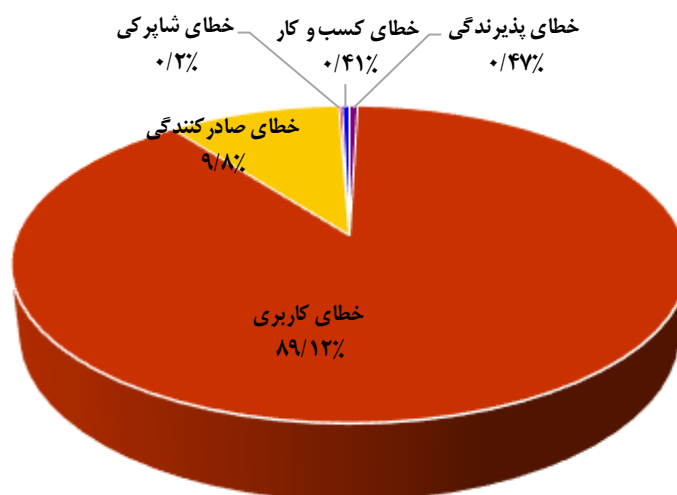
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	اسفند ۱۳۹۹	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۲,۰۹۷,۰۰۳	۱,۰۶۳,۴۴۱	-۴۹/۲۹%
خطای کاربری	۲۳۳,۷۴۸,۵۶۰	۲۰۳,۷۵۵,۴۷۳	-۱۲/۸۳%
خطای صادرکنندگی	۳۲,۴۵۰,۲۸۳	۲۲,۴۱۷,۳۲۷	-۳۰/۹۲%
خطای شاپرکی	۶۰۶,۷۲۳	۴۵۷,۹۶۱	-۲۴/۵۲%
خطای کسب و کار	۱,۵۹۴,۴۱۵	۹۴۱,۷۱۸	-۴۰/۹۴%
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۷۰,۴۹۶,۹۸۴	۲۲۸,۶۳۵,۹۲۰	-۱۵/۴۸%
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۲۳۰,۲۰۲,۸۶۶	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	-۱۲/۷۶%
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۵۰۰,۶۹۹,۸۵۰	۳,۰۴۶,۶۰۰,۲۹۴	-۱۲/۹۷%

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۲ قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - فروردین ۱۴۰۰

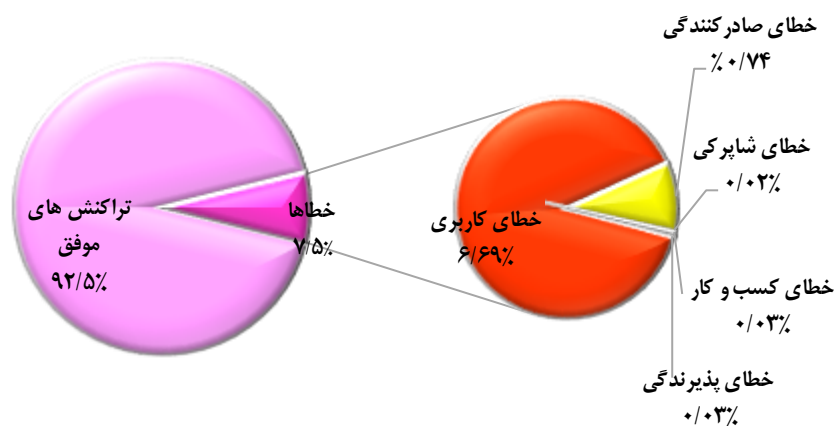
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۹/۱۲ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - فروردین ۱۴۰۰

سهم	تعداد	نوع تراکنش و انواع خطا	
۹۲/۵۰٪	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	تراکنش‌های موفق	موفق
۰/۰۳٪	۱,۰۶۳,۴۴۱	خطای پذیرندگی	ناموفق
۶/۶۹٪	۲۰۳,۷۵۵,۴۷۳	خطای کاربری	
۰/۷۴٪	۲۲,۴۱۷,۳۲۷	خطای صادرکنندگی	
۰/۰۲٪	۴۵۷,۹۶۱	خطای شاپرکی	
۰/۰۳٪	۹۴۱,۷۱۸	خطای کسب و کار	
۱۰۰/۰۰٪	۳,۰۴۶,۶۰۰,۲۹۴	تعداد کل تراکنش‌ها	

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل ۳-۲ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۲ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۲۰ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در فروردین ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - فروردین ۱۳۹۹ و ماه گذشته

تغییر سهم	سهم از کل تراکنش‌ها فروردین ۱۴۰۰	سهم از کل تراکنش‌ها اسفند ۱۳۹۹	نوع تراکنش و انواع خطا	
-۰/۰۲۵%	۰/۰۳%	۰/۰۶%	خطای پذیرندگی	ناموفق
۰/۰۱۱%	۶/۶۹%	۶/۶۸%	خطای کاربری	
-۰/۱۹۱%	۰/۷۴%	۰/۹۳%	خطای صادرکنندگی	
-۰/۰۰۲%	۰/۰۲%	۰/۰۲%	خطای شاپرکی	
-۰/۰۱۵%	۰/۰۳%	۰/۰۵%	کسب و کار	
-۰/۲۲۲%	۷/۵۰%	۷/۷۳%	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	موفق
۰/۲۲۲%	۹۲/۵۰%	۹۲/۲۷%	تعداد کل تراکنش‌های موفق	
-	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	تعداد کل تراکنش‌ها	

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

فروردین ۱۴۰۰		اسفند ۱۳۹۹		فروردین ۱۳۹۹		تراکنش‌های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش‌ها	
۹۹/۱۸٪	۳,۰۲۱,۷۱۹,۸۴۷	۹۸/۹۵٪	۳,۴۶۳,۹۵۱,۴۲۶	۹۹/۱۷٪	۲,۰۸۹,۲۰۳,۰۲۱	تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۸٪	۳,۰۴۶,۱۴۲,۳۳۳	۹۹/۹۸٪	۳,۵۰۰,۰۹۳,۱۲۷	۹۹/۹۵٪	۲,۱۰۵,۶۵۷,۹۹۹	تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۳,۰۴۶,۶۰۰,۲۹۴	-	۳,۵۰۰,۶۹۹,۸۵۰	-	۲,۱۰۶,۶۴۸,۵۶۲	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۸ درصدی خدمات شرکت شاپرک در فروردین ۱۴۰۰ می‌باشد که نسبت به فروردین ۱۳۹۹ تغییر ۰/۰۳۲ درصدی و نسبت به اسفند ۱۳۹۹ رشد ۰/۰۰۲ درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اسفند و فروردین ماه ۱۴۰۰

تغییرات	فروردین ۱۴۰۰	اسفند ۱۳۹۹	تراکنش‌های ناتمام
۱/۵۸٪	۲۴۸,۳۲۹	۲۴۴,۴۷۳	تعداد تراکنش‌های ناتمام
-۱۲/۷۶٪	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۳,۲۳۰,۲۰۲,۸۶۶	تعداد کل تراکنش‌ها
۰/۰۰۱۲٪	۰/۰۰۹٪	۰/۰۰۸٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام فروردین ماه نسبت به اسفند ماه با رشد ۱/۵۸ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۱۲/۷۶- درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در فروردین ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با افزایش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۰۰۱۲ درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

**بررسی عملکرد کلی شرکتهای
ارائه دهنده خدمات پرداخت**

۴- بررسی عملکرد کلی شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکتهای PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکتهای مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آنها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه بازار هریک از شرکتهای ارائه‌دهنده خدمات پرداخت خواهد نمود.

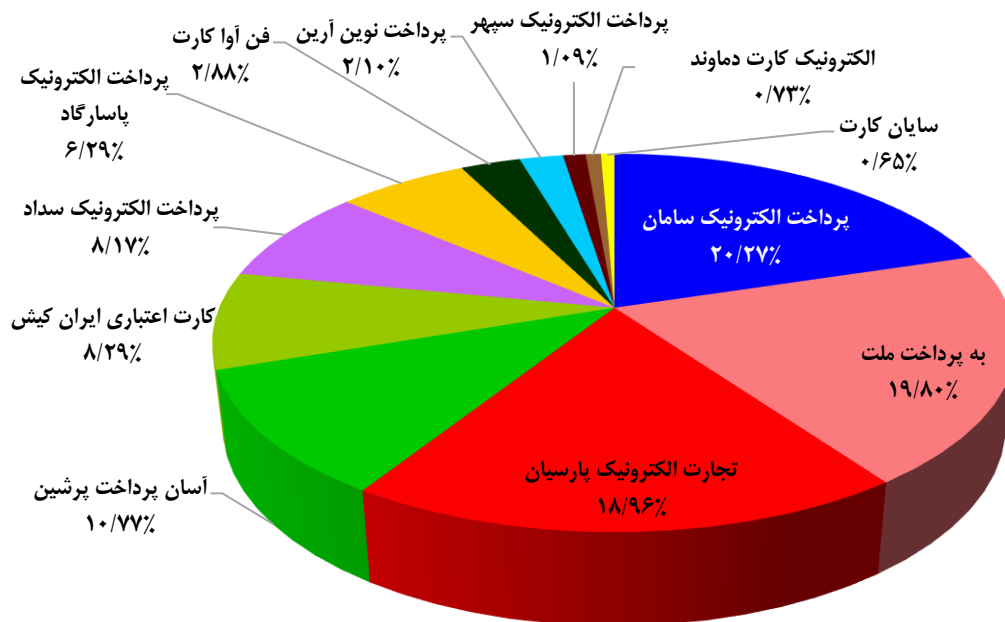
در این بخش عملکرد شرکتهای PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکتهای در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکتهای در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

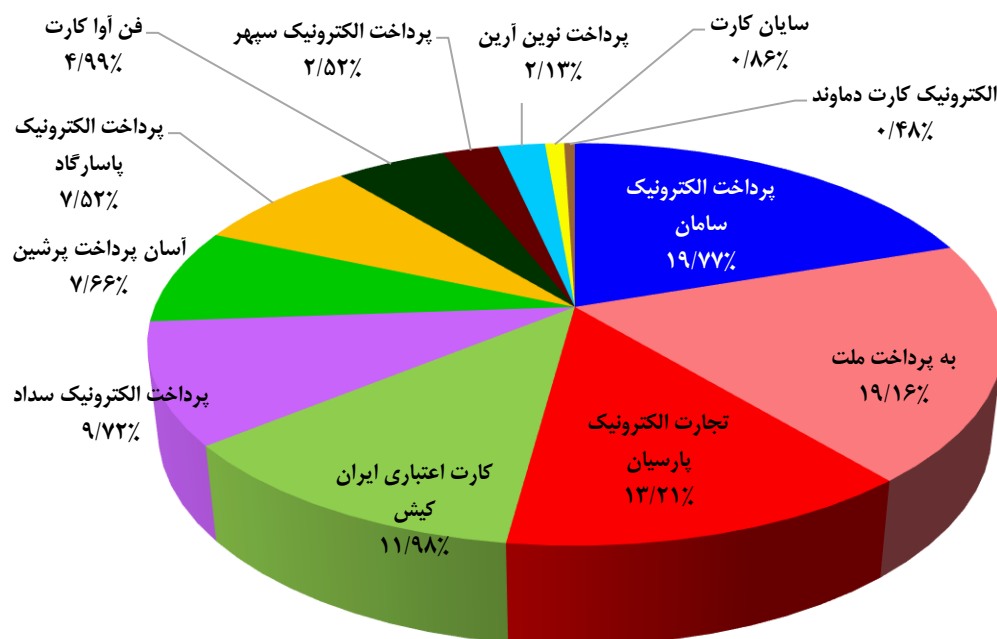
به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارت، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۰

شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنشها - فروردین ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل فوق ملاحظه می‌گردد، در فروردین ماه ۱۴۰۰ شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" هم در تعداد و هم در ارزش ریالی تراکنشها از شرکت "به پرداخت ملت" پیشی گرفته و به ترتیب با سهم تعدادی ۲۰/۲۷ درصد و سهم مبلغی ۱۹/۷۷ درصد رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. اختلاف هر یک از این سهمها با دومین شرکت بازار - شرکت "به پرداخت ملت" - کمتر از یک درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش اسفند ماه سال گذشته حکایت از آن دارد که هرچند میزان نوسانات این سهمها در مولفه تعدادی قابل توجه نیست ولیکن سبب جابجایی بین دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "سایان کارت" شده است. در این ماه افزایش سهم مبلغی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به حدی بوده که جایگاه نخست را از شرکت "به پرداخت ملت" گرفته است. در سایر شرکتها نوسانات سهم مبلغی زیاد نبوده و تنها تغییر در ترتیب دو شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" اتفاق افتاده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۱-۴ ارائه شده است.

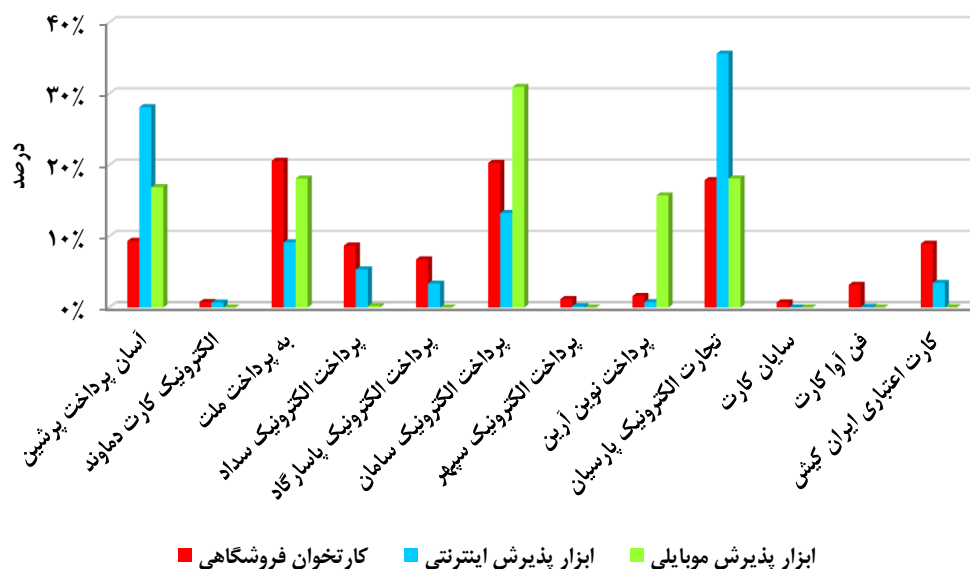
در فروردین ماه شرکت "به پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۰/۵۹ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسبان" با کسب ۳۵/۶۱ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۳۰/۹۵ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۹/۰۷٪	۹/۳۵٪	-۰/۲۸٪	۲۹/۹۴٪	۲۸/۱۲٪	-۱/۸۱٪	۱۶/۹۷٪	۱۶/۸۹٪	-۰/۰۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۹٪	۰/۷۷٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۲٪	۰/۶۹٪	-۰/۵۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۲۰/۱۷٪	۲۰/۵۹٪	-۰/۴۲٪	۹/۰۳٪	۹/۱۵٪	-۰/۱۲٪	۱۸/۴۹٪	۱۸/۱۰٪	-۰/۴۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۶٪	۸/۶۹٪	-۰/۰۷٪	۴/۹۶٪	۵/۳۴٪	-۰/۳۹٪	۰/۱۷٪	۰/۱۹٪	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۰۲٪	۶/۷۵٪	-۰/۲۷٪	۳/۴۶٪	۳/۳۵٪	-۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۹/۹۵٪	۲۰/۳۰٪	-۰/۳۵٪	۱۳/۰۱٪	۱۳/۲۶٪	-۰/۲۵٪	۲۹/۷۴٪	۳۰/۹۵٪	۱/۲۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۳۰٪	۱/۱۹٪	-۰/۱۱٪	۰/۳۸٪	۰/۱۹٪	-۰/۱۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۷۰٪	۱/۶۳٪	-۰/۰۷٪	۰/۵۳٪	۰/۷۵٪	-۰/۲۲٪	۱۶/۶۷٪	۱۵/۷۳٪	-۰/۹۴٪
تجارت الکترونیک پارسبان	۱۷/۵۹٪	۱۷/۸۷٪	-۰/۲۸٪	۳۴/۸۷٪	۳۵/۶۱٪	-۰/۷۴٪	۱۷/۹۲٪	۱۸/۱۱٪	-۰/۱۹٪
سایان کارت	۰/۸۰٪	۰/۷۲٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۴۹٪	۳/۱۹٪	-۰/۳۰٪	۰/۰۷٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۳۶٪	۸/۹۶٪	-۰/۴۰٪	۳/۶۲٪	۳/۴۵٪	-۰/۱۷٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "به پرداخت" ملت "تعلق دارد. اختلاف سهم این شرکت در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در فروردین ماه نسبت به ماه گذشته، رقم ۰/۴۲ درصد بوده است. بالاترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی با ۱/۸۱ درصد کاهش، به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزار پذیرش موبایلی با ۱/۲۱ درصد افزایش، نسبت به سایر شرکت‌ها بالاترین تفاضل سهم را نشان داده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰

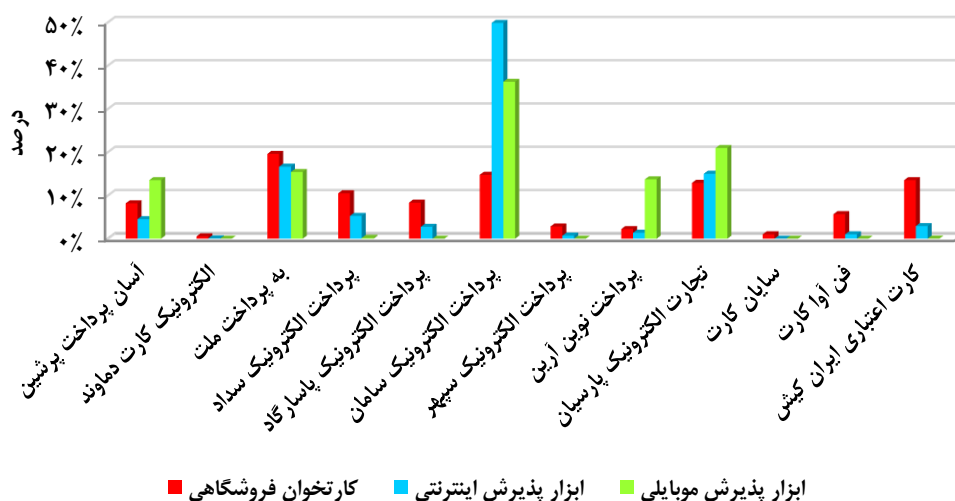
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۵۸ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاه‌های، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. از سویی دیگر شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در فروردین ماه با رقمی معادل ۴۹/۸۳ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های اینترنتی را کسب نموده است. همین شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۳۶/۲۴ درصدی، سهم عمده‌ای از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۶۵٪	۸/۱۷٪	-۰/۵۲٪	۴/۶۰٪	۴/۵۰٪	-۰/۱۱٪	۱۳/۷۰٪	۱۳/۵۲٪	-۰/۱۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۱٪	۰/۵۵٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۷٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۹۲٪	۱۹/۵۸٪	-۰/۳۳٪	۲۱/۱۵٪	۱۶/۶۴٪	-۴/۵۲٪	۱۵/۷۷٪	۱۵/۴۰٪	-۰/۳۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۶۳٪	۱۰/۴۹٪	-۰/۱۵٪	۶/۸۲٪	۵/۲۶٪	-۱/۵۶٪	۰/۱۴٪	۰/۱۷٪	۰/۰۳٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۵۴٪	۸/۳۳٪	-۰/۲۱٪	۲/۳۴٪	۲/۷۴٪	۰/۴۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۴۰٪	۱۴/۷۵٪	۰/۳۵٪	۳۹/۵۹٪	۴۹/۸۳٪	۱۰/۲۴٪	۳۴/۵۰٪	۳۶/۲۴٪	۱/۷۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۰۰٪	۲/۸۳٪	-۰/۱۷٪	۱/۲۰٪	۰/۷۰٪	-۰/۵۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۱۷٪	۲/۲۲٪	۰/۰۵٪	۱/۳۹٪	۱/۳۶٪	-۰/۰۲٪	۱۵/۰۱٪	۱۳/۷۱٪	-۱/۳۰٪
تجارت الکترونیک پارسپان	۱۲/۵۸٪	۱۲/۹۰٪	۰/۳۱٪	۱۶/۷۳٪	۱۴/۹۹٪	-۱/۷۴٪	۲۰/۸۵٪	۲۰/۹۴٪	۰/۰۹٪
سایان کارت	۱/۰۶٪	۱/۰۱٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۹۶٪	۵/۶۶٪	-۰/۳۰٪	۱/۷۳٪	۱/۰۱٪	-۰/۷۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۵۷٪	۱۳/۵۱٪	-۰/۰۶٪	۴/۴۳٪	۲/۹۰٪	-۱/۵۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. اختلاف سهم این شرکت در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در فروردین ماه نسبت به ماه گذشته، رقم ۰/۵۲ درصد است. این شاخص در ابزار پذیرش اینترنتی با افزایش قابل توجه ۱۰/۲۴ درصدی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" مشاهده می‌شود. همین شرکت در ابزار پذیرش موبایلی با ۱/۷۳ درصد افزایش سهم، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در فروردین ۱۴۰۰ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت "الکترونیک کارت دماوند" در تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به گونه‌ای بوده که سبب شده است از شرکت "سایان کارت" پیشی گیرد و این شرکت "سایان کارت" باشد که در فروردین ماه کمترین سهم تعدادی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته باشد. به طور کلی سهم این دو شرکت از بازار کلیه ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز است.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

شرکت "به پرداخت ملت" با پیشی گرفتن مجدد از شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و با پوشش ۲۰/۳۳ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۲۳/۴۷ درصد از بازار تراکنش‌های فوق،

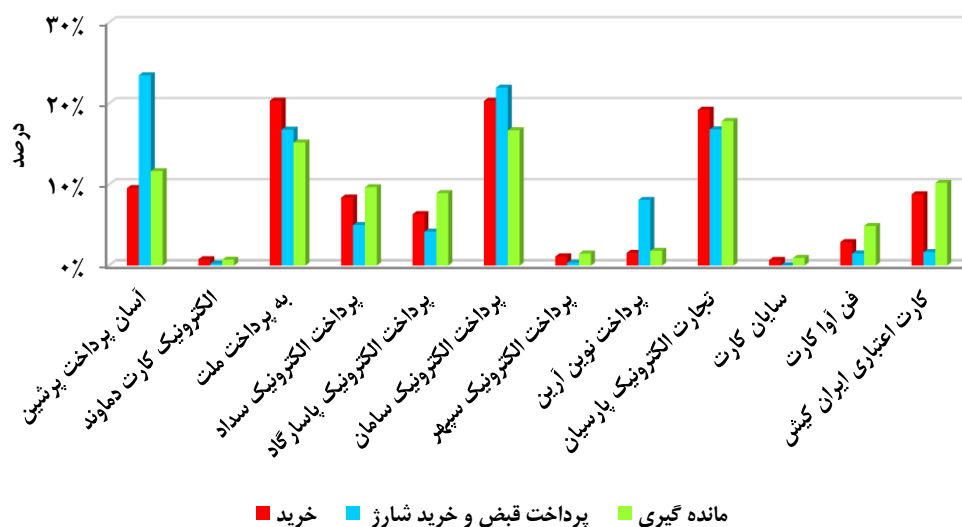
بیشترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۱۷/۸۲ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۹/۴۲٪	۹/۵۶٪	-۰/۱۴٪	۲۳/۲۳٪	۲۳/۴۷٪	-۰/۲۴٪	۱۱/۳۶٪	۱۱/۶۵٪	-۰/۲۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۶٪	۰/۷۸٪	-۰/۰۱٪	-۰/۲۴٪	۰/۲۳٪	-۰/۰۱٪	-۰/۷۲٪	۰/۷۳٪	-۰/۰۱٪
به پرداخت ملت	۱۹/۹۲٪	۲۰/۳۳٪	-۰/۴۲٪	۱۷/۰۱٪	۱۶/۷۶٪	-۰/۲۵٪	۱۵/۲۵٪	۱۵/۱۸٪	-۰/۰۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۴۱٪	۸/۳۸٪	-۰/۰۳٪	۵/۳۸٪	۴/۹۹٪	-۰/۳۹٪	۹/۶۵٪	۹/۶۶٪	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۶۳٪	۶/۳۴٪	-۰/۲۹٪	۴/۲۶٪	۴/۱۸٪	-۰/۰۸٪	۸/۹۴٪	۸/۹۳٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۹/۹۷٪	۲۰/۳۱٪	-۰/۳۴٪	۲۱/۰۲٪	۲۱/۹۴٪	-۰/۹۲٪	۱۶/۵۶٪	۱۶/۶۹٪	-۰/۱۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۲۵٪	۱/۱۳٪	-۰/۱۲٪	۰/۳۹٪	۰/۳۶٪	-۰/۰۴٪	۱/۵۹٪	۱/۴۹٪	-۰/۱۰٪
پرداخت نوین آریین	۱/۶۳٪	۱/۵۷٪	-۰/۰۶٪	۸/۲۶٪	۸/۱۰٪	-۰/۱۶٪	۱/۸۰٪	۱/۸۲٪	-۰/۰۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۸۵٪	۱۹/۲۲٪	-۰/۳۶٪	۱۶/۶۵٪	۱۶/۸۰٪	-۰/۱۴٪	۱۷/۵۲٪	۱۷/۸۲٪	-۰/۳۱٪
سایان کارت	۰/۷۶٪	۰/۶۹٪	-۰/۰۷٪	۰/۱۱٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۸٪	۰/۹۹٪	۰/۹۳٪	-۰/۰۶٪
فن آوا کارت	۳/۱۸٪	۲/۹۰٪	-۰/۲۹٪	۱/۷۷٪	۱/۴۸٪	-۰/۲۸٪	۵/۰۹٪	۴/۸۸٪	-۰/۲۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۲۱٪	۸/۷۹٪	-۰/۴۲٪	۱/۶۸٪	۱/۶۶٪	-۰/۰۲٪	۱۰/۵۳٪	۱۰/۲۰٪	-۰/۳۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه فروردین نسبت به اسفند ماه ۹۹ به‌طور همزمان در شرکت "به‌پرداخت ملت" و شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" مشاهده می‌شود. این شاخص در شرکت "به‌پرداخت ملت" تغییر مثبت ۰/۴۲ درصدی داشته و در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" همین رقم به‌صورت منفی گزارش شده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ افزایش ۰/۹۲ درصدی تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است. در تراکنش‌های مانده‌گیری نیز شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با رقم منفی ۰/۳۳ درصد بیشترین اختلاف سهم تعدادی را کسب نموده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۰

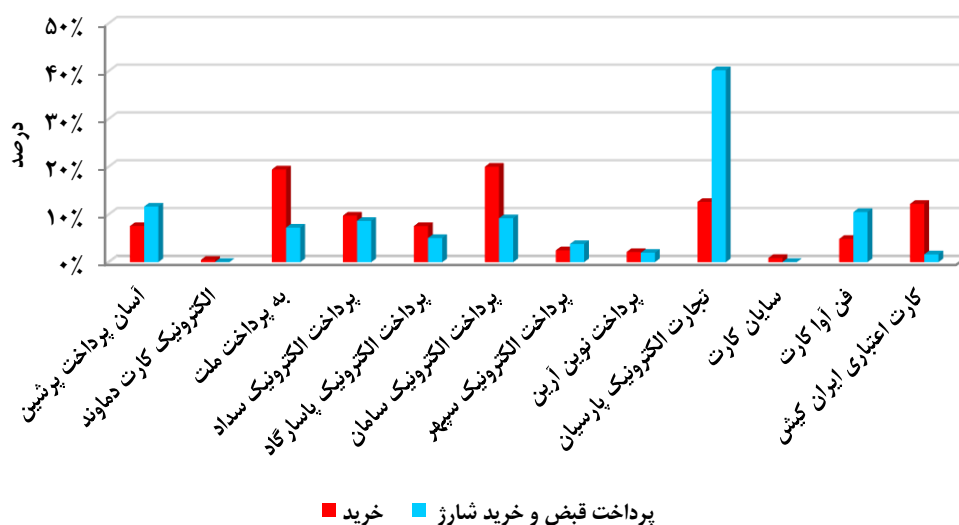
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در فروردین ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۰/۰۰ درصد از بازار تراکنش‌های خرید از شرکت "به پرداخت ملت" پیشی گرفته و به‌عنوان بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با سهم مبلغی ۴۰/۱۷ درصد همچنان بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس-اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
اختلاف	فروردین	اسفند	اختلاف	فروردین	اسفند	
۲/۳۶٪	۱۱/۶۵٪	۹/۲۹٪	-۰/۳۱٪	۷/۵۸٪	۷/۲۶٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۰۲٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۴٪	-۰/۰۳٪	۰/۴۹٪	۰/۴۶٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۹۵٪	۷/۲۴٪	۶/۲۹٪	-۰/۹۷٪	۱۹/۴۱٪	۲۰/۳۸٪	به پرداخت ملت
-۱/۳۱٪	۸/۶۵٪	۹/۹۶٪	-۰/۴۴٪	۹/۷۵٪	۱۰/۱۹٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۶۱٪	۵/۰۶٪	۴/۴۶٪	-۰/۳۳٪	۷/۵۷٪	۷/۹۰٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱/۶۴٪	۹/۱۹٪	۷/۵۵٪	۲/۴۸٪	۲۰/۰۰٪	۱۷/۵۲٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۲/۰۳٪	۳/۸۱٪	۵/۸۴٪	-۰/۲۳٪	۲/۴۹٪	۲/۷۲٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۰/۵۰٪	۱/۹۸٪	۱/۴۸٪	-۰/۰۱٪	۲/۱۳٪	۲/۱۳٪	پرداخت نوین آراین
۵/۸۵٪	۴۰/۱۷٪	۳۴/۳۳٪	-۰/۰۸٪	۱۲/۶۳٪	۱۲/۵۵٪	تجارت الکترونیک پارسین
-۰/۰۳٪	-۰/۰۶٪	-۰/۰۸٪	-۰/۰۸٪	۰/۸۸٪	۰/۹۶٪	سایان کارت
-۸/۱۰٪	۱۰/۵۰٪	۱۸/۶۰٪	-۰/۲۸٪	۴/۸۷٪	۵/۱۶٪	فن آوا کارت
-۰/۴۵٪	۱/۶۳٪	۲/۰۸٪	-۰/۵۶٪	۱۲/۲۰٪	۱۲/۷۷٪	کارت اعتباری ایران کیش

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در اسفند ۹۹ و ماه جاری با رقمی برابر با ۲/۴۸ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با کاهش چشم‌گیر ۸/۱۰ درصدی، در شرکت "فن آوا کارت" مشاهده می‌شود. این درحالی‌ست که شرکت مذکور در ماه گذشته افزایش سهم مبلغی قابل ملاحظه‌ای در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ داشته است.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در فروردین ۱۴۰۰ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۰

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "سایان کارت" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای

تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ را منعکس نموده است.

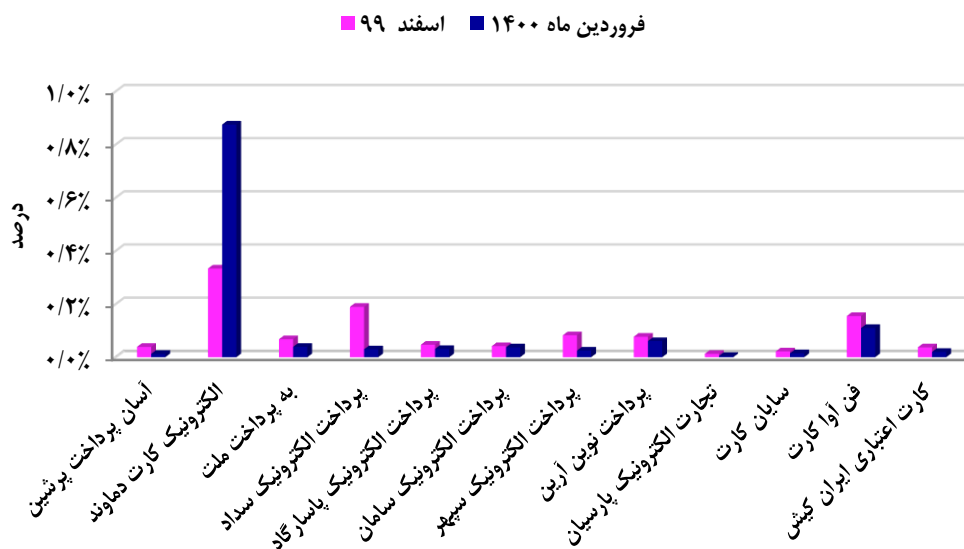
جدول ۴-۵- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP- اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

درصد تغییرات	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
	فروردین ۱۴۰۰	اسفند ۹۹	
-۰/۰۳۷٪	۰/۰۱۲٪	۰/۰۳۹٪	آسان پرداخت پرشین
۰/۵۴۲٪	۰/۸۷۵٪	۰/۳۳۳٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۰۳۹٪	۰/۰۳۹٪	۰/۰۶۸٪	به پرداخت ملت
-۰/۱۶۰٪	۰/۰۲۹٪	۰/۱۸۹٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۰۱۶٪	۰/۰۳۱٪	۰/۰۴۷٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۰۰۵٪	۰/۰۳۷٪	۰/۰۴۲٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۰۵۸٪	۰/۰۲۵٪	۰/۰۸۲٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۰/۰۱۷٪	۰/۰۶۱٪	۰/۰۷۷٪	پرداخت نوین آراین
-۰/۰۰۸٪	۰/۰۰۵٪	۰/۰۱۲٪	تجارت الکترونیک پارسیان
-۰/۰۰۲٪	۰/۰۱۵٪	۰/۰۲۲٪	سایان کارت
-۰/۰۴۵٪	۰/۱۱۰٪	۰/۱۵۵٪	فن آوا کارت
-۰/۰۱۷٪	۰/۰۲۰٪	۰/۰۳۷٪	کارت اعتباری ایران کیش

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با رقمی برابر با ۰/۰۰۵ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را داشته است. در مقابل شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با کسب رقم ۰/۸۷۵ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد کاهشی برخی از شرکت‌ها به ویژه شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "به پرداخت ملت" سبب ریزش چشم‌گیر حدود ۵۰ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با کاهشی برابر با ۰/۱۶۰ درصد در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است. همچنین شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با رقم ۰/۵۴۲ درصد افزایش، بیشترین افزایش درصدی را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرfindال-

هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرfindال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود^{۲۲}. شاخص هرfindال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرfindال- هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرfindال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرfindال- هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کارو مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرfindال- هیرشمن (HHI) به صورت زیرتعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای فروردین ۱۴۰۰ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- فروردین ۱۴۰۰

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
آسان پرداخت پرشین		۸۷	۹	۲۸	۱۷	۲۸۵	۱۷
الکترونیک کارت دماوند		۱	۱	۱	۰	۰	۰
به پرداخت ملت		۴۲۴	۲۱	۹	۱۸	۳۲۷	۱۸
پرداخت الکترونیک سداد		۷۶	۹	۵	۰	۰	۰
پرداخت الکترونیک پاسارگاد		۴۶	۷	۳	۰	۰	۰
پرداخت الکترونیک سامان		۴۱۲	۲۰	۱۳	۳۱	۹۵۸	۳۱
پرداخت الکترونیک سپهر		۱	۱	۰	۰	۰	۰
پرداخت نوین آرین		۳	۲	۱	۱۶	۲۴۷	۱۶
تجارت الکترونیک پارسین		۳۱۹	۱۸	۳۶	۱۸	۳۲۸	۱۸
سایان کارت		۱	۱	۰	۰	۰	۰
فن آوا کارت		۱۰	۳	۰	۰	۰	۰
کارت اعتباری ایران کیش		۸۰	۹	۳	۰	۰	۰
جمع		۱,۴۵۹	-	-	-	۲,۱۴۶	-

در فروردین ۱۴۰۰ شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاه‌های عددی حدود ۱,۴۵۹ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۳۷۲ و ۲,۱۴۶ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسین" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "پرداخت الکترونیک

سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

HHI	کارتخوان فروشگاه‌ها			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۲۸	۱,۴۵۹	۳۱	۲,۴۱۳	۲,۳۷۲	-۴۱	۲,۱۱۴	۲,۱۴۶	۳۲

در ماه فروردین شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته تنها در ابزار پذیرش اینترنتی کاهش یافته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. پایین آمدن این شاخص بیانگر کم شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال -

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هر یک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای فروردین ۱۴۰۰ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۹ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- فروردین ۱۴۰۰

مانده‌گیری		پرداخت قبض و خرید شارژ		خرید		شاخص H-H و شرکت PSP
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	
۱۳۶	۱۲	۵۵۱	۲۳	۹۱	۱۰	آسان پرداخت پرشین
۱	۱	۰	۰	۱	۱	الکترونیک کارت دماوند
۲۳۱	۱۵	۲۸۱	۱۷	۴۱۳	۲۰	به پرداخت ملت
۹۳	۱۰	۲۵	۵	۷۰	۸	پرداخت الکترونیک سداد
۸۰	۹	۱۷	۴	۴۰	۶	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲۷۹	۱۷	۴۸۱	۲۲	۴۱۳	۲۰	پرداخت الکترونیک سامان
۲	۱	۰	۰	۱	۱	پرداخت الکترونیک سپهر
۳	۲	۶۶	۸	۲	۲	پرداخت نوین آرین
۳۱۸	۱۸	۲۸۲	۱۷	۳۶۹	۱۹	تجارت الکترونیک پارسیان
۱	۱	۰	۰	۰	۱	سایان کارت
۲۴	۵	۲	۱	۸	۳	فن آوا کارت
۱۰۴	۱۰	۳	۲	۷۷	۹	کارت اعتباری ایران کیش
۱,۲۷۱	-	۱,۷۰۸	-	۱,۴۸۸	-	جمع

در اسفند ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۸۸، ۱,۷۰۸ و ۱,۲۷۱ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های همه‌ی سرویس‌ها در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه فروردین ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۱۰ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

مانده‌گیری		پرداخت قبض و خرید شارژ			خرید			HHI	
اختلاف	فروردین	اسفند	اختلاف	فروردین	اسفند	اختلاف	فروردین		
۱۱	۱,۲۷۱	۱,۲۶۰	۳۸	۱,۷۰۸	۱,۶۷۰	۳۳	۱,۴۸۸	۱,۴۵۵	شاخص H-H

در ماه فروردین شاخص هرfindal-هیرشمن بازار تمامی سرویس‌ها نسبت به ماه گذشته افزایش داشته است. تغییرات این شاخص در هر سه نوع سرویس حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاه‌ی، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هر یک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاه‌ی توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در فروردین ماه ۰/۶۲ درصد بر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته افزوده شده است. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب سهم بازار ۱۵/۲۹ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" نیز با سهم بازار ۳۴/۹۳ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتخوان‌های فروشگاه‌ی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده

از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند.

در بازار ابزار پذیرش موبایلی نیز شرکت "به پرداخت ملت" با رشد مثبت روبه‌رو بوده است و همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۵/۹۳ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۸۱٪	۶/۷۷٪	-۰/۰۳٪	۳۴/۸۵٪	۳۴/۹۳٪	۰/۰۸٪	۳/۴۸٪	۳/۴۷٪	-۰/۰۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۰۲٪	۱۱/۹۶٪	-۰/۰۶٪	۲/۸۵٪	۲/۸۵٪	۰/۰۰٪	۹۵/۹۲٪	۹۵/۹۳٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۰۲٪	۸/۹۸٪	-۰/۰۴٪	۳/۴۵٪	۳/۴۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۲/۷۶٪	۱۲/۹۳٪	۰/۱۶٪	۱۲/۰۳٪	۱۲/۱۲٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۲/۱۵٪	۱۲/۰۶٪	-۰/۰۸٪	۷/۸۲٪	۷/۶۶٪	-۰/۱۶٪	۰/۱۷٪	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۲۰٪	۲/۱۸٪	-۰/۰۲٪	۷/۴۰٪	۷/۵۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۳/۱۲٪	۳/۲۳٪	۰/۱۱٪	۹/۶۷٪	۹/۵۹٪	-۰/۰۸٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۵/۲۲٪	۱۵/۲۹٪	۰/۰۷٪	۶/۸۱٪	۶/۷۵٪	-۰/۰۶٪	۰/۳۶٪	۰/۳۶٪	۰/۰۰٪
سایان کارت	۲/۹۰٪	۲/۹۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۸/۹۸٪	۸/۹۱٪	-۰/۰۷٪	۰/۱۳٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۲۵٪	۱۴/۲۳٪	-۰/۰۲٪	۱۴/۹۳٪	۱۴/۹۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪

شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با ۰/۱۶ درصد افزایش، بیشترین اختلاف سهم را در تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های نسبت به اسفند ماه ۹۹ رقم زده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزار پذیرش اینترنتی بیشترین تغییر سهم را با ۰/۱۶ درصد کاهش نشان داده است. سهم ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" به ترتیب با افزایش و کاهش ۰/۰۱ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهند.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰ در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد،

در این ماه همچنان شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاههای تراکنش دار با کسب ۱۴/۹۱ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم ۲۳/۶۵ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۶۸/۸۴ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش دار - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاه			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۴۷٪	۷/۵۰٪	۰/۰۳٪	۱۵/۲۶٪	۱۵/۰۱٪	-۰/۲۵٪	۲/۹۲٪	۲/۹۲٪	۰/۰۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۴٪	۰/۶۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۲/۱۸٪	۱۲/۱۶٪	-۰/۰۲٪	۱۰/۸۷٪	۱۰/۵۲٪	-۰/۳۵٪	۶۸/۸۴٪	۶۸/۰۰٪	۰/۸۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۷۱٪	۹/۶۶٪	-۰/۰۵٪	۲/۸۵٪	۳/۱۲٪	۰/۲۷٪	۱/۱۷٪	۱/۱۷٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۹۹٪	۱۲/۲۰٪	۰/۲۱٪	۲۲/۸۶٪	۲۳/۶۵٪	۰/۷۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۲۲٪	۱۴/۲۹٪	۰/۰۷٪	۱۶/۴۵٪	۱۶/۰۴٪	-۰/۴۱٪	۱۴/۰۱٪	۱۴/۰۱٪	-۰/۳۸٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۶۷٪	۲/۶۷٪	۰/۰۰٪	۶/۴۹٪	۶/۹۱٪	۰/۴۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آربین	۳/۰۴٪	۳/۱۶٪	۰/۱۱٪	۰/۵۴٪	۰/۵۵٪	۰/۰۱٪	۱۱/۰۰٪	۱۱/۴۸٪	-۰/۴۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۹۵٪	۱۴/۹۱٪	-۰/۰۴٪	۱۳/۰۱٪	۱۳/۶۸٪	۰/۶۷٪	۱/۹۵٪	۱/۸۵٪	-۰/۱۰٪
سایان کارت	۱/۴۷٪	۱/۴۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۷/۷۴٪	۷/۵۷٪	-۰/۱۷٪	۰/۲۳٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪	۰/۱۹٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۹۱٪	۱۳/۸۰٪	-۰/۱۱٪	۱۱/۴۰٪	۱۰/۲۶٪	-۱/۱۴٪	۰/۳۹٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪

سهم بازار کارتخوان فروشگاههای در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۲۱ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با کاهش ۱/۱۴ درصدی بالاترین تفاضل را در سهم بازار ابزار پذیرش اینترنتی رقم زده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با افزایش ۰/۸۵ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها

کارتخوان فروشگاه‌ها به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ها دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌ها شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاه‌ها تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

---

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در فروردین ماه بالغ بر ۹۰ درصد بوده که در حدود ۸۶ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

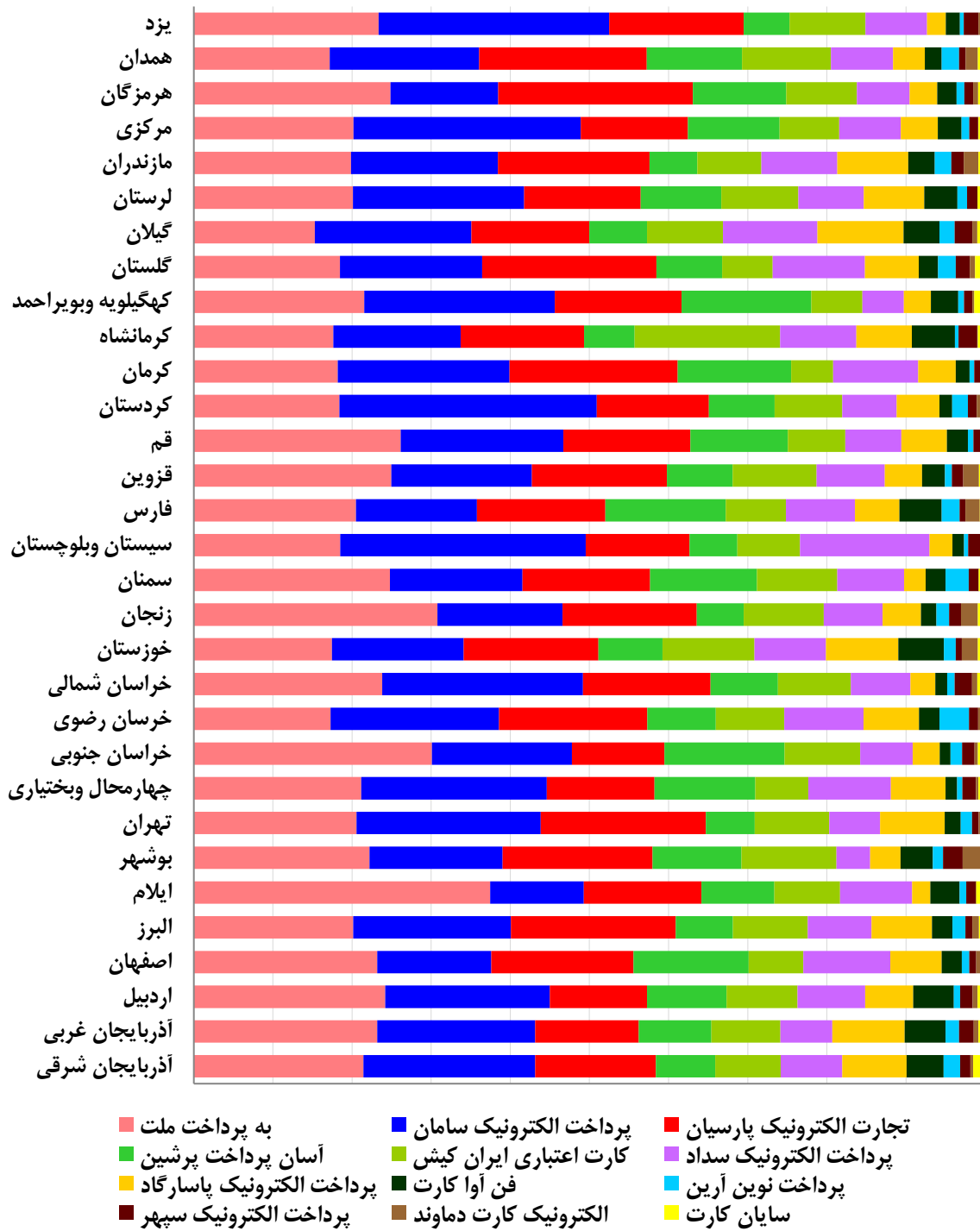
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در فروردین ماه ۱۴۰۰ در جدول ۱۳-۴ ارائه شده‌است. در مجموع شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسین" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" تقریباً در اکثر استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نمایند.

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۰

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۷/۵۴٪	-/۳۵٪	۲۱/۴۴٪	۷/۷۹٪	۸/۱۴٪	۲۱/۶۹٪	۱/۳۲٪	۲/۰۹٪	۱۵/۲۵٪	۱/۴۹٪	۴/۶۷٪	۸/۲۴٪
آذربایجان غربی	۹/۲۱٪	-/۶۰٪	۲۳/۱۶٪	۶/۵۶٪	۹/۱۵٪	۱۹/۹۷٪	۱/۸۴٪	۱/۷۱٪	۱۳/۰۸٪	-/۸۳٪	۵/۱۶٪	۸/۷۲٪
اردبیل	۱۰/۰۵٪	-/۶۳٪	۲۴/۲۱٪	۸/۵۶٪	۶/۰۵٪	۲۰/۷۹٪	۱/۶۰٪	-/۷۷٪	۱۲/۲۷٪	-/۹۴٪	۵/۱۶٪	۸/۹۷٪
اصفهان	۱۴/۵۳٪	-/۷۱٪	۲۳/۲۰٪	۱۱/۰۰٪	۶/۴۸٪	۱۴/۳۹٪	-/۱۸۶٪	-/۹۶٪	۱۸/۰۰٪	-/۴۰٪	۲/۵۴٪	۶/۹۳٪
البرز	۷/۲۳٪	-/۱۸۵٪	۲۰/۱۵٪	۸/۰۸٪	۷/۶۱٪	۱۹/۹۲٪	-/۱۸۶٪	۱/۶۳٪	۲۰/۱۸۴٪	-/۷۷٪	۲/۶۱٪	۹/۴۵٪
ایلام	۹/۲۲٪	-/۰۱٪	۳۷/۴۴٪	۹/۰۹٪	۲/۳۰٪	۱۱/۸۳٪	۱/۲۶٪	-/۱۸۲٪	۱۴/۸۶٪	۱/۱۱٪	۳/۷۲٪	۸/۳۳٪
بوشهر	۱۱/۲۴٪	۲/۳۲٪	۲۲/۱۹٪	۴/۲۶٪	۳/۸۴٪	۱۶/۸۵٪	۲/۴۵٪	۱/۳۲٪	۱۸/۹۵٪	-/۵۲٪	۴/۰۸٪	۱۱/۹۹٪
تهران	۶/۱۷٪	-/۳۲٪	۲۰/۵۶٪	۶/۴۲٪	۸/۱۶٪	۲۳/۲۸٪	-/۱۸۴٪	۱/۴۲٪	۲۰/۸۷٪	-/۴۹٪	۲/۰۳٪	۹/۴۵٪
چهارمحال و بختیاری	۱۲/۷۴٪	-/۳۱٪	۲۱/۱۶٪	۱۰/۴۳٪	۶/۹۰٪	۲۳/۴۳٪	۱/۷۰٪	-/۶۸٪	۱۳/۶۳٪	-/۱۸۵٪	۱/۴۷٪	۶/۷۱٪
خراسان جنوبی	۱۵/۱۶٪	-/۴۴٪	۳۰/۰۸٪	۶/۶۲٪	۳/۴۱٪	۱۷/۶۹٪	۱/۵۷٪	۱/۴۶٪	۱۱/۷۱٪	-/۹۰٪	۱/۳۷٪	۹/۵۹٪
خراسان رضوی	۸/۶۵٪	-/۴۲٪	۱۷/۲۸٪	۱۰/۰۱٪	۷/۰۳٪	۲۱/۲۹٪	۱/۱۵٪	۳/۷۵٪	۱۸/۷۳٪	-/۴۴٪	۲/۵۸٪	۸/۶۵٪
خراسان شمالی	۸/۵۰٪	-/۶۸٪	۲۳/۸۱٪	۷/۵۴٪	۳/۱۵٪	۲۵/۳۸٪	۲/۱۹٪	-/۹۳٪	۱۶/۱۳٪	-/۹۶٪	۱/۵۱٪	۹/۲۲٪
خوزستان	۸/۱۱٪	۲/۰۴٪	۱۷/۴۷٪	۹/۰۵٪	۹/۱۵٪	۱۶/۶۳٪	-/۷۷٪	۱/۵۱٪	۱۷/۰۲٪	-/۹۰٪	۵/۷۴٪	۱۱/۶۱٪
زنجان	۵/۹۰٪	۲/۱۳٪	۳۰/۷۷٪	۷/۴۲٪	۴/۸۶٪	۱۵/۸۱٪	۱/۵۳٪	۱/۵۹٪	۱۶/۹۹٪	-/۹۰٪	۱/۹۶٪	۱۰/۱۴٪
سمنان	۱۳/۵۰٪	-/۰۰٪	۲۴/۸۰٪	۸/۴۳٪	۲/۷۴٪	۱۶/۷۴٪	۱/۲۵٪	۲/۹۷٪	۱۶/۱۳٪	-/۱۸۰٪	۲/۴۸٪	۱۰/۱۶٪
سیستان و بلوچستان	۶/۰۲٪	-/۰۰٪	۱۸/۵۱٪	۱۶/۴۰٪	۲/۹۰٪	۳۱/۰۱٪	۱/۵۱٪	-/۵۳٪	۱۳/۱۴٪	-/۶۱٪	۱/۴۶٪	۷/۹۲٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
فارس	۱۵/۱۹٪	۱/۸۳٪	۲۰/۵۰٪	۸/۷۳٪	۵/۶۱٪	۱۵/۲۸٪	۰/۷۱٪	۲/۲۸٪	۱۶/۲۴٪	۰/۱۶۶٪	۵/۳۵٪	۷/۶۳٪
قزوین	۸/۳۱٪	۲/۰۰٪	۲۴/۹۶٪	۸/۶۲٪	۴/۷۲٪	۱۷/۷۷٪	۱/۴۳٪	۰/۸۵٪	۱۷/۰۵٪	۰/۷۷٪	۲/۹۱٪	۱۰/۶۱٪
قم	۱۲/۲۹٪	۰/۰۰٪	۲۶/۱۴٪	۷/۱۱٪	۵/۷۶٪	۲۰/۵۵٪	۰/۸۱٪	۰/۷۱٪	۱۶/۰۸٪	۰/۱۶۵٪	۲/۶۴٪	۷/۲۶٪
کردستان	۸/۳۱٪	۰/۴۱٪	۱۸/۴۱٪	۶/۸۶٪	۵/۴۱٪	۳۲/۵۳٪	۱/۱۴٪	۱/۹۹٪	۱۴/۱۵٪	۰/۱۶۳٪	۱/۵۹٪	۸/۵۶٪
کرمان	۱۴/۳۷٪	۰/۱۲٪	۱۸/۱۸٪	۱۰/۷۶٪	۴/۷۴٪	۲۱/۷۰٪	۰/۷۷٪	۰/۱۶۰٪	۲۱/۲۶٪	۰/۴۷٪	۱/۷۵٪	۵/۲۹٪
کرمانشاه	۶/۳۸٪	۰/۰۵٪	۱۷/۶۳٪	۹/۶۴٪	۷/۰۲٪	۱۶/۱۰٪	۲/۳۶٪	۰/۴۶٪	۱۵/۶۰٪	۰/۹۲٪	۵/۴۳٪	۱۸/۳۹٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۶/۴۲٪	۰/۲۲٪	۲۱/۵۵٪	۵/۲۳٪	۳/۴۳٪	۲۴/۰۸٪	۱/۰۷٪	۰/۷۴٪	۱۶/۰۱٪	۱/۳۷٪	۳/۴۵٪	۶/۴۴٪
گلستان	۸/۲۹٪	۰/۶۷٪	۱۸/۴۶٪	۱۱/۶۴٪	۶/۸۲٪	۱۷/۹۸٪	۱/۷۸٪	۲/۲۴٪	۲۲/۰۳٪	۱/۲۶٪	۲/۴۱٪	۶/۴۰٪
گیلان	۷/۲۹٪	۰/۶۱٪	۱۵/۳۰٪	۱۱/۹۱٪	۱۰/۸۹٪	۱۹/۷۸٪	۲/۲۳٪	۱/۹۵٪	۱۴/۹۰٪	۰/۹۹٪	۴/۵۳٪	۹/۶۳٪
لرستان	۱۰/۲۱٪	۰/۰۰٪	۲۰/۱۲٪	۸/۲۶٪	۷/۶۵٪	۲۱/۶۱٪	۱/۳۲٪	۱/۲۳٪	۱۴/۷۳٪	۰/۹۵٪	۴/۱۹٪	۹/۷۳٪
مازندران	۶/۰۵٪	۱/۸۵٪	۱۹/۸۶٪	۹/۶۰٪	۸/۹۸٪	۱۸/۵۷٪	۱/۵۷٪	۲/۱۰٪	۱۹/۱۵٪	۰/۸۴٪	۳/۳۴٪	۸/۰۹٪
مرکزی	۱۱/۶۰٪	۰/۰۳٪	۲۰/۱۹٪	۷/۷۸٪	۴/۷۰٪	۲۸/۷۲٪	۱/۱۳٪	۰/۹۷٪	۱۳/۵۳٪	۰/۸۴٪	۲/۹۹٪	۷/۵۳٪
هرمزگان	۱۱/۷۷٪	۰/۶۴٪	۲۴/۸۵٪	۶/۶۵٪	۳/۴۹٪	۱۳/۶۰٪	۱/۱۱٪	۰/۹۶٪	۲۴/۶۴٪	۰/۸۸٪	۲/۴۶٪	۸/۹۷٪
همدان	۱۲/۰۳٪	۱/۵۳٪	۱۷/۱۹٪	۷/۸۳٪	۴/۰۳٪	۱۸/۸۶٪	۰/۸۵٪	۲/۲۰٪	۲۱/۱۹٪	۰/۹۲٪	۲/۱۰٪	۱۱/۲۶٪
یزد	۵/۷۸٪	۰/۳۵٪	۲۳/۳۶٪	۷/۷۸٪	۲/۳۹٪	۲۹/۱۵٪	۱/۸۳٪	۰/۵۰٪	۱۶/۹۸٪	۰/۵۰٪	۱/۷۷٪	۹/۶۰٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به تفکیک استان‌های کشور برای فروردین ماه ۱۴۰۰ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استان‌ها- فروردین ۱۴۰۰

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

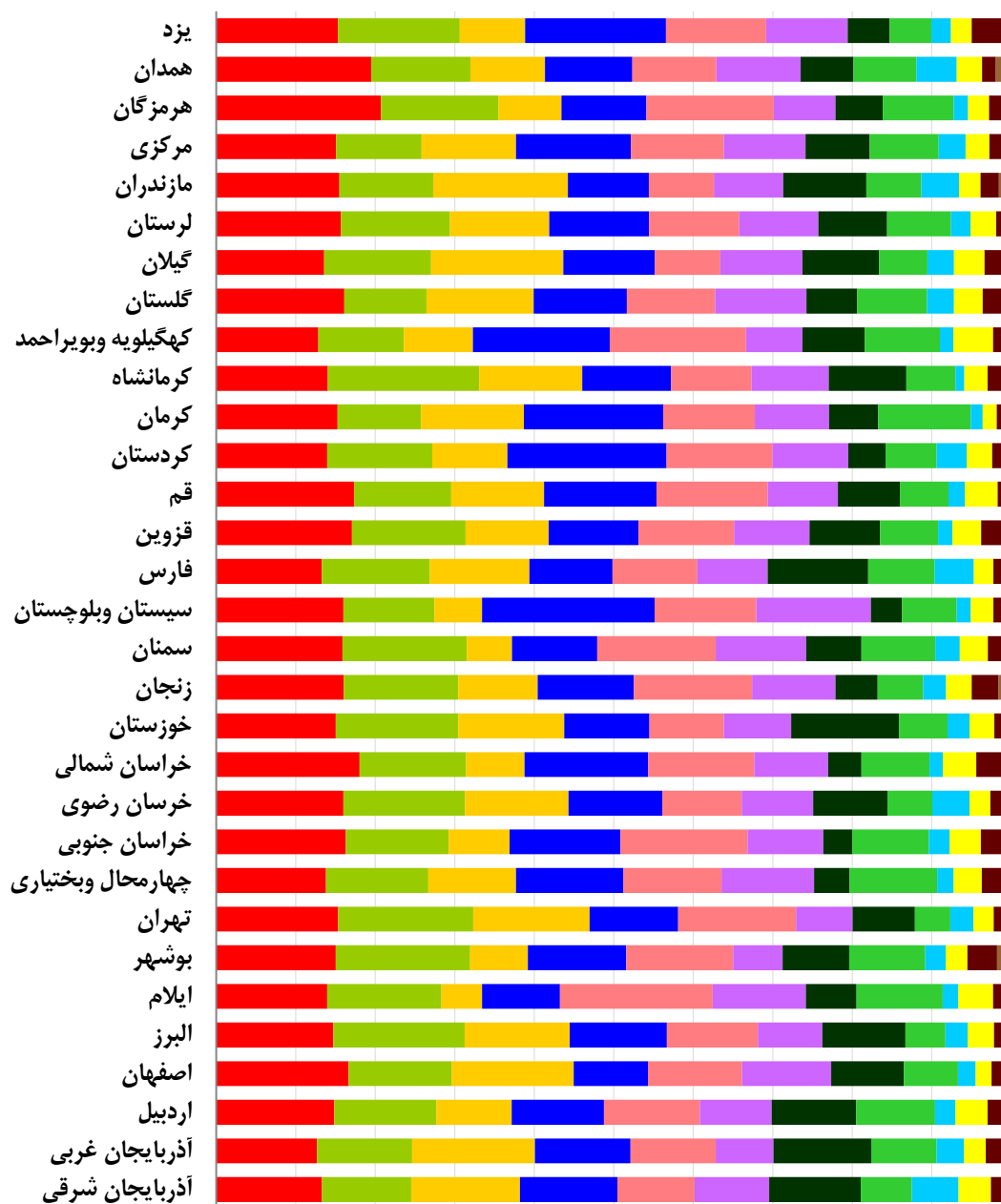
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای فروردین ۱۴۰۰ نشان می‌دهد. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسین"، "کارت اعتباری ایران کیش" و "تجارت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۰

استان	آسان پرداخت پارسین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسین	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۴۰٪	۰/۲۶٪	۹/۷۰٪	۹/۳۹٪	۱۳/۶۸٪	۱۲/۲۷٪	۲/۲۸٪	۵/۹۱٪	۱۳/۳۰٪	۴/۰۸٪	۱۱/۵۳٪	۱۱/۲۳٪
آذربایجان غربی	۸/۲۲٪	۰/۳۷٪	۱۰/۷۲٪	۷/۲۵٪	۱۵/۴۵٪	۱۲/۰۴٪	۲/۸۴٪	۳/۴۶٪	۱۲/۷۰٪	۲/۷۲٪	۱۲/۳۰٪	۱۱/۹۴٪
اردبیل	۹/۸۹٪	۰/۵۳٪	۱۲/۰۶٪	۹/۰۳٪	۹/۴۴٪	۱۱/۶۳٪	۲/۴۶٪	۲/۵۷٪	۱۴/۸۳٪	۴/۰۳٪	۱۰/۶۵٪	۱۲/۸۹٪
اصفهان	۶/۸۰٪	۰/۴۴٪	۱۱/۸۴٪	۱۱/۲۲٪	۱۵/۳۰٪	۹/۳۴٪	۲/۰۵٪	۲/۲۲٪	۱۶/۶۴٪	۲/۰۰٪	۹/۱۵٪	۱۳/۰۱٪
البرز	۵/۰۵٪	۰/۴۴٪	۱۱/۴۲٪	۸/۱۱٪	۱۳/۲۲٪	۱۲/۲۲٪	۱/۷۴٪	۲/۱۰٪	۱۴/۷۴٪	۳/۲۹٪	۱۰/۴۵٪	۱۶/۵۱٪
ایلام	۱۰/۸۵٪	۰/۰۴٪	۱۹/۲۱٪	۱۱/۶۹٪	۵/۱۰٪	۹/۸۲٪	۲/۲۳٪	۱/۹۴٪	۱۳/۹۵٪	۴/۴۱٪	۶/۳۸٪	۱۴/۳۷٪
بوشهر	۹/۵۶٪	۱/۸۰٪	۱۳/۴۱٪	۶/۲۳٪	۷/۲۶٪	۱۲/۴۰٪	۳/۷۱٪	۲/۵۹٪	۱۵/۰۴٪	۲/۷۲٪	۸/۴۰٪	۱۶/۸۹٪
تهران	۴/۴۸٪	۰/۲۷٪	۱۴/۸۱٪	۷/۱۲٪	۱۴/۶۴٪	۱۱/۱۴٪	۱/۹۳٪	۲/۹۳٪	۱۵/۳۵٪	۲/۵۳٪	۷/۸۳٪	۱۶/۹۷٪
چهارمحال و بختیاری	۱۱/۰۱٪	۰/۴۴٪	۱۲/۳۳٪	۱۱/۶۵٪	۱۱/۰۳٪	۱۳/۵۴٪	۳/۲۶٪	۲/۰۸٪	۱۳/۸۱٪	۳/۵۵٪	۴/۴۵٪	۱۲/۸۶٪
خراسان جنوبی	۹/۶۳٪	۰/۶۷٪	۱۵/۹۶٪	۹/۵۶٪	۷/۶۶٪	۱۳/۹۴٪	۳/۱۳٪	۲/۶۴٪	۱۶/۳۲٪	۳/۹۲٪	۳/۶۳٪	۱۲/۹۳٪
خراسان رضوی	۵/۶۷٪	۰/۳۸٪	۹/۹۶٪	۹/۰۰٪	۱۳/۰۴٪	۱۱/۸۰٪	۲/۲۶٪	۴/۶۵٪	۱۵/۹۹٪	۲/۶۲٪	۹/۳۳٪	۱۵/۳۰٪
خراسان شمالی	۸/۵۵٪	۰/۵۶٪	۱۳/۳۰٪	۹/۳۰٪	۷/۳۲٪	۱۵/۵۸٪	۳/۸۵٪	۱/۷۲٪	۱۸/۰۳٪	۴/۱۷٪	۴/۲۰٪	۱۳/۴۲٪
خوزستان	۶/۱۲٪	۱/۰۷٪	۹/۳۳٪	۸/۴۹٪	۱۳/۳۲٪	۱۰/۷۳٪	۱/۰۷٪	۲/۷۵٪	۱۵/۰۵٪	۳/۱۱٪	۱۳/۵۶٪	۱۵/۴۰٪
زنجان	۵/۷۵٪	۱/۵۹٪	۱۴/۸۶٪	۱۰/۴۹٪	۹/۹۸٪	۱۲/۰۹٪	۳/۳۷٪	۲/۸۷٪	۱۶/۰۳٪	۳/۲۴٪	۵/۳۱٪	۱۴/۴۳٪
سمنان	۹/۲۹٪	۰/۰۳٪	۱۴/۹۱٪	۱۱/۳۵٪	۵/۷۰٪	۱۰/۷۲٪	۲/۸۹٪	۳/۰۸٪	۱۵/۹۰٪	۳/۵۶٪	۶/۹۶٪	۱۵/۶۳٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۶/۹۰٪	۰/۰۲٪	۱۲/۸۰٪	۱۴/۴۰٪	۵/۹۸٪	۲۱/۷۱٪	۲/۲۱٪	۱/۷۷٪	۱۵/۹۸٪	۲/۸۴٪	۳/۹۲٪	۱۱/۴۷٪
فارس	۸/۳۸٪	۰/۹۳٪	۱۰/۶۹٪	۸/۸۴٪	۱۲/۵۲٪	۱۰/۴۶٪	۱/۳۲٪	۴/۹۱٪	۱۳/۲۷٪	۲/۴۵٪	۱۲/۶۳٪	۱۳/۶۱٪
قزوین	۷/۳۱٪	۱/۱۷٪	۱۲/۰۵٪	۹/۴۹٪	۱۰/۴۲٪	۱۱/۳۰٪	۲/۶۱٪	۱/۸۰٪	۱۷/۰۸٪	۳/۶۱٪	۸/۸۶٪	۱۴/۳۰٪
قم	۶/۰۹٪	۰/۰۱٪	۱۳/۹۹٪	۸/۸۳٪	۱۱/۷۰٪	۱۴/۱۳٪	۱/۶۹٪	۲/۰۷٪	۱۷/۳۴٪	۴/۱۴٪	۷/۸۱٪	۱۲/۲۰٪
کردستان	۶/۳۹٪	۰/۳۶٪	۱۳/۳۴٪	۹/۵۱٪	۹/۴۶٪	۲۰/۰۱٪	۲/۰۵٪	۳/۸۳٪	۱۳/۹۷٪	۳/۱۶٪	۴/۷۰٪	۱۳/۲۲٪
کرمان	۱۱/۶۵٪	۰/۲۵٪	۱۱/۵۳٪	۹/۳۴٪	۱۲/۹۷٪	۱۷/۵۰٪	۱/۵۷٪	۱/۵۱٪	۱۵/۲۷٪	۱/۷۶٪	۶/۱۸٪	۱۰/۴۷٪
کرمانشاه	۶/۱۸٪	۰/۱۰٪	۱۰/۱۱٪	۹/۷۳٪	۱۲/۹۴٪	۱۱/۱۹٪	۲/۸۸٪	۱/۱۱٪	۱۴/۰۳٪	۲/۹۳٪	۹/۷۵٪	۱۹/۰۵٪
کهگیلویه و بویراحمد	۹/۴۶٪	۰/۰۳٪	۱۷/۱۵٪	۷/۱۱٪	۸/۶۵٪	۱۷/۲۴٪	۲/۲۴٪	۱/۶۸٪	۱۲/۸۴٪	۵/۰۱٪	۷/۸۲٪	۱۰/۷۸٪
گلستان	۸/۷۹٪	۰/۷۱٪	۱۱/۰۸٪	۱۱/۵۲٪	۱۳/۴۸٪	۱۱/۷۳٪	۲/۸۷٪	۳/۳۸٪	۱۶/۱۲٪	۳/۶۳٪	۶/۳۷٪	۱۰/۳۳٪
گیلان	۶/۰۶٪	۰/۵۱٪	۸/۲۵٪	۱۰/۳۱٪	۱۶/۶۳٪	۱۱/۵۳٪	۲/۸۷٪	۳/۳۵٪	۱۳/۵۶٪	۳/۸۳٪	۹/۶۵٪	۱۳/۴۶٪
لرستان	۸/۰۵٪	۰/۰۰٪	۱۱/۳۳٪	۹/۹۷٪	۱۲/۵۱٪	۱۲/۵۷٪	۱/۹۰٪	۲/۴۶٪	۱۵/۷۰٪	۳/۲۱٪	۸/۶۱٪	۱۳/۶۹٪
مازندران	۶/۹۱٪	۱/۵۷٪	۸/۲۰٪	۸/۷۰٪	۱۶/۹۵٪	۱۰/۱۸٪	۲/۳۰٪	۴/۷۸٪	۱۵/۵۱٪	۲/۶۶٪	۱۰/۴۶٪	۱۱/۷۸٪
مرکزی	۸/۶۸٪	۰/۰۹٪	۱۱/۶۸٪	۱۰/۲۸٪	۱۱/۸۷٪	۱۴/۴۶٪	۲/۶۷٪	۳/۳۸٪	۱۵/۰۷٪	۲/۹۷٪	۸/۱۰٪	۱۰/۷۵٪
هرمزگان	۸/۹۳٪	۰/۸۳٪	۱۶/۰۴٪	۷/۷۵٪	۷/۹۲٪	۱۰/۶۹٪	۱/۹۵٪	۱/۸۱٪	۲۰/۷۱٪	۲/۶۴٪	۵/۹۴٪	۱۴/۷۹٪
همدان	۷/۹۰٪	۱/۹۵٪	۱۰/۵۴٪	۱۰/۶۰٪	۹/۳۸٪	۱۱/۰۲٪	۱/۷۰٪	۵/۰۸٪	۱۹/۵۱٪	۳/۱۹٪	۶/۶۸٪	۱۲/۴۵٪
یزد	۵/۲۵٪	۰/۴۵٪	۱۲/۶۰٪	۱۰/۲۶٪	۸/۲۳٪	۱۷/۷۰٪	۴/۵۳٪	۲/۴۶٪	۱۵/۳۱٪	۲/۶۲٪	۵/۲۸٪	۱۵/۳۱٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره فروردین ۱۴۰۰ به تصویر می‌کشد.

تجارت الکترونیک پارسیان	کارت اعتباری ایران کیش	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
پرداخت الکترونیک سامان	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد
فن آوا کارت	آسان پرداخت پرشین	پرداخت نوین آرین
سایان کارت	پرداخت الکترونیک سپهر	کارت دماوند

شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها- فروردین ۱۴۰۰

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جابجایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در فروردین ۱۴۰۰ محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت- اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

شرکت	کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند ۹۹	فروردین ۱۴۰۰
آسان پرداخت پرشین	۹/۳۵٪	۶/۷۷٪	۱/۳۳۳	۱/۳۸۰
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۷٪	۰/۵۶٪	۱/۴۱۳	۱/۳۷۵
به پرداخت ملت	۲۰/۵۹٪	۱۱/۹۶٪	۱/۶۷۸	۱/۷۲۱
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۹٪	۸/۹۸٪	۰/۹۷۱	۰/۹۶۸
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۷۵٪	۱۲/۹۳٪	۰/۵۵۰	۰/۵۲۲
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۳۰٪	۱۲/۰۶٪	۱/۶۴۲	۱/۶۸۳
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۹٪	۲/۱۸٪	۰/۵۹۲	۰/۵۴۶
پرداخت نوین آراین	۱/۶۳٪	۳/۲۳٪	۰/۵۴۳	۰/۵۰۳
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۸۷٪	۱۵/۲۹٪	۱/۱۵۶	۱/۱۶۸
سایان کارت	۰/۷۲٪	۲/۹۰٪	۰/۲۷۵	۰/۲۵۰
فن آوا کارت	۳/۱۹٪	۸/۹۱٪	۰/۳۸۹	۰/۳۵۸
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۹۶٪	۱۴/۲۳٪	۰/۶۵۷	۰/۶۳۰

در فروردین ماه همانند ماه پیشین شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند" و "تجارت الکترونیک پارسیان" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به ماه گذشته در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۰/۰۴۷ واحد افزایش گزارش می‌شود. این امر به دلیل بالا رفتن سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های این شرکت در مقابل کاهش پایانه‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی آن ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاه‌های آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هر یک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در فروردین ۱۴۰۰ محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش دار هر شرکت - اسفند ۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

شرکت	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند ۹۹	فروردین ۱۴۰۰
آسان پرداخت پرشین	۹/۳۵٪	۷/۵۰٪	۱/۲۱۴	۱/۲۴۶
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۷٪	۰/۶۴٪	۱/۲۲۸	۱/۱۹۴
به پرداخت ملت	۲۰/۵۹٪	۱۲/۱۶٪	۱/۶۵۶	۱/۶۹۴
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۹٪	۹/۶۶٪	۰/۹۰۲	۰/۹۰۰
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۶/۷۵٪	۱۲/۲۰٪	۰/۵۸۶	۰/۵۵۳
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۳۰٪	۱۴/۲۹٪	۱/۴۰۳	۱/۴۲۰
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۹٪	۲/۶۷٪	۰/۴۸۸	۰/۴۴۷
پرداخت نوین آراین	۱/۶۳٪	۳/۱۶٪	۰/۵۵۷	۰/۵۱۵
تجارت الکترونیک پارسین	۱۷/۸۷٪	۱۴/۹۱٪	۱/۱۷۶	۱/۱۹۹
سایان کارت	۰/۷۲٪	۱/۴۶٪	۰/۵۴۴	۰/۴۹۶
فن آوا کارت	۳/۱۹٪	۷/۵۷٪	۰/۴۵۱	۰/۴۲۱
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۹۶٪	۱۳/۸۰٪	۰/۶۷۳	۰/۶۴۹

در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسین" و "الکترونیک کارت دماوند" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. این بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز در شرکت "سایان کارت" با کاهش ۰/۴۸ واحدی مشاهده می‌شود.

۴-۳-۴ - شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر

یک از استان‌های کشور

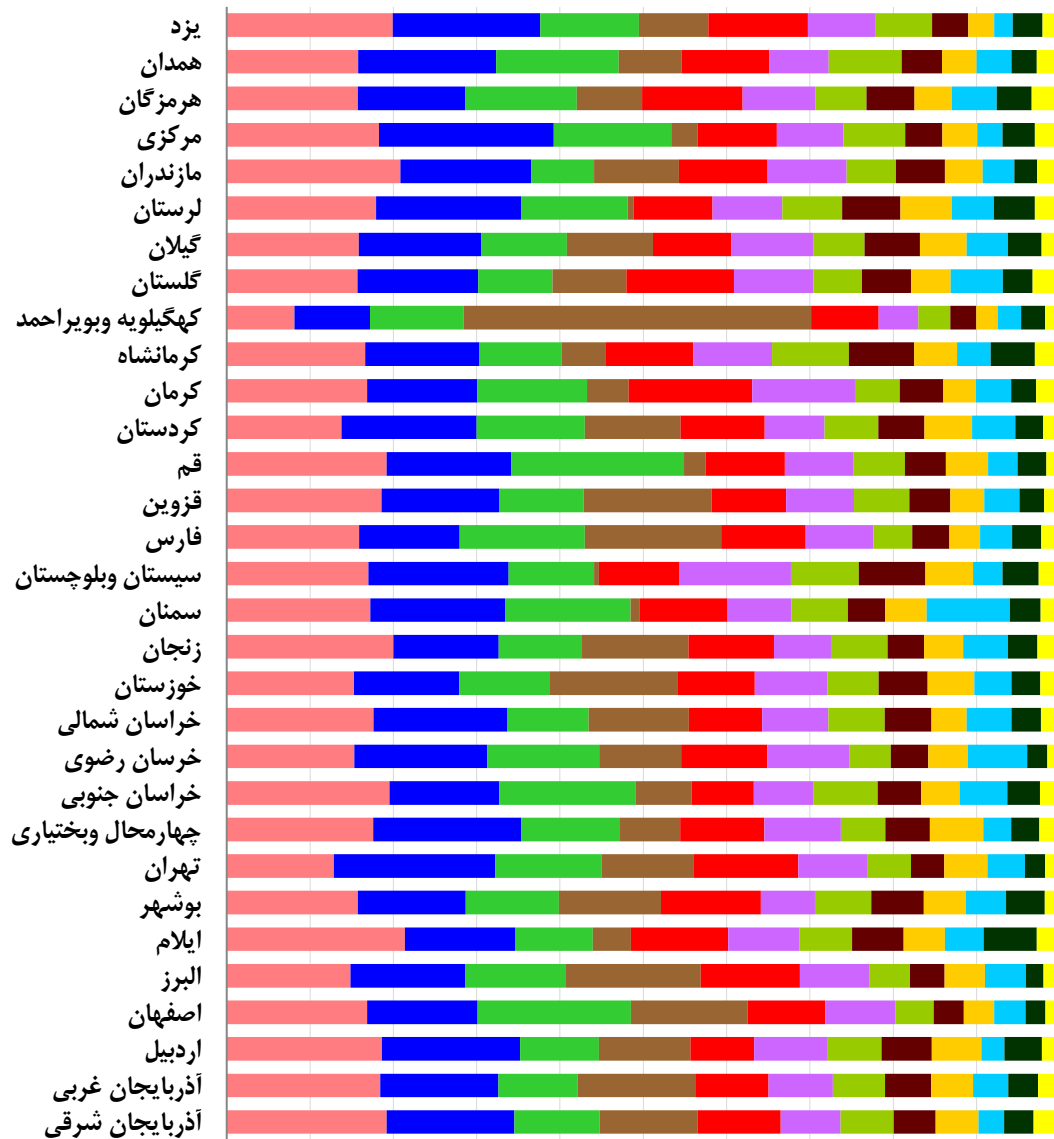
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در اسفند ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - فروردین ۱۴۰۰

کارت اعتباری ایران کیش	فن آوا کارت	سایان کارت	تجارت الکترونیک پارسیان	پرداخت نوین آرین	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد	به پرداخت ملت	الکترونیک کارت دماوند	آسان پرداخت پرشین	استان
۰/۷۳۴	۰/۴۰۵	۰/۳۶۵	۱/۱۴۷	۰/۳۵۴	۰/۵۸۲	۱/۷۶۸	۰/۵۹۵	۰/۸۲۹	۲/۲۱۱	۱/۳۵۹	۱/۱۷۸	آذربایجان شرقی
۰/۷۳۱	۰/۴۱۹	۰/۳۰۷	۱/۰۳۰	۰/۴۹۳	۰/۶۵۰	۱/۶۵۹	۰/۵۹۲	۰/۹۰۵	۲/۱۶۱	۱/۶۵۲	۱/۱۲۰	آذربایجان غربی
۰/۶۹۶	۰/۴۸۴	۰/۲۳۲	۰/۸۲۸	۰/۳۰۰	۰/۶۴۹	۱/۷۸۹	۰/۶۴۱	۰/۹۴۸	۲/۰۰۷	۱/۱۸۲	۱/۰۱۶	اردبیل
۰/۵۳۲	۰/۲۷۷	۰/۲۰۲	۱/۰۸۱	۰/۴۳۵	۰/۴۲۱	۱/۵۴۱	۰/۴۲۴	۰/۹۸۰	۱/۹۶۰	۱/۶۳۱	۲/۱۳۷	اصفهان
۰/۵۷۲	۰/۲۵۰	۰/۲۳۴	۱/۴۱۴	۰/۵۸۲	۰/۴۹۳	۱/۶۳۰	۰/۵۷۶	۰/۹۹۶	۱/۷۶۴	۱/۹۲۷	۱/۴۳۱	البرز
۰/۵۷۹	۰/۵۸۴	۰/۲۵۱	۱/۰۶۵	۰/۴۲۱	۰/۵۶۴	۱/۲۰۵	۰/۴۵۱	۰/۷۷۷	۱/۹۴۹	۰/۴۱۶	۰/۸۵۰	ایلام
۰/۷۱۰	۰/۴۸۶	۰/۱۹۲	۱/۲۶۰	۰/۵۰۸	۰/۶۶۲	۱/۳۵۹	۰/۵۲۸	۰/۶۸۳	۱/۶۵۴	۱/۲۸۶	۱/۱۷۶	بوشهر
۰/۵۵۷	۰/۲۶۰	۰/۱۹۲	۱/۳۶۰	۰/۴۸۶	۰/۴۳۴	۲/۰۸۸	۰/۵۵۸	۰/۹۰۱	۱/۳۸۸	۱/۱۸۹	۱/۳۷۶	تهران
۰/۵۲۱	۰/۳۲۹	۰/۲۴۱	۰/۹۸۷	۰/۳۲۵	۰/۵۲۱	۱/۷۳۱	۰/۶۲۵	۰/۸۹۵	۱/۷۱۷	۰/۷۰۴	۱/۱۵۷	چهارمحال و بختیاری
۰/۷۴۱	۰/۳۷۸	۰/۲۲۹	۰/۷۱۸	۰/۵۵۳	۰/۵۰۲	۱/۲۶۹	۰/۴۴۵	۰/۶۹۳	۱/۸۸۵	۰/۶۵۰	۱/۵۷۵	خراسان جنوبی
۰/۵۶۶	۰/۲۷۷	۰/۱۶۸	۱/۱۷۲	۰/۸۰۶	۰/۵۱۰	۱/۸۰۵	۰/۵۳۹	۱/۱۱۳	۱/۷۳۴	۱/۱۱۲	۱/۵۲۵	خراسان رضوی
۰/۶۸۷	۰/۳۵۹	۰/۲۳۱	۰/۸۹۴	۰/۵۴۴	۰/۵۷۰	۱/۶۲۸	۰/۴۳۰	۰/۸۱۰	۱/۷۹۰	۱/۲۲۰	۰/۹۹۴	خراسان شمالی
۰/۷۵۳	۰/۴۲۳	۰/۲۸۸	۱/۱۳۱	۰/۵۴۸	۰/۷۲۲	۱/۵۵۰	۰/۶۸۷	۱/۰۶۷	۱/۸۷۴	۱/۸۹۷	۱/۳۲۴	خوزستان
۰/۷۰۳	۰/۳۶۹	۰/۲۷۷	۱/۰۶۰	۰/۵۵۴	۰/۴۵۵	۱/۳۰۸	۰/۴۸۷	۰/۷۰۷	۲/۰۷۰	۱/۳۳۴	۱/۰۲۷	زنجان
۰/۶۵۰	۰/۳۵۷	۰/۲۲۳	۱/۰۱۵	۰/۹۶۴	۰/۴۳۱	۱/۵۶۲	۰/۴۸۱	۰/۷۴۳	۱/۶۶۴	۰/۱۰۸	۱/۴۵۳	سمنان
۰/۶۹۰	۰/۳۷۲	۰/۲۱۵	۰/۸۲۲	۰/۳۰۰	۰/۶۸۲	۱/۴۲۸	۰/۴۸۴	۱/۱۳۹	۱/۴۴۶	۰/۰۵۰	۰/۸۷۲	سیستان و بلوچستان

کارت اعتباری ایران کیش	فن آوا کارت	سایان کارت	تجارت الکترونیک پارسین	پرداخت نوین آرین	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد	به پرداخت ملت	الکترونیک کارت دماوند	آسان پرداخت پرشین	استان
۰/۵۶۱	۰/۴۲۴	۰/۲۶۸	۱/۲۲۴	۰/۴۶۳	۰/۵۳۷	۱/۴۶۱	۰/۴۴۸	۰/۹۸۸	۱/۹۱۸	۱/۹۷۸	۱/۸۱۳	فارس
۰/۷۴۲	۰/۳۲۸	۰/۲۱۲	۰/۹۹۸	۰/۴۷۲	۰/۵۴۸	۱/۵۷۲	۰/۴۵۳	۰/۹۰۹	۲/۰۷۲	۱/۷۱۴	۱/۱۳۵	قزوین
۰/۵۹۵	۰/۳۳۸	۰/۱۵۶	۰/۹۲۷	۰/۳۴۴	۰/۴۸۱	۱/۴۵۵	۰/۴۹۲	۰/۸۰۴	۱/۸۶۸	۰/۲۵۲	۲/۰۱۹	قم
۰/۶۴۸	۰/۳۳۸	۰/۲۰۰	۱/۰۱۳	۰/۵۱۹	۰/۵۵۵	۱/۶۲۵	۰/۵۷۲	۰/۷۲۱	۱/۳۸۱	۱/۱۵۱	۱/۳۰۲	کردستان
۰/۵۰۵	۰/۲۸۳	۰/۲۶۶	۱/۳۹۲	۰/۳۹۵	۰/۴۹۱	۱/۲۴۰	۰/۳۶۵	۱/۱۵۳	۱/۵۷۷	۰/۴۶۷	۱/۲۳۳	کرمان
۰/۹۶۵	۰/۵۵۷	۰/۳۱۵	۱/۱۱۱	۰/۴۱۹	۰/۸۲۱	۱/۴۳۹	۰/۵۴۲	۰/۹۹۱	۱/۷۴۴	۰/۵۵۰	۱/۰۳۲	کرمانشاه
۰/۵۹۷	۰/۴۴۱	۰/۲۷۴	۱/۲۴۷	۰/۴۳۸	۰/۴۷۷	۱/۳۹۷	۰/۳۹۶	۰/۷۳۶	۱/۲۵۷	۶/۴۳۸	۱/۷۳۶	کهگیلویه و بویراحمد
۰/۶۲۰	۰/۳۷۸	۰/۳۴۸	۱/۳۶۷	۰/۶۶۳	۰/۶۲۰	۱/۵۳۳	۰/۵۰۶	۱/۰۱۱	۱/۶۶۶	۰/۹۴۵	۰/۹۴۴	گلستان
۰/۷۱۵	۰/۴۷۰	۰/۲۵۷	۱/۰۹۹	۰/۵۸۱	۰/۷۷۹	۱/۷۱۶	۰/۶۵۵	۱/۱۵۵	۱/۸۵۵	۱/۲۰۶	۱/۲۰۴	گیلان
۰/۷۱۱	۰/۴۸۶	۰/۲۹۶	۰/۹۳۹	۰/۵۰۰	۰/۶۹۴	۱/۷۲۰	۰/۶۱۱	۰/۸۲۹	۱/۷۷۶	۰/۰۶۸	۱/۲۶۷	لرستان
۰/۶۸۷	۰/۳۱۹	۰/۳۱۶	۱/۲۳۵	۰/۴۳۹	۰/۶۸۲	۱/۸۲۳	۰/۵۳۰	۱/۱۰۳	۲/۴۲۳	۱/۱۸۲	۰/۸۷۶	مازندران
۰/۷۰۰	۰/۳۷۰	۰/۲۸۲	۰/۸۹۸	۰/۲۸۸	۰/۴۲۲	۱/۹۸۷	۰/۳۹۶	۰/۷۵۷	۱/۷۲۸	۰/۳۰۱	۱/۳۳۶	مرکزی
۰/۶۰۶	۰/۴۱۴	۰/۳۳۲	۱/۱۸۹	۰/۵۳۰	۰/۵۶۸	۱/۲۷۲	۰/۴۴۱	۰/۸۵۷	۱/۵۴۹	۰/۷۷۱	۱/۳۱۷	هرمزگان
۰/۹۰۴	۰/۳۱۴	۰/۲۸۷	۱/۰۸۶	۰/۴۳۳	۰/۵۰۲	۱/۷۱۲	۰/۴۳۰	۰/۷۳۹	۱/۶۳۱	۰/۷۸۳	۱/۵۲۳	همدان
۰/۶۲۷	۰/۳۳۴	۰/۱۹۲	۱/۱۰۹	۰/۲۰۵	۰/۴۰۵	۱/۶۴۷	۰/۲۹۱	۰/۷۵۸	۱/۸۵۴	۰/۷۷۵	۱/۱۰۱	یزد

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

- به پرداخت ملت
- پرداخت الکترونیک سامان
- آسان پرداخت پرشین
- کارت الکترونیک دماوند
- تجارت الکترونیک پارسیان
- پرداخت الکترونیک سداد
- کارت اعتباری ایران کیش
- پرداخت الکترونیک سپهر
- پرداخت الکترونیک پاسارگاد

شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - فروردین ۱۴۰۰

عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

۴-۳-۵-

کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاه‌ها به دلیل ارزش نامی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

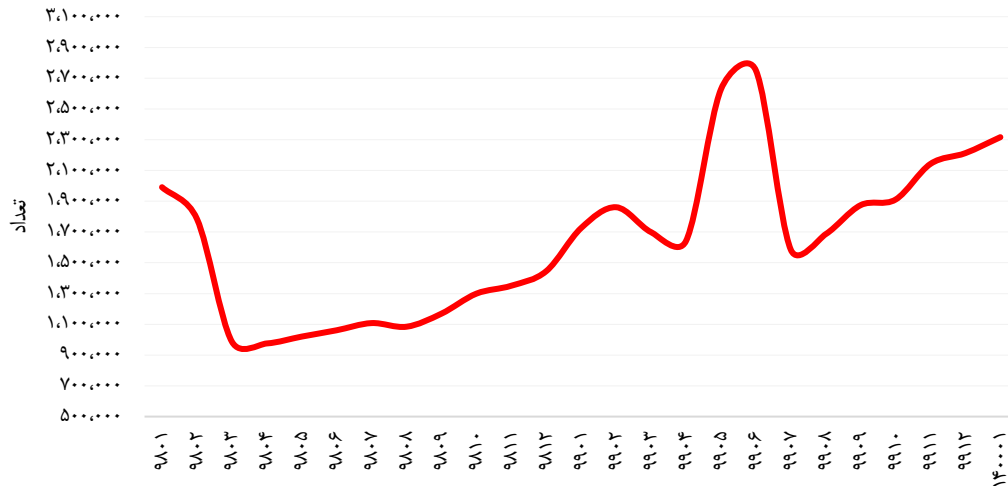
در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۹۸ تا فروردین ماه ۱۴۰۰ ترسیم شده است.

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۹۸ تاکنون

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش در فروردین ماه نزدیک ۵ درصد رشد نشان داده است. تعداد این دسته از کارتخوان‌ها در بیشتر شرکت‌ها به خصوص در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" روند افزایشی داشته است. این افزایش در رقم شاخص سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت‌ها تاثیرگذار بوده است. در ماه فروردین ۱۴۰۰ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۲۳/۹۸ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در اسفند ماه ۰/۹۳ درصد بالاتر رفته است. جدول زیر سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد.

جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - فروردین ۱۴۰۰

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	اسفند ۹۹	فروردین ۱۴۰۰	
آسان پرداخت پرشین	۱۵/۷۰٪	۱۶/۵۹٪	۰/۸۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۱۲/۵۸٪	۱۳/۴۸٪	۰/۹۱٪
به پرداخت ملت	۲۲/۵۶٪	۲۳/۳۱٪	۰/۷۵٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۸/۸۸٪	۱۹/۵۴٪	۰/۶۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۲۶/۱۳٪	۲۷/۴۶٪	۱/۳۳٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۰/۶۹٪	۱۱/۰۵٪	۰/۳۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۶/۵۶٪	۷/۲۶٪	۰/۷۰٪
پرداخت نوین آراین	۲۵/۰۸٪	۲۵/۳۳٪	۰/۲۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۲۳/۴۶٪	۲۴/۹۸٪	۱/۵۲٪
سایان کارت	۶۲/۹۷٪	۶۲/۸۲٪	-۰/۱۵٪
فن آوا کارت	۳۴/۲۶٪	۳۵/۱۵٪	۰/۸۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۴/۲۶٪	۲۵/۳۹٪	۱/۱۳٪
مجموع	۲۳/۰۵٪	۲۳/۹۸٪	۰/۹۳٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایشی معادل با ۱/۵۲ درصد، در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" است. شرکت "سایان کارت" با عددی برابر با ۶۲/۸۲ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، همانند ماه گذشته تنها ۷/۲۶ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۳۰

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واريز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

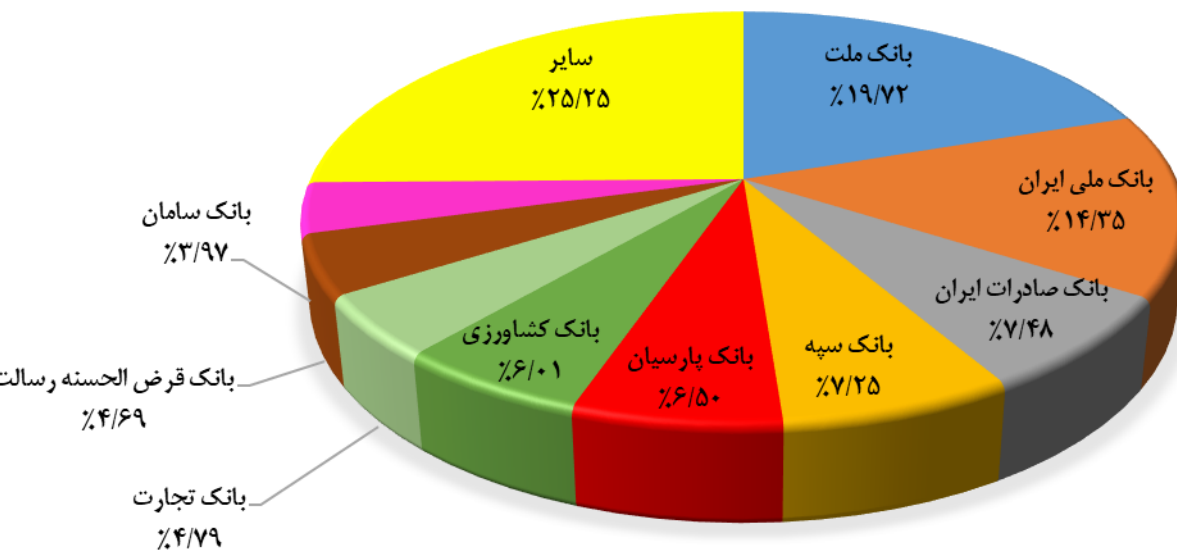
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهراقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در غالب بانک "سپه" آورده شده و بانک‌های صادرکننده و پذیرنده از این ماه با تعداد ۳۲ بانک در صنعت پرداخت ایفای نقش نموده‌اند.

۱-۱-۵ سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه تنها نه بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

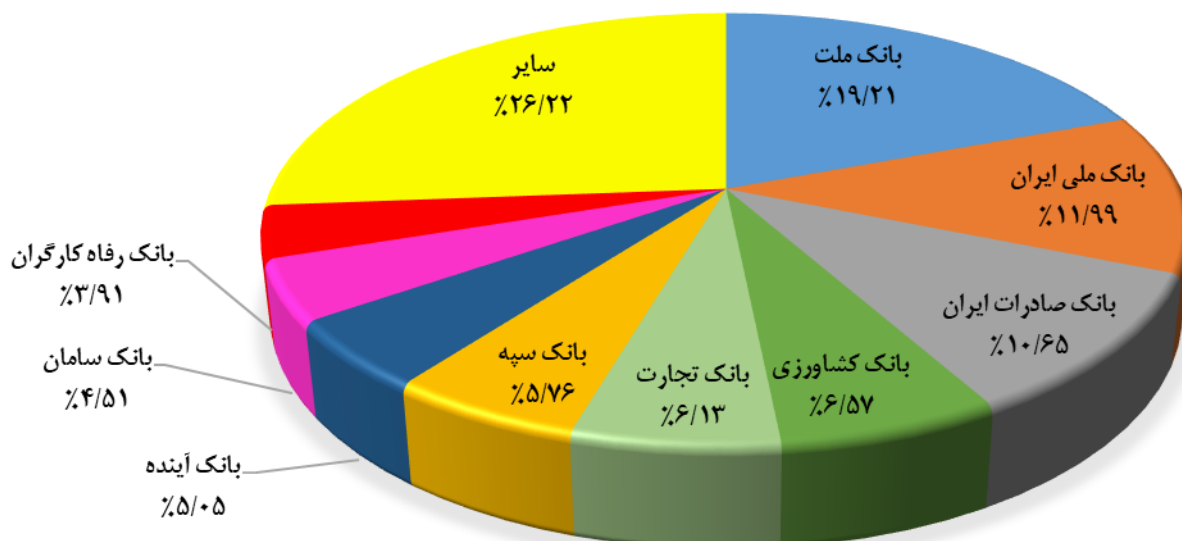
سهم تعدادی

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۰

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در فروردین ماه ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد.

سهم مبلغی

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۰

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۹/۲۱ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۹/۲۱ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲ سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار

تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای فروردین ماه ۱۴۰۰ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۲۰٪	۲/۸۰٪	۱۵/۶۲٪	۱/۳۰٪	۱/۵۵٪	۱۳/۴۰٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۵٪	۰/۷۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۶۸٪	۰/۵۰٪	۰/۱۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۶۰٪	۶/۰۴٪	۲۳/۱۱٪	۱/۵۸٪	۲۵/۷۸٪	۲۲/۸۸٪
۴	بانک پارسیان	۴/۸۵٪	۲۵/۸۰٪	۱۴/۸۹٪	۲/۹۲٪	۸/۲۲٪	۲۵/۶۷٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۳۸٪	۲/۸۹٪	۰/۱۰۰٪	۲/۷۹٪	۵/۴۴٪	۰/۱۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۲۳٪	۱/۱۲٪	۰/۱۰۱٪	۶/۵۴٪	۳/۷۲٪	۰/۱۰۱٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۸٪	۰/۱۴٪	۰/۱۰۱٪	۱/۰۴٪	۰/۷۴٪	۰/۱۰۵٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۱٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۲٪	۲/۸۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۸٪	۴/۵۰٪	۰/۱۰۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۲۹٪	۰/۳۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۳۰٪	۰/۱۳٪	۰/۱۰۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۹۷٪	۱/۲۰٪	۴/۲۰٪	۴/۱۵٪	۲/۴۸٪	۳/۲۹٪
۱۲	بانک سامان	۳/۸۵٪	۷/۸۷٪	۰/۳۷٪	۲/۹۷٪	۱۳/۸۹٪	۱/۱۸٪
۱۳	بانک سپه	۱۰/۷۶٪	۱۱/۳۳٪	۰/۲۵٪	۹/۸۷٪	۱/۶۹٪	۰/۷۰٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۰۴٪	۰/۱۰۰٪	۰/۳۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهیم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۵	بانک سینا	۰/۶۱٪	۰/۱۴٪	۰/۱۰۰٪	۰/۷۷٪	۰/۵۷٪	۰/۱۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۰/۱۸۶٪	۰/۵۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۹۲٪	۲/۹۱٪	۰/۱۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۲۷٪	۰/۳۳٪	۰/۰۲٪	۱۱/۸۱٪	۳/۷۸٪	۰/۰۹٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۱۷٪	۰/۳۰٪	۰/۱۳٪	۳/۵۸٪	۰/۰۹٪	۰/۲۶٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۳۱٪	۰/۰۷٪	۰/۱۰۰٪	۲/۱۶٪	۰/۰۲٪	۰/۱۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۳٪	۰/۳۴٪	۰/۱۰۰٪	۰/۲۳٪	۰/۶۹٪	۰/۱۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۶/۲۸٪	۵/۶۴٪	۰/۰۳٪	۷/۵۱٪	۰/۹۵٪	۰/۱۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۴۹٪	۰/۰۷٪	۰/۱۰۰٪	۰/۵۴٪	۰/۱۵٪	۰/۱۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۳۸٪	۰/۹۸٪	۰/۱۰۰٪	۰/۶۱٪	۱/۷۵٪	۰/۱۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۲۸٪	۰/۱۹٪	۰/۰۳٪	۱/۲۰٪	۱/۲۴٪	۰/۰۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۹/۶۲٪	۱۳/۳۶٪	۳۳/۵۵٪	۱۹/۷۹٪	۱۵/۵۸٪	۲۶/۵۲٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۴/۵۴٪	۱۴/۹۲٪	۸/۷۴٪	۱۳/۴۱٪	۳/۴۹٪	۵/۸۱٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۰۷٪	۰/۰۳٪	۰/۱۰۰٪	۱/۸۰٪	۰/۰۱٪	۰/۱۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۵٪	۰/۰۲٪	۰/۱۰۰٪	۰/۵۰٪	۰/۰۱٪	۰/۱۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۹٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۳۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران"

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "پارسیان"، "ملی ایران"، "ملت" و "سپه"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "پارسیان"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "آینده"، "ملت"، "سامان" و "پارسیان"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "پارسیان"، "آینده" و "اقتصاد نوین"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از

تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۵۸/۸۹٪	۹/۲۵٪	۳۱/۸۶٪	۸۱/۳۹٪	۱۶/۰۹٪	۲/۵۲٪
۲	بانک ایران زمین	۹۲/۷۸٪	۷/۲۲٪	۰/۰۰٪	۸۹/۲۲٪	۱۰/۷۸٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۵۳/۸۸٪	۱۳/۷۲٪	۳۲/۳۹٪	۲۶/۷۲٪	۷۲/۱۲٪	۱/۱۶٪
۴	بانک پارسیان	۶۷/۳۲٪	۲۴/۱۰٪	۸/۵۸٪	۶۷/۰۷٪	۳۱/۱۷٪	۱/۷۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۹۴/۵۵٪	۵/۴۵٪	۰/۰۰٪	۷۵/۶۵٪	۲۴/۳۵٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۹۸/۵۷٪	۱/۴۲٪	۰/۰۰٪	۹۱/۴۲٪	۸/۵۸٪	۰/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۹۸/۸۸٪	۱/۰۵٪	۰/۰۷٪	۸۹/۵۲٪	۱۰/۴۷٪	۰/۰۱٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۷۳٪	۱/۲۷٪	۰/۰۰٪	۹۷/۴۵٪	۲/۵۵٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۳۸/۱۳٪	۶۱/۸۱٪	۰/۰۷٪	۱۹/۱۹٪	۸۰/۸۱٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۹۳/۳۹٪	۶/۶۱٪	۰/۰۰٪	۹۳/۵۲٪	۶/۴۸٪	۰/۰۰٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۳/۹۶٪	۱/۹۱٪	۴/۱۳٪	۹۰/۸۲٪	۸/۹۶٪	۰/۲۲٪
۱۲	بانک سامان	۸۷/۶۰٪	۱۲/۰۵٪	۰/۳۵٪	۵۶/۳۹٪	۴۳/۵۴٪	۰/۰۷٪
۱۳	بانک سپه	۹۳/۳۰٪	۶/۶۱٪	۰/۰۹٪	۹۷/۲۲٪	۲/۷۶٪	۰/۰۲٪
۱۴	بانک سرمایه	۹۸/۹۷٪	۱/۰۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۹٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۹۸/۴۷٪	۱/۵۳٪	۰/۰۰٪	۸۹/۱۱٪	۱۰/۸۹٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۹۶/۲۲٪	۳/۷۷٪	۰/۰۱٪	۶۵/۷۲٪	۳۴/۲۸٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۷۲٪	۰/۲۷٪	۰/۰۱٪	۹۴/۹۸٪	۵/۰۲٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۸۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۸۵/۸۴٪	۱۴/۱۶٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۹/۵۱٪	۰/۳۹٪	۰/۱۱٪	۹۹/۵۶٪	۰/۴۲٪	۰/۰۲٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۸۰٪	۰/۱۹٪	۰/۰۱٪	۹۹/۸۱٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۸۴/۴۸٪	۱۵/۵۲٪	۰/۰۰٪	۶۷/۱۶٪	۳۲/۸۴٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۹۴/۲۸٪	۵/۷۰٪	۰/۰۲٪	۹۷/۹۴٪	۲/۰۵٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۹۹/۰۴٪	۰/۹۳٪	۰/۰۳٪	۹۵/۵۱٪	۴/۴۹٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۵/۰۵٪	۱۴/۹۳٪	۰/۰۲٪	۶۷/۷۶٪	۳۲/۲۴٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۹۸/۹۴٪	۰/۹۸٪	۰/۰۸٪	۸۵/۴۵٪	۱۴/۵۴٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهام مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	
۲۷	بانک ملت	۸۹/۷۱٪	۴/۱۱٪	۶/۱۸٪	۸۸/۱۹٪	۱۱/۴۶٪	
۲۸	بانک ملی ایران	۹۱/۴۱٪	۶/۳۱٪	۲/۲۸٪	۹۵/۷۶٪	۴/۱۱٪	
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۹۱٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۹٪	۰/۱۱٪	
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۷۸٪	۰/۲۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۲٪	۰/۱۸٪	
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در فروردین ماه ۱۴۰۰ در تراکنش‌های بانک‌های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک‌های "بانک اقتصاد نوین"، "پارسیان" و "ملت" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ماه ۱۴۰۰ در تراکنش‌های بانک‌ها، به بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن بانک‌های "خاورمیانه"، "پارسیان" و "کارآفرین" به ترتیب در مکان‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در فروردین ماه بانک‌های "آینده" و "مشترک ایران-ونزوئلا" در کل به ترتیب ۲/۶۷ و ۰/۰۰۰۰۰۱۳ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده" و "مشترک ایران ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۵ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاه‌های		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۱	۳	۸	۱۶	۲۴۴
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۶	۳۶	۲۳	۵۳۴
۴	بانک پارسیان	۵	۲۴	۲۶	۶۶۶	۱۵	۲۲۲
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۱	۳	۸	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۷	۱	۱	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۳	۸	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۶	۱	۱	۴	۱۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کار تخوان فروشگاه		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i	$\sum S_i$	S_i
۱۲	بانک سامان	۴	۱۵	۸	۶۲	۰	۰
۱۳	بانک سپه	۱۱	۶۰	۱۱	۶۹	۰	۰
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۰	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۸	۶۸	۰	۰	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۵	۲۷	۰	۰	۰	۰
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲	۵	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۹	۶	۳۲	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۲۰	۳۸۵	۱۳	۱۷۹	۳۳	۱,۰۶۰
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵	۲۱۲	۱۵	۲۲۲	۹	۷۶
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۴	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن		۹۰۳		۱,۲۹۵		۲,۱۵۴

ملاحظه می‌شود که در فروردین ۱۴۰۰، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۱۵۴ به دست آمده است (بالاتر از ۱,۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش

موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱،۲۹۵ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های ۹۰۳ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در جدول ۴-۵ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه ۱۳۹۹ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده- اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

HHI	کارتخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
شاخص H-H	۹۴۰	۹۰۳	-۳/۹۴%	۱،۳۶۲	۱۲۹۵	-۴/۹۲%	۲،۱۵۹	۲۱۵۴	-۰/۲۳%

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌تی، در حوزه هر سه ابزار پذیرش رشد منفی داشته است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۳} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در فروردین ماه ۱۴۰۰، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۱۸،۹۴۹،۱۷۴ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۱۲،۲۲۳،۵۴۰ عدد و سهم تعدادی ۹۴/۳۵ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن ۸۱،۲۴۵ عدد و سهم ۰/۰۷ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۲ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card^{۳۳}

Credit card^{۳۴}

Prepaid^{۳۵}

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۰

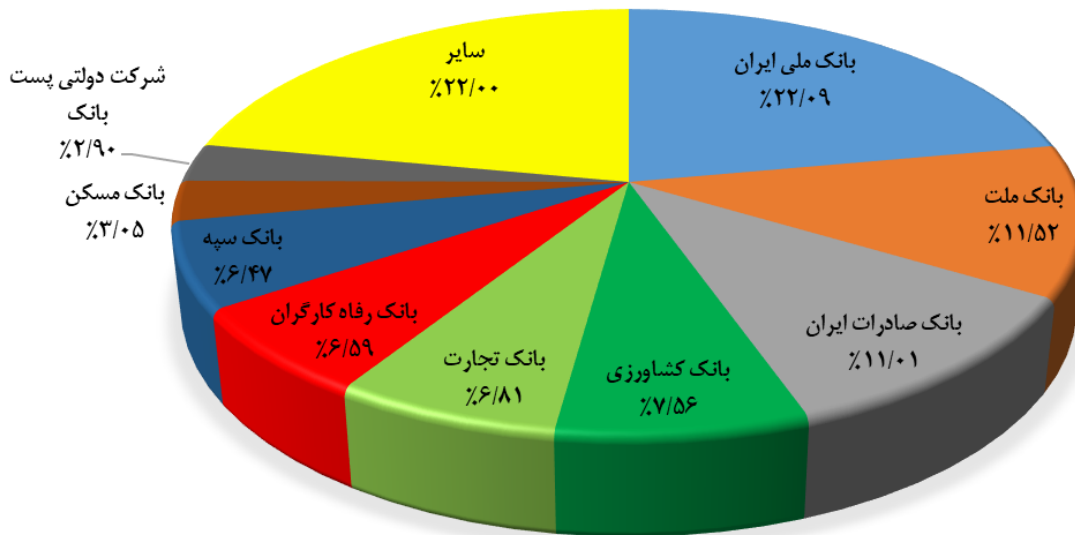
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۹۹۱۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۲۲۲,۳۲۵	۲۳۱,۹۹۶	۱۱۶,۶۳۸,۴۸۲	۱۲۴,۰۹۲,۸۰۳
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۸۲٪	۰/۱۹٪	۹۳/۹۹٪	-
۰۰۰۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۶,۶۴۴,۳۸۹	۸۱,۲۴۵	۱۱۲,۲۲۳,۵۴۰	۱۱۸,۹۴۹,۱۷۴
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۵۹٪	۰/۰۷٪	۹۴/۳۵٪	-
	رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار	-۸/۰۰٪	-۶۴/۹۸٪	-۳/۷۹٪	-۴/۱۴٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه ۱۳۹۹، نرخ رشد منفی معادل ۴/۱۴ درصد داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در هر سه دسته کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش

دار

طی فروردین ماه ۱۴۰۰ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - فروردین ۱۴۰۰

ملاحظه می‌شود که در فروردین ماه ۱۴۰۰ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها نه بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای فروردین ماه سال ۱۴۰۰ در

جدول ۵-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "سپه" و "صادرات ایران"؛ بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۷۹٪	۰/۸۶٪	۱/۸۰٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۵٪	۰/۴۴٪	۰/۹۶٪
۳	بانک آینده	۰/۰۰٪	۱/۴۳٪	۲/۶۶٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۳٪	۱/۴۷٪	۱۰/۶۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۳۱٪	۱/۹۴٪	۴/۳۶٪
۶	بانک تجارت	۷/۹۵٪	۶/۸۸٪	۵/۶۱٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۴٪	۱/۰۳٪	۰/۸۲٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۳۵٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۴۶٪	۰/۴۴٪	۰/۵۲٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۷۵٪	۳/۹۳٪
۱۲	بانک سامان	۴/۳۵٪	۰/۸۹٪	۳/۴۳٪
۱۳	بانک سپه	۱۰/۴۰٪	۱۲/۴۴٪	۸/۱۴٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۵۲٪
۱۵	بانک سینا	۲/۲۰٪	۰/۶۳٪	۱/۷۸٪
۱۶	بانک شهر	۰/۴۴٪	۱/۵۲٪	۵/۰۶٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۶۹٪	۱۱/۲۹٪	۶/۲۹٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۵۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۷٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۴۷٪	۱/۳۲٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۶۴٪	۲/۱۸٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۶۳٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۱٪	۷/۷۸٪	۳/۹۶٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۳۲٪	۰/۲۴٪	۰/۴۳٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۱۳٪	۱/۸۳٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۷	بانک ملت	۱۰/۶۷٪	۱۱/۳۴٪	۱۴/۵۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	۴۵/۴۹٪	۲۲/۴۳٪	۱۶/۰۵٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۹۲٪	۳/۰۴٪	۰/۶۹٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۹٪	۰/۲۷٪	۰/۱۹٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱/۸۳٪	۰/۳۰٪	۱/۴۰٪

ملاحظه می شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۴۳ درصد متعلق به بانک " ملی ایران "، از نوع کارت اعتباری با ۴۵/۴۹ درصد متعلق به بانک " ملی ایران " و از نوع کارت هدیه و بن کارت با ۱۶/۰۵ درصد متعلق به بانک " ملی ایران " بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک برای فروردین ماه ۱۴۰۰ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت های بانکی تراکنش دار از مجموع کارت های بانک صادرکننده - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش های بانک
۱	نوین اقتصاد بانک	۰/۱۳٪	۸۸/۸۵٪	۱۱/۰۲٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهام کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهام کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهام کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۲	زمین ایران بانک	۰/۰۱٪	۸۸/۴۵٪	۱۱/۵۴٪
۳	آینده بانک	۰/۰۰٪	۹۰/۱۰٪	۹/۹۰٪
۴	پارسیان بانک	۰/۰۰٪	۶۹/۸۶٪	۳۰/۱۴٪
۵	پاسارگاد بانک	۰/۰۱٪	۸۸/۲۳٪	۱۱/۷۶٪
۶	تجارت بانک	۰/۰۸٪	۹۵/۳۳٪	۴/۶۰٪
۷	تعاون توسعه بانک	۰/۰۶٪	۹۵/۴۰٪	۴/۵۴٪
۸	ایران صادرات توسعه بانک	۰/۰۰٪	۸۹/۵۴٪	۱۰/۴۶٪
۹	خاورمیانه بانک	۱/۵۸٪	۸۶/۵۴٪	۱۱/۸۸٪
۱۰	دی بانک	۰/۰۷٪	۹۳/۳۳٪	۶/۶۰٪
۱۱	کارگران رفاه بانک	۰/۰۰٪	۹۶/۶۷٪	۳/۳۳٪
۱۲	سامان بانک	۰/۲۹٪	۸۱/۲۸٪	۱۸/۴۳٪
۱۳	سپه بانک	۰/۱۲٪	۹۵/۶۷٪	۴/۲۱٪
۱۴	سرمایه بانک	۰/۰۰٪	۸۷/۱۶٪	۱۲/۸۴٪
۱۵	سینا بانک	۰/۲۲٪	۸۵/۵۰٪	۱۴/۲۸٪
۱۶	شهر بانک	۰/۰۲٪	۸۳/۵۲٪	۱۶/۴۶٪
۱۷	ایران صادرات بانک	۰/۰۵٪	۹۶/۷۶٪	۳/۱۹٪
۱۸	معدن و صنعت بانک	۱/۴۵٪	۸۳/۴۲٪	۱۵/۱۲٪
۱۹	رسالت الحسنه قرض بانک	۰/۰۰٪	۹۴/۹۶٪	۵/۰۴٪
۲۰	ایران مهر الحسنه قرض بانک	۰/۰۰٪	۹۲/۷۳٪	۷/۲۷٪
۲۱	کارآفرین بانک	۰/۰۰٪	۷۲/۶۵٪	۲۷/۳۵٪
۲۲	کشاورزی بانک	۰/۰۰٪	۹۷/۰۷٪	۲/۹۳٪
۲۳	گردشگری بانک	۰/۰۹٪	۹۰/۴۰٪	۹/۵۱٪
۲۴	ایران اسلامی جمهوری مرکزی بانک	۰/۰۰٪	۷۵/۳۶٪	۲۴/۶۴٪
۲۵	مسکن بانک	۰/۰۰٪	۹۶/۶۶٪	۳/۳۴٪
۲۶	ونزوئلا - ایران مشترک بانک	۵/۸۱٪	۳۵/۴۷٪	۵۸/۷۲٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۲۷	ملت بانک	۰/۰۶٪	۹۲/۸۶٪	۷/۰۷٪
۲۸	ایران ملی بانک	۰/۱۴٪	۹۵/۸۰٪	۴/۰۶٪
۲۹	بانک پست دولتی شرکت	۰/۰۷٪	۹۸/۶۱٪	۱/۳۳٪
۳۰	توسعه اعتباری موسسه	۰/۰۰٪	۹۲/۷۱٪	۷/۲۹٪
۳۱	ملل اعتباری موسسه	۰/۰۸٪	۹۵/۷۷٪	۴/۱۶٪
۳۲	نور اعتباری موسسه	۰/۳۵٪	۷۷/۹۰٪	۲۱/۷۵٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ - اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۳	۲	۱	۱	۲	۳
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۱	۳	۷
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۱	۱۱	۱۱۴
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۴	۲	۴	۱۹
۶	بانک تجارت	۶۳	۸	۴۷	۷	۶	۳۱
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۴۶	۷	۴	۱۵
۱۲	بانک سامان	۱۹	۴	۱	۱	۳	۱۲
۱۳	بانک سپه	۴۶	۱۰	۵۵	۱۲	۸	۲۰
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۱۵	بانک سینا	۵	۲	۰	۱	۲	۳
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۲	۲	۵	۲۶
۱۷	بانک صادرات ایران	۷۶	۹	۱۲۷	۱۱	۶	۴۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۱	۱	۲
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۳	۲	۲	۵
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۶۱	۸	۴	۱۶
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۱۰	۳	۲	۳
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱۱۴	۱۱	۱۲۸	۱۱	۱۵	۲۱۳

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲
۲۸	بانک ملی ایران	۴۵	۲,۰۶۹	۲۲	۵۰۳	۱۶	۲۵۸
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳	۹	۳	۹	۱	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۲	۳	۰	۰	۱	۲
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۲,۴۰۸	-	۱,۰۰۵	-	۷۹۲

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در دسته کارت‌های اعتباری و هدیه و بن کارت رشد منفی وجود داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" نرخ رشد مثبت ۳۷/۳۶ درصد را نشان داده و همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است. بالاترین سهم فروردین ماه ۱۴۰۰ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "ملت" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال - هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه ۹۹ در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده - اسفند ۱۳۹۹ و فروردین ۱۴۰۰

اختلاف	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت		HHI شاخص
	اسفند	فروردین	اسفند	فروردین	اسفند	فروردین	
	۱,۷۵۳	۲,۴۰۸	۹۹۸	۱,۰۰۵	۸۱۸	۷۹۲	
		۳۷/۳۶%		۰/۷۶%			
							-۳/۲۲%

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در فروردین ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با

رشد مثبت ۰/۷۶ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۳/۲۲ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد مثبت ۳۷/۳۶ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

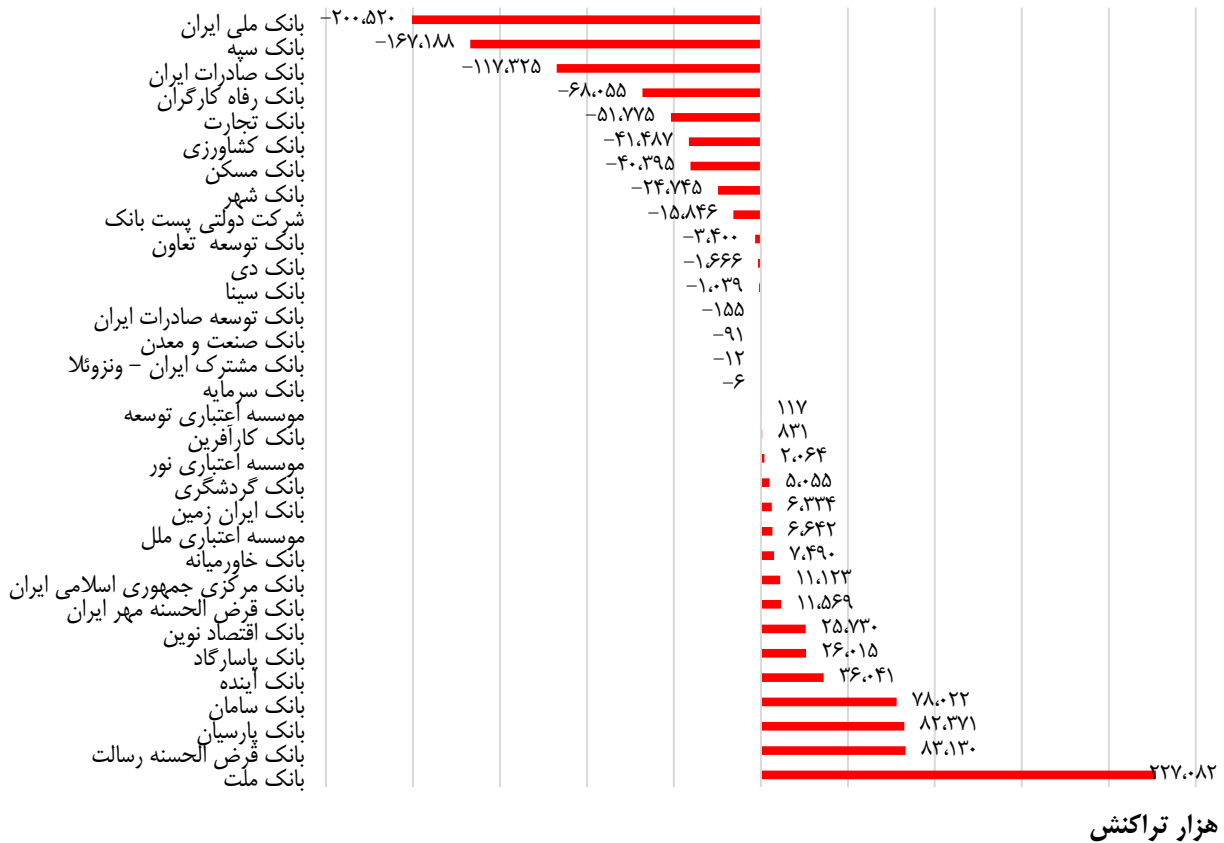
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۳٪	۱/۸۴٪	۱/۱۷٪	۱/۳۶٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۰٪	۰/۶۳٪	۰/۵۶٪	۰/۶۶٪
۳	بانک آینده	۱/۴۰٪	۲/۶۷٪	۲/۱۳٪	۵/۰۵٪
۴	بانک پارسیان	۳/۵۸٪	۶/۵۰٪	۲/۹۳٪	۳/۷۳٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۳۱٪	۳/۲۳٪	۲/۶۴٪	۳/۱۶٪
۶	بانک تجارت	۶/۶۲٪	۴/۷۹٪	۶/۰۶٪	۶/۱۳٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۲٪	۰/۸۰٪	۰/۹۱٪	۱/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۱٪	۰/۲۸٪	۰/۰۲٪	۰/۷۹٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۴٪	۰/۲۸٪	۰/۳۸٪	۰/۲۸٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۲۲٪	۳/۸۱٪	۴/۵۵٪	۳/۹۱٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل
۱۲	بانک سامان	۱/۲۰٪	۳/۹۷٪	۱/۷۵٪	۴/۵۱٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۹۳٪	۱۰/۴۰٪	۱۰/۶۵٪	۸/۶۹٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪	-۰/۲۶٪	-۰/۳۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۵۹٪	۰/۵۶٪	-۰/۶۵٪	-۰/۷۴٪
۱۶	بانک شهر	۱/۶۹٪	۰/۸۱٪	۱/۸۹٪	۱/۲۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۶۵٪	۷/۴۸٪	۱۲/۱۹٪	۱۰/۶۵٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۳٪	-۰/۱۲٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۵٪	۴/۶۹٪	۲/۴۳٪	۳/۰۸٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۶۸٪	۲/۰۹٪	۲/۳۰٪	۱/۸۶٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۳٪	-۰/۱۶٪	-۰/۳۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۴۷٪	۶/۰۱٪	۶/۶۷٪	۶/۵۷٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۷٪	۰/۴۵٪	-۰/۴۲٪	-۰/۴۸٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۴۰٪	-۰/۰۱٪	-۰/۷۷٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۶۱٪	۱/۱۷٪	۲/۳۱٪	۱/۲۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۶۵٪	۱۹/۷۲٪	۱۶/۹۸٪	۱۹/۲۱٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۴۶٪	۱۴/۳۵٪	۱۷/۴۰٪	۱۱/۹۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۴۲٪	۱/۸۷٪	۱/۸۴٪	۱/۵۴٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪	-۰/۰۱٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۶٪	۰/۴۹٪	-۰/۳۳٪	-۰/۴۳٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۸٪	۰/۳۵٪	-۰/۳۴٪	-۰/۳۰٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۰ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده و صادر شده به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" تعلق داشته است.

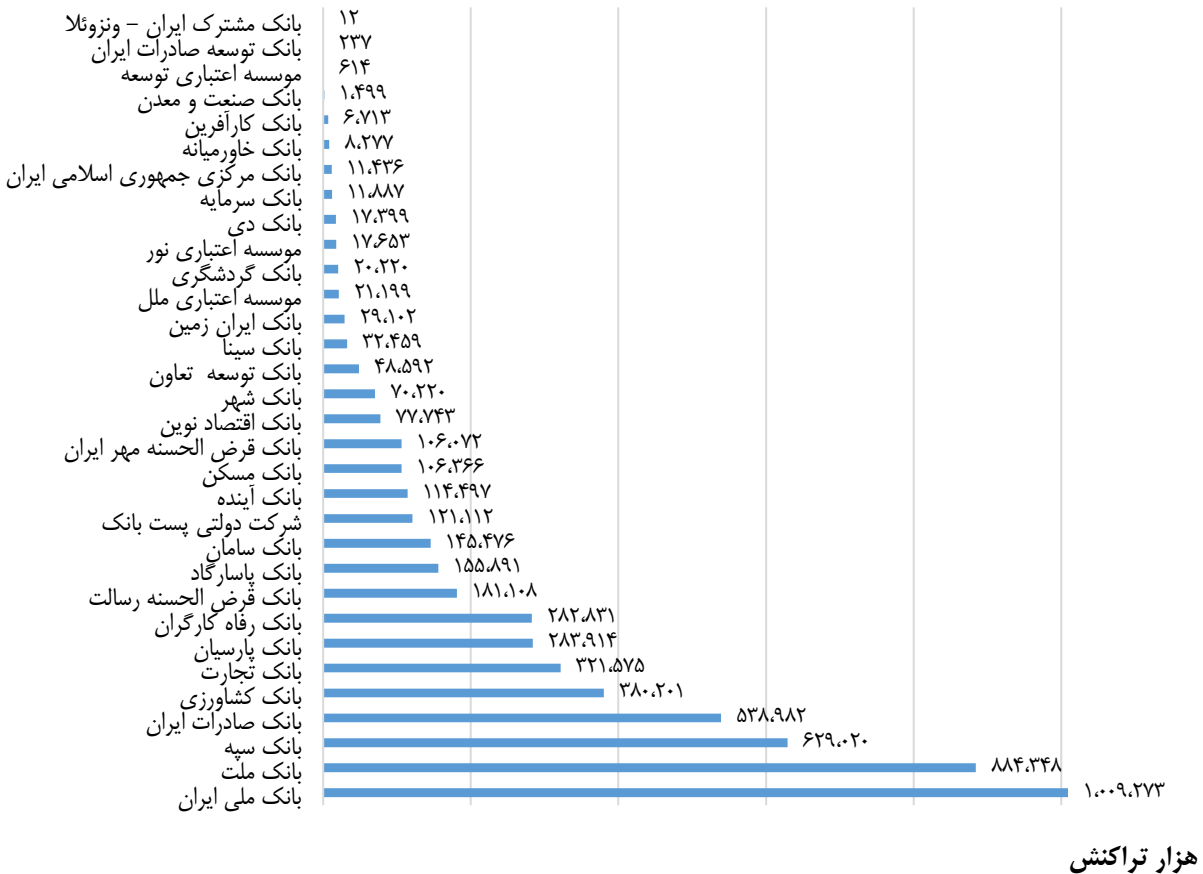
در ادامه شکل ۴-۵ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "قرض الحسنه رسالت" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد. از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادرشده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از

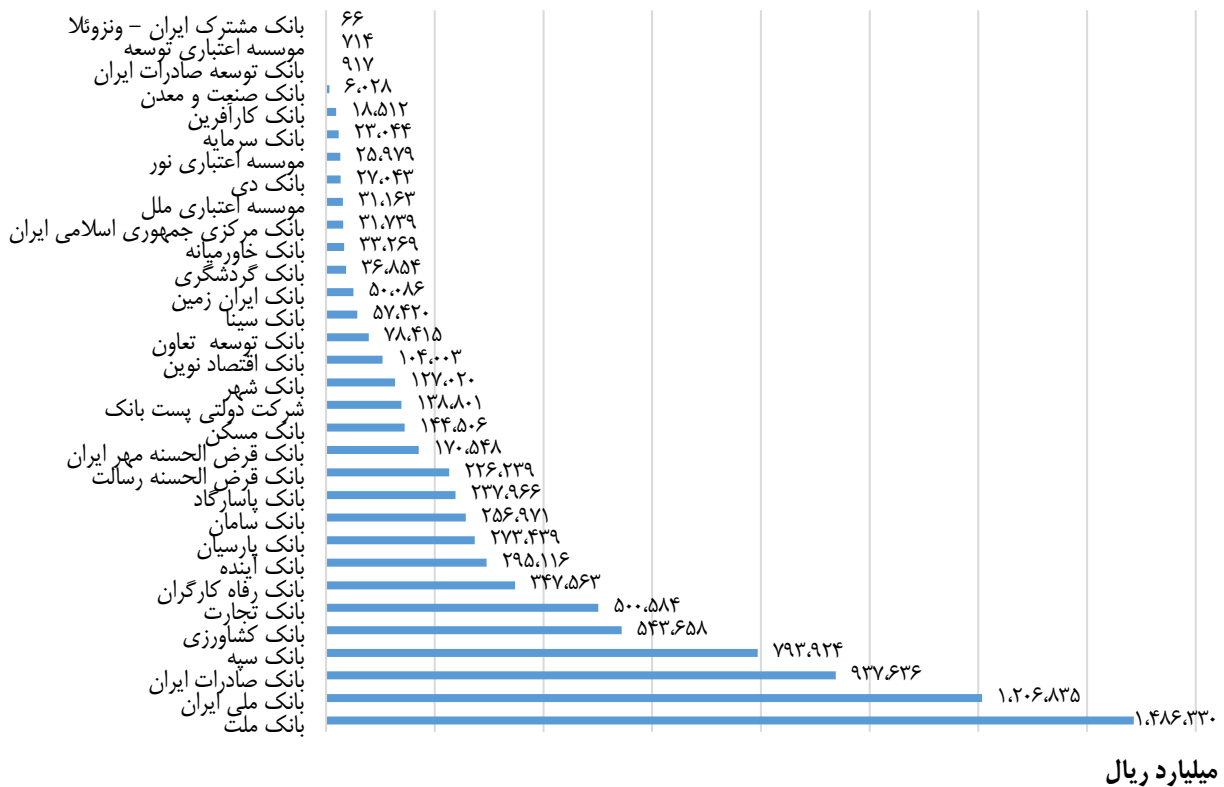
عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند. همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌ها

صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - فروردین ۱۴۰۰

۳۶ Turnover

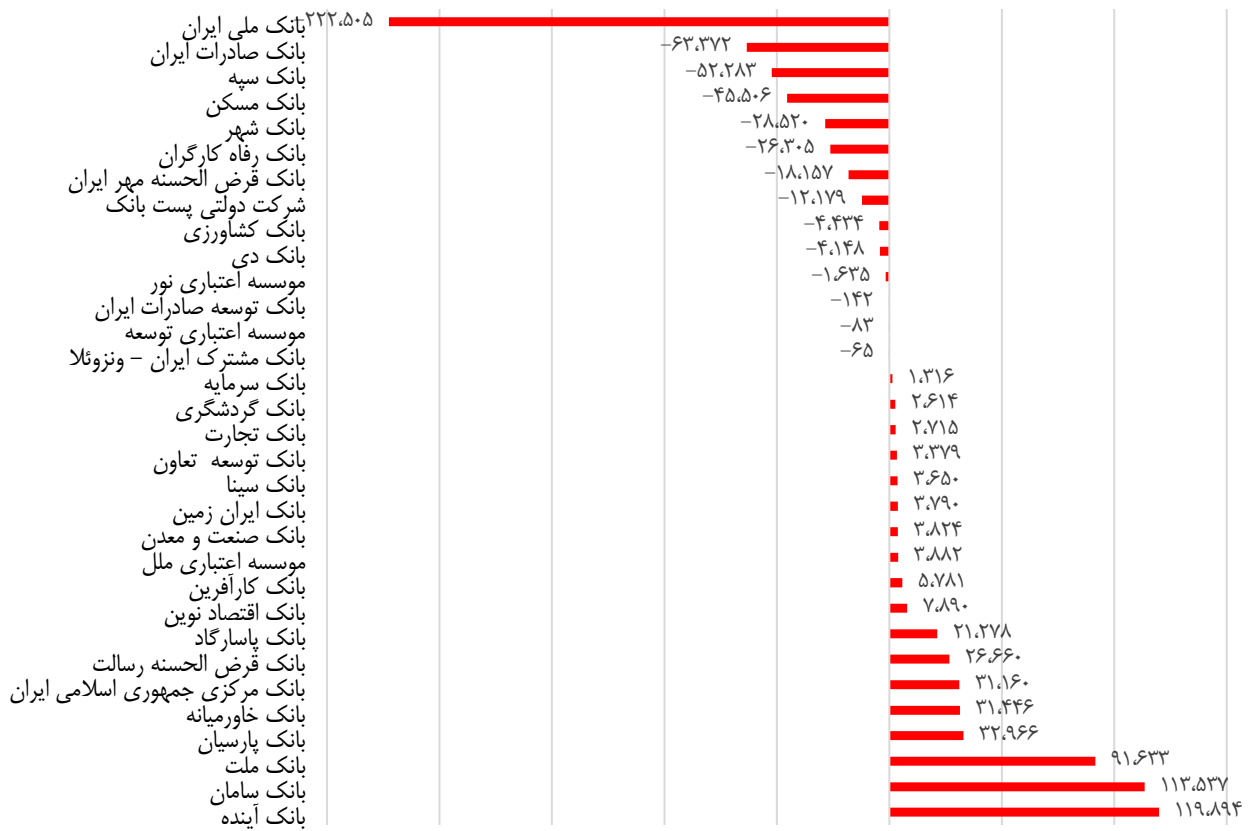
^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).

^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به دادو ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی فروردین ۱۴۰۰ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

میلیارد ریال

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۰

بر اساس این شکل، بانک‌های "آینده"، "سامان"، "ملت" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهات ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "آینده"، "سامان"، "ملت" و "پارسیان" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در فروردین ماه ۱۴۰۰، بانکهای پذیرنده میزان ۱۰۹ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانکهای پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۲۰ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب

شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۲۳۰ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۲۰
۲	بانک صنعت و معدن	۳۱
۳	بانک آینده	۴۰
۴	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۴۹
۵	بانک خاورمیانه	۵۵
۶	بانک کارآفرین	۵۹
۷	بانک شهر	۸۱
۸	بانک صادرات ایران	۸۲
۹	بانک سرمایه	۸۶
۱۰	بانک تجارت	۹۰
۱۱	بانک سینا	۹۰
۱۲	بانک توسعه تعاون	۹۳
۱۳	بانک اقتصاد نوین	۹۷
۱۴	بانک ایران زمین	۱۰۴
۱۵	بانک کشاورزی	۱۰۴
۱۶	بانک ملت	۱۰۸
۱۷	بانک سامان	۱۰۸
۱۸	بانک رفاه کارگران	۱۰۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۹	بانک پاسارگاد	۱۱۰
۲۰	بانک گردشگری	۱۱۱
۲۱	بانک مسکن	۱۱۷
۲۲	بانک دی	۱۲۲
۲۳	بانک ملی ایران	۱۲۶
۲۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۲۷
۲۵	شرکت دولتی پست بانک	۱۲۸
۲۶	بانک سپه	۱۲۸
۲۷	موسسه اعتباری ملل	۱۳۱
۲۸	موسسه اعتباری نور	۱۳۶
۲۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۵۳
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۱۹۲
۳۱	بانک پارسیان	۲۳۰
	کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید	۱۰۹

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط، بیش از ۱۱ برابر است. یعنی بانک "پارسیان" به نسبت هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۱۱ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن" و "آینده" در این ماه در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۱-۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال

تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره

بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۵-۱۲ میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصد هزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صد هزار ریال شده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها با احتساب هزینه اجاره بها - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۴۴
۲	بانک صنعت و معدن	۵۱
۳	بانک خاورمیانه	۱۲۶
۴	بانک کارآفرین	۱۳۳
۵	بانک صادرات ایران	۱۴۴
۶	بانک تجارت	۱۵۶
۷	بانک توسعه تعاون	۱۶۰
۸	بانک کشاورزی	۱۶۵
۹	بانک سرمایه	۱۶۷
۱۰	بانک رفاه کارگران	۱۷۶
۱۱	بانک ملت	۱۸۲
۱۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۸۵
۱۳	بانک سینا	۱۸۶
۱۴	بانک شهر	۱۹۸
۱۵	بانک گردشگری	۲۰۰
۱۶	بانک مسکن	۲۰۲
۱۷	بانک سپه	۲۰۶
۱۸	شرکت دولتی پست بانک	۲۰۷
۱۹	بانک ملی ایران	۲۱۰
۲۰	بانک دی	۲۱۶
۲۱	موسسه اعتباری ملل	۲۱۶
۲۲	بانک آینده	۲۲۳
۲۳	موسسه اعتباری نور	۲۳۵
۲۴	موسسه اعتباری توسعه	۲۸۵
۲۵	بانک سامان	۳۴۱

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان
۲۶	بانک پاسارگاد	۳۵۸
۲۷	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۶۲
۲۸	بانک ایران زمین	۴۴۲
۲۹	بانک پارسیان	۴۷۵
۳۰	بانک اقتصاد نوین	۵۰۶
	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزار در کل شبکه	۲۱۲

ملاحظه می‌گردد که با احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌های منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۱۲ ریال را در فروردین ۱۴۰۰ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. همانگونه که در جدول ۵-۱۲ مشاهده می‌گردد در فروردین ماه ۱۴۰۰ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۴۴ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۵۱ ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و بانک "اقتصاد نوین" با ۵۰۶ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب "بانک پارسیان" با مبلغ ۴۷۵ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و "بانک ایران زمین" با مبلغ ۴۴۲ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست چراکه جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. در صورتی که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صد هزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندانی می‌یابد. انتخاب پذیرندگان

اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های kartی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای فروردین ماه ۱۴۰۰ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۳ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - فروردین ۱۴۰۰

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۲۸
۲	بانک پارسیان	۳۴
۳	بانک مسکن	۱۶۰
۴	بانک خاورمیانه	۱۶۱
۵	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۷۲
۶	بانک کارآفرین	۱۹۶

نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	بانک صادرکننده	ردیف
۲۰۴	بانک پاسارگاد	۷
۲۱۳	بانک ایران زمین	۸
۲۱۴	بانک دی	۹
۲۵۲	بانک صنعت و معدن	۱۰
۲۸۲	بانک گردشگری	۱۱
۳۴۸	بانک اقتصاد نوین	۱۲
۳۴۸	بانک صادرات ایران	۱۳
۳۵۰	بانک ملت	۱۴
۳۷۶	بانک سرمایه	۱۵
۳۹۶	بانک آینده	۱۶
۳۹۷	موسسه اعتباری ملل	۱۷
۳۹۸	بانک سامان	۱۸
۴۱۹	بانک تجارت	۱۹
۴۲۵	موسسه اعتباری نور	۲۰
۴۳۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۱
۴۳۳	بانک سینا	۲۲
۴۳۴	بانک رفاه کارگران	۲۳
۴۶۳	بانک شهر	۲۴
۴۹۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۵
۵۷۶	بانک سپه	۲۶
۶۹۱	بانک توسعه تعاون	۲۷
۷۲۰	بانک ملی ایران	۲۸
۷۵۹	موسسه اعتباری توسعه	۲۹
۹۲۴	بانک کشاورزی	۳۰
۱,۰۹۱	شرکت دولتی پست بانک	۳۱

نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	بانک صادرکننده	ردیف
۳۹۴	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۳۹۴ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در فروردین ۱۴۰۰، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۸ ریال و پس از آن بانک‌های "پارسیان" و "مسکن" به ترتیب با ۳۴ و ۱۶۰ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۱۰۰۹۱ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۹۲۴ ریال و بانک "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۷۵۹ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی فروردین ماه ۱۴۰۰ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرفدردت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به آذر ۹۹ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان تابستان ۱۳۹۹ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های فروردین ماه ۱۴۰۰ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۲,۸۱۸ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۴,۱۰۶ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱۲/۷۶- و ۲۹/۴۷- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در فروردین ماه ۱۴۰۰ با رشد ۰/۶۱ درصدی به نزدیک به ۱۲,۷۰۲ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۶/۰۵ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی، ۱۲/۵۰ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۱/۴۵ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های فروردین ماه ۱۴۰۰ با ۹۰/۱۹ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاهی و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۷/۲۲ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۰۸، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۳ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی ۲۶۳ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۰ و ۳/۳۹ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاهی ۱/۳۸ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۲,۰۹۱ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاهی با ۱,۵۹۰ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۴۶/۴۰ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول فروردین ماه ۱۴۰۰ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاهی با ۴۱/۸۴ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فروردین ماه ۱۴۰۰ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۵۹/۳۲ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی فروردین ماه ۱۴۰۰ در قیاس با اسفند، رشد ۱۸/۳۹- درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱۱/۴۸ درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه به سبب افزایش ۱۹/۷۴- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۱-۶۶ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۰ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۵/۴۱ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۹۱,۵۳۷,۱۷۱ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۶/۶۹ درصد تراکنش‌ها معادل ۹۳۲,۳۹۸,۱۲۸ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۴۲/۷۱ درصد معادل ۱,۰۸۵,۴۰۴,۰۶۷ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۴۹/۲۹- درصدی، ۴۰/۹۴- درصدی، ۱۲/۸۳- درصدی، ۳۰/۹۲- درصدی و ۲۴/۵۲- درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده فروردین ماه ۱۴۰۰ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه اسفند دارای رشد ۰/۰۰۲ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه

شده به ازای شبکه پرداخت در فروردین ماه ۱۴۰۰، ۹۹/۱۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در اسفند ماه رشد ۰/۲۳ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۰۱ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در فروردین ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تعداد و مبلغ تراکنش‌ها رتبه نخست را به خود اختصاص داده است. هرچند میزان نوسانات این سهم‌ها در مولفه تعدادی قابل توجه نیست ولیکن سبب جابجایی بین دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "سایان کارت" شده است. در این ماه افزایش سهم مبلغی در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به حدی بوده که جایگاه نخست را از شرکت "به‌پرداخت ملت" گرفته است. در سایر شرکت‌ها نوسانات سهم مبلغی زیاد نبوده و تنها تغییر در ترتیب دو شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" اتفاق افتاده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در فروردین ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است. همچنین در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" با پیشی گرفتن از شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید را به خود اختصاص داده است. بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق داشته است. در ماه جاری همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" پوشش داده شده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه شرکت "الکترونیک کارت دماوند" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف زیاد دو شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت نوین آرین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاهی حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار تمام سرویس‌هاست؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در فروردین ماه، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و شرکت "به‌پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش

اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته‌است. شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز به‌گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که پنج شرکت "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "الکترونیک کارت دماوند" و "تجارت الکترونیک پارسیان" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش-دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به‌گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" به همراه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، همانند ماه گذشته کمترین رقم این شاخص با عددی برابر با ۷/۲۶ درصد به شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "سایان کارت" مشاهده می‌شود. نزدیک به ۶۳ درصد از کارتخوان‌های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به‌طور کلی در فروردین ماه سال ۱۴۰۰ سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۲۳/۹۸ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. این موضوع در پی افزایش نزدیک به ۵ درصدی کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی در شبکه اتفاق افتاده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۰ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌های" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان‌دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه در حوزه هر سه ابزار پذیرش با رشد منفی مواجه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۰ نسبت به اسفند ماه ۹۹ رشد منفی ۴/۱۴ درصدی داشته است و نرخ رشد در هر سه دسته کارت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۰، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن بوده که بیشترین کارت "برداشت"، "کارت اعتباری" و "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در دسته کارت هدیه و بن کارت با رشد منفی مواجه بوده است. "کارت هدیه و بن کارت" در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰)، "کارت برداشت" در طبقه "ملازم" و "کارت اعتباری" در فروردین ماه در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده در فروردین ماه ۱۴۰۰ به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "قرض الحسنه رسالت" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "آینده"، "سامان" و "ملت" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در فروردین ماه ۱۴۰۰، بانک‌های پذیرنده میزان ۱۰۹ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۲۰ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "پارسیان" با مبلغ ۲۳۰ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

از آنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشنده‌ای نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید "کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۱۲ ریال را در فروردین ۱۴۰۰ به ازای هر صد هزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. در

فروردین ماه ۱۴۰۰ بانک "توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۴۴ ریال و پس از آن بانک "صنعت و معدن" با پرداخت ۵۱ ریال، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و بانک "اقتصاد نوین" با ۵۰۶ ریال و پس از آن به ترتیب "بانک پارسیان" با مبلغ ۴۷۵ ریال و "بانک ایران زمین" با مبلغ ۴۴۲ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های kartی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰.۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۳۹۴ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در فروردین ۱۴۰۰، بانک "توسعه صادرات ایران" با ۲۸ ریال و پس از آن بانک‌های "پارسیان" و "مسکن" به ترتیب با ۳۴ و ۱۶۰ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت kartی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۱,۰۹۱ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۹۲۴ ریال و بانک "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۷۵۹ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارت بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نمایند. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبانه"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا

بانک صادرکننده^{۴۰}

^{۴۲} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۳}Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیرنده‌ی شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش‌دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲} فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳} فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه^{۵۲}، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه^{۵۲}، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۵۷

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۵۸

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۵۹

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۶۰} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد

محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط^{۶۱} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۶۲

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ

^{۶۰} online

^{۶۱} offline

^{۶۲} Credit card

^{۵۷} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

^{۵۸} Debit card

^{۵۹} prepaid

تراکنش ناتمام^{۶۳}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن

۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد. در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

^{۶۳} Reconciliation Account (RA)

پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 * \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری

بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 * \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۵} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تباری بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$\frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } \bar{t}}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } \bar{t}}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

^{۶۶} Nominal Value

3 The quality of card e-payment services		
Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/27	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/98	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/78	▲
Shaparak network error	% 0/22	▼
Issuer error	% 12/00	▲
Cardholder Error	% 86/41	▼
Business error	% 0/59	▼
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 98/95	▼
Shaparak sensed availability	% 99/98	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/008	▼
percent change of reconciliation account transactions	% -0/841	▼

4 Electronic card payment network market indices in Mrc 2021		
Active EFTPOS effectiveness		
The highest effectiveness	Beh pardakht Mellat	1/678 ▼
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/275 ▲
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 0/333 ▼
The lowest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 0/012 ▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Highest ratio	Sayan Card	% 62/97 ▲
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sephr	% 6/56 ▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share			
The highest value share of transactions	% 20/05 Behpardakht Mellat	▼	% 19/84 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions	% 19/88 Pardakht Electronic Saman	▼	% 19/45 Bank Mellat ▼
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 39/59 Pardakht Electronic Saman	▲	% 17/15 Bank Mellat ▼
Mobile Payment Gateway	% 34/50 Pardakht Electronic Saman	▲	% 26/43 Bank Mellat ▼
EFTPOS	% 19/92 Behpardakht Mellat	▼	% 20/17 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 34/87 Tejarat Electronic Parsian	▲	% 25/77 Parsian Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 29/74 Pardakht Electronic Saman	▲	% 32/89 Bank Mellat ▼
EFTPOS	% 20/17 Behpardakht Mellat	▼	% 19/31 Bank Mellat ▼
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,413	▲	1,302 ▼
Mobile Payment Gateway	2,114	▲	2,159 ▼
EFTPOS	1,428	▼	883 ▼
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 17/02	▼
Credit card	Bank Melli Iran	% 34/14	▼
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/33	▲

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 13/39	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/05	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 160/99	▲

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,230,202,866	▲
Value of transactions	5,822,061,739 mill IRR	▲

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions (Mar compared to Feb)	% 14/35	▲
Monthly real growth of value of transactions (Mar compared to Feb)	% 12/32	▲
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 77/41	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% 19/32	▲

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 5/88	▼
Mobile Payment Gateway	% 3/47	▼
EFTPOS	% 90/65	▲

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 97/62	▼
Bill payment & purchase mobile charge	% 2/38	▲

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 87/29	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 7/68	▼
Balance Inquiry	% 5/03	▲

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	2,078/63	▲
EFTPOS	1,580/75	▲
Mobile Payment Gateway	238/86	▲
Internet Payment Gateway	259/02	▼

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	0/04	▲
EFTPOS	48/22	▲
Mobile Payment Gateway	1/84	▲
Internet Payment Gateway	3/13	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,954,791 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	8,005 khorasan razavi	▲
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/198 Yazd	▲
The most number of EFTPOS transactions per capita	65/77 Hormozgān	▲

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	669/15	▼
---	--------	---

شرکت مخابرات
شرکت مخابرات الکترونیکی پرداخت کارت ایران

آدرس وب گاه شاپراک:
www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:
Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۳

نشانی پستی:

تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است

